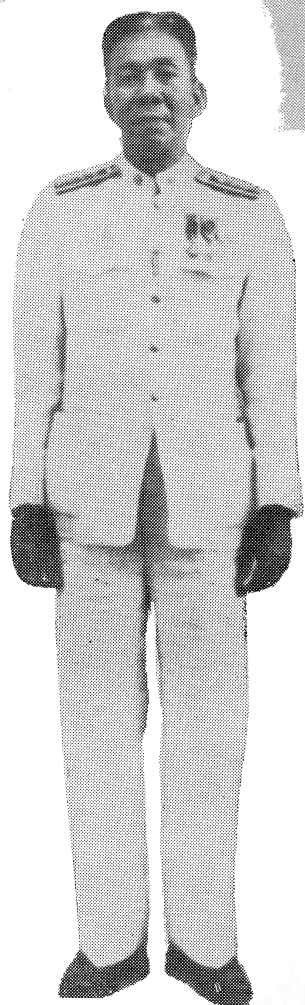

อนุสรณ์

เนื่องในโอกาสพระราชทานเพลิงศพ

นายแพทย์ วรวิทย์ จ.ม.,ต.ช.,ต.ม.

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันจันทร์ที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔

เจ้าภาพขอกราบขอบพระทัยและขอบพระคุณอย่างสูงแต่ท่านผู้
กรุณาให้เกียรติมาในงานพระราชทานเพลิงศพคุณแพ้ว วรพิทยุต ในวันที่
ตลอดจนท่านผู้ได้กรุณาร่วมบำเพ็ญกุศล นับแต่วันที่คุณแพ้ว วรพิทยุต
ถึงแก่กรรมจนบัดนี้ ซึ่งเจ้าภาพรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณเป็นอย่างสูง เจ้าภาพ
เชื่อมั่นว่า ดวงวิญญาณของคุณแพ้ว วรพิทยุต คงจะปลาบปลื้มปิติเป็น
ล้นพ้น ขอตะขะแห่งกุศลบุญราศซึ่งท่านทั้งหลายกรุณาร่วมกันบำเพ็ญให้
คุณแพ้ว วรพิทยุต ในครั้งนี้ จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของ
คุณแพ้ว วรพิทยุต ซึ่งสถิต ณ แห่งใดก็ตาม โปรดได้รับกุศลผลบุญที่
ทุกท่านได้ตั้งใจอุทิศให้และได้ประสบสุขในสัมปรายภพตลอดไป.

เจ้าภาพ.

เจ้าอาพบำเพ็ญกุศลสวดพระอภิธรรมศพ คุณแพ่ม วรพิทยุต

เมื่อวันที่ ๒๑-๒๖ มีนาคม ๒๕๖๓

-
- คณะสงฆ์วัดมณีชลขันธ์ จังหวัดลพบุรี
 - คุณประกอบ คุณอ่อนเรือน วรพิทยุต และ ลูก ๆ
 - คณะเพื่อนเตรียมอุดม รุ่นที่ ๕
 - คณะญาติพี่น้องชาวลพบุรี
 - บริษัทไทยศิปปและญาติ
 - คณะนักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่น ๘
 - คุณชาญ อัสระ และภริยา
 - บริษัท พิชานพาณิชย์ จำกัด
 - บริษัท นีวนามทอง จำกัด จังหวัดนครปฐม
-

สมุดภาพ

แสดงเครื่องแต่งกาย

ตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

AN ILLUSTRATED BOOK OF COSTUMES

BASED ON HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL EVIDENCE

พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

นายแฟ้ม วรพิทยุต

ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม

วันที่ ๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔

สมุทภาพ
แสดงเครื่องแต่งกาย
ตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

กรมศิลปากรรวบรวม

พิมพ์ครั้งแรก

พ.ศ. ๒๕๑๑

เนื่องในงานฉลองครบ ๒๐ ปี ของสภาการพิพิธภัณฑ์ระหว่างชาติ

พิมพ์ครั้งที่หก ๕๐๐ เล่ม

พ.ศ. ๒๕๑๔

ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายแฟ้ม วรพิทยุต

คำนำ

ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายแฟ้ม วรพิทยุต ร. (ประกาศนียบัตร รัฐประศาสนศาสตร์) ธ.บ. (กิตติมศักดิ์) ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กำหนดวันที่ ๓ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ นางมณี มินทะชิน ผู้เป็นธิดา ได้มาติดต่อกรม ศิลปากร ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกาย ตามสมัย ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ของ กรมศิลปากร เพื่อแจกเป็นอนุสรณ์ในงานนี้ กรมศิลปากรยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์ได้ตามความประสงค์

หนังสือ สมุดภาพแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี นี้ ได้พิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อประกอบการจัดแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี เนื่องในงานฉลองครบรอบ ๒๐ ปี ของสภาการพิพิธภัณฑ ์ระหว่างชาติ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ และได้จัดพิมพ์ต่อมาอีกหลายครั้ง ครั้งนี้ นับเป็นการพิมพ์ครั้งที่หก

หนังสือเรื่องนี้ นายธนิต อยู่โพธิ์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร เป็นผู้ริเริ่มให้จัดทำขึ้นดังได้กล่าวไว้ในคำอธิบายเบื้องต้นที่นำมาตีพิมพ์ไว้ด้วยแล้ว และในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ได้นำคำบรรยายซึ่งอ่านประกอบการแสดงการแต่งกายตามสมัย ประวัติศาสตร์และโบราณคดี ของ นายนิคม มุสิกคามะ หัวหน้าแผนกพิพิธภัณฑ ์และ โบราณสถานพระนคร กองโบราณคดี กรมศิลปากร ซึ่งพิมพ์อยู่ในหนังสือเรื่อง กิจกรรมในงานฉลองครบรอบ ๒๐ ปี ของสภาพิพิธภัณฑ ์ระหว่างชาติ มาพิมพ์รวมไว้ เพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

อนึ่ง เจ้าภาพได้เรียบเรียงประวัติ นายแฟ้ม วรพิทยุต ผู้วายชนม์ ให้พิมพ์ไว้ ต่อจากคำนำนี้

กรมศิลปากรขออนุโมทนาในกุศลราศีที่กษัตริยานุปทาน ซึ่งเจ้าภาพได้จัดทำเพื่อ
อุทิศแด่ นายแฟ้ม วรพิทยุต เป็นปีติปฏิฐานธรรม และได้ให้พิมพ์หนังสือเล่มนี้แจก
เป็นกุศลสาธารณประโยชน์ ขออำนาจกุศลทั้งปวงนี้ จงเป็นพลวปัจจัยส่งเสริมให้
นายแฟ้ม วรพิทยุต ผู้วายชนม์ ประสบแต่อิฏฐคุณมณูญผลตามควรแก่คติวิสัยในสุคติ
สัมปรายภพ สมดังเจตจำนงของเจ้าภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๗ เมษายน ๒๕๑๔

คำไว้อาลัย
แด่
นายแพ้ม วรรณพิทยุต

ประวัติ

ประวัติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ระลึกถึงคุณแพ้ม วรรณพิทยุต

เพื่อนเก่า - เพื่อนรัก

คำไว้อาลัย

รำลึกถึงแพ้ม

อาลัยแพ้ม วรรณพิทยุต

แด่แพ้ม

นายกสโมสรโรตารีลพบุรีคนแรก

คุณแพ้มเพื่อนรัก

แด่แพ้ม

ไว้อาลัยอาว้แพ้ม

พ่อจ๋า

พ่อจ๋า

คุณตาคนเดียวและคนสุดท้าย

คุณตา

พระบาราศนราดรุ

ศาสตราจารย์หลวงนรกิจบริหาร

พ.อ. ขนทะยานราญรอน

นายพ่วง สุวรรณรัฐ

นายสนิท วิไลจิตต์

นายประสิทธิ์ ชูพินิจ

พ.ต. บุญช่วย เอี่ยมศิริ

นายเทียบ นันทแพทย์

นายประกอบ วรรณพิทยุต

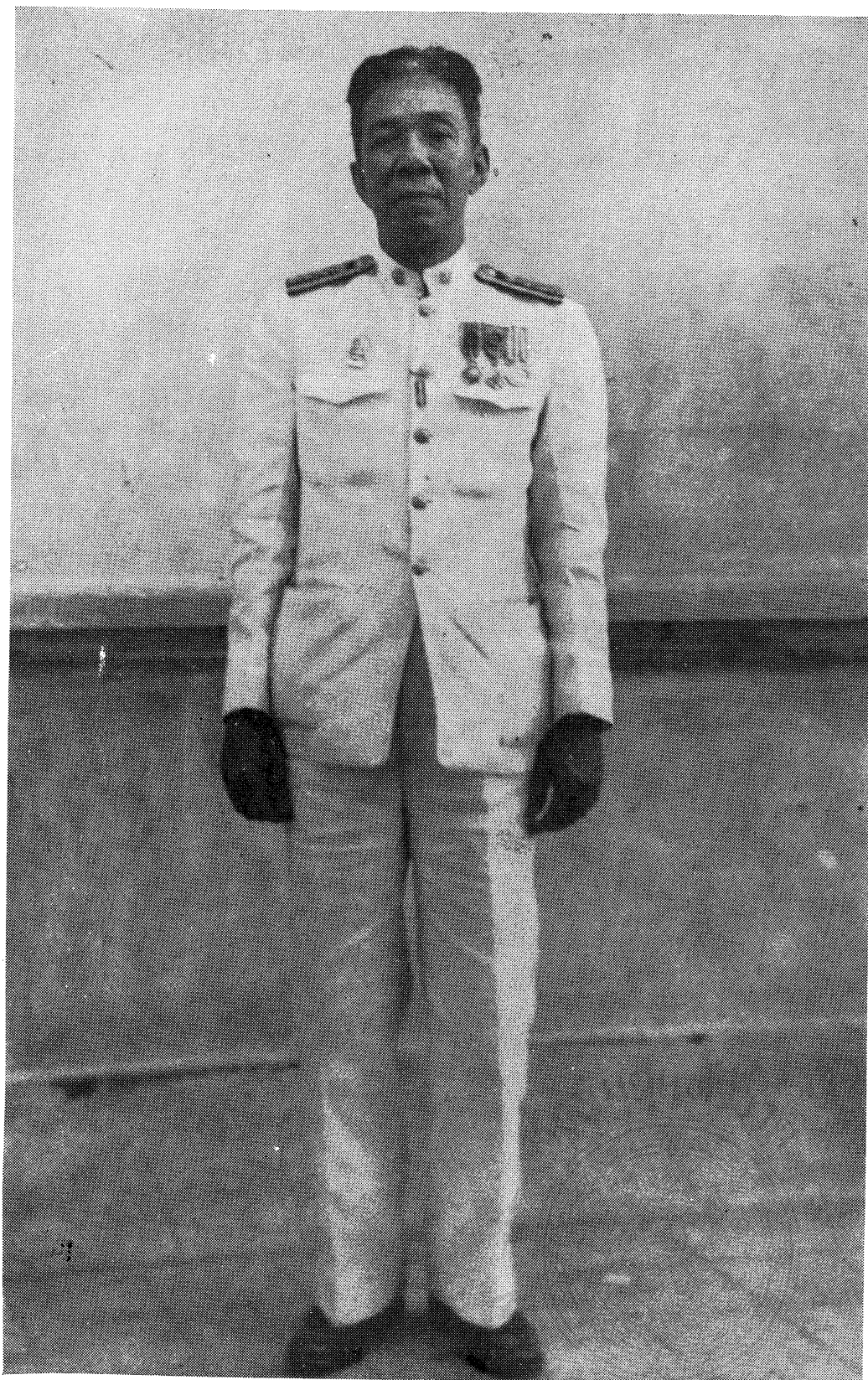
นายฉันท สุวรรณประกร

จากลูกคนเดียวของพ่อ

ลูก

กุสุมา (โบตัน) ศรีศุภผล

ศกุลตลา (ตักตา) มินทะจีน

นายแพทย์ วรพิทยุต

ชาติ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๔๔

มรณ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓

ประวัติ

นายแฟ้ม วรพิทยุต เป็นบุตรคนที่ ๒ ของนายพูน นางจาด เกิดที่ตำบลท่าหิน อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๔๔ มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ๕ คน คือ:-

๑. นางเพี้ยน ตันติเวช (ถึงแก่กรรม)
๒. นายแฟ้ม วรพิทยุต
๓. นางสาวตุ้ วรพิทยุต
๔. นายทรัพย์ วรพิทยุต (ถึงแก่กรรม)
๕. นายประกอบ วรพิทยุต

เมื่อเยาว์ นายแฟ้ม วรพิทยุต ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนวัดเสาธงทอง จังหวัดลพบุรี โรงเรียนวัดสุทัศน์เทวาราม แล้วจึงมาศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย สำเร็จการศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ได้มาศึกษาต่อที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แผนกรัฐประศาสนศาสตร์ สำเร็จรัฐศาสตรบัณฑิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ได้เริ่มเข้ารับราชการในกรมพลม้า กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๔๖๔ และได้ปริญญามหาบัณฑิต ในเวลาต่อมา

นายแฟ้ม วรพิทยุต ได้สมรสกับนางปิ่นศรี บวรสมบัติ บุตรีนายโชก และนางอู่ บวรสมบัติ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ มีบุตร ๑ คน คือ:-

นางมณี มินทะชิน

นายแฟ้ม วรพิทยุต ได้ลาออกจากราชการ ๒ ครั้งเพื่อไปประกอบการค้า และรับใช้ประชาชนในจังหวัดลพบุรีในฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลเมือง นายกสโมสรโรตารีจังหวัดลพบุรี และเป็นมรรคนายกวัดมณีชลขันธ์ จนกระทั่งวาระสุดท้ายที่ถึงแก่กรรม มีประวัติเกี่ยวกับการรับราชการราชการส่วนท้องถิ่นและหน้าที่อื่น ๆ โดยสังเขปดังนี้

ตำแหน่งหน้าที่ในการรับราชการ

๑.๑ ระยะที่ ๑

๑๗ ธันวาคม ๒๔๖๔	ปลัดซ้ายอำเภอสามชัย จังหวัดปัตตานี
๑ สิงหาคม ๒๔๖๕	รังตำแหน่งเลขานุการมณฑลปัตตานี
๑ เมษายน ๒๔๖๖	เลขานุการมณฑลปัตตานี

หมายเหตุ ลาออกจากราชการไปประกอบอาชีพค้าขาย เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๖๗ แล้ว ขอกลับเข้ารับราชการอีกใน พ.ศ. ๒๔๗๗

๑.๒ ระยะที่ ๒

๑ เมษายน ๒๔๗๗	นายอำเภอเมืองมหาราช จังหวัดอุทัยธานี
๑ สิงหาคม ๒๔๗๘	นายอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
๑ มีนาคม ๒๔๗๙	นายอำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

หมายเหตุ ลาออกจากราชการโดยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดลพบุรี เมื่อ ๙ ธันวาคม ๒๔๘๐ แล้วขอกลับเข้ารับราชการอีกใน พ.ศ. ๒๔๘๑

๑.๓ ระยะที่ ๓

๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๑	นายอำเภอเมืองชัยนาท จังหวัดชัยนาท
๒๕ มิถุนายน ๒๔๘๓	นายอำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
๑ มกราคม ๒๔๘๗	นายอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี
๑ มกราคม ๒๔๘๘	นายอำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี
๔ พฤศจิกายน ๒๔๘๙	ปลัดจังหวัดสิงห์บุรี
๓ มิถุนายน ๒๔๙๒	ปลัดจังหวัดกำแพงเพชร
๑ พฤษภาคม ๒๔๙๖	ปลัดจังหวัดเชียงใหม่
๑ สิงหาคม ๒๔๙๘	ประจำภาค ๓ กระทรวงมหาดไทย
๑ ตุลาคม ๒๔๙๙	ประจำกรมมหาดไทย

หมายเหตุ ลาออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐

ค

หน้าที่ในราชการส่วนท้องถิ่นและอื่น ๆ

- สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดลพบุรี
- สมาชิกสภาจังหวัดลพบุรี
- ประธานสภาจังหวัดลพบุรี
- สมาชิกสภาเทศบาลจังหวัดลพบุรี
- ประธานสภาเทศบาลจังหวัดลพบุรี
- มรรคนายกวิเทศชลประทาน จังหวัดลพบุรี
- นายกสโมสร (คนแรก) ของสโมสรโรตารี จังหวัดลพบุรี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

จักรดาวภรณ์มงกุฎไทย

จักรดาวภรณ์ช้างเผือก

ตรีตาภรณ์มงกุฎไทย

อนุสรณ์เพื่อนร่วมรุ่นของนายแฟ้ม วรพิทยุต
ที่สำเร็จวิชารัฐประศาสนศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๖๓

แถวขึ้น

๑. นายจ้อย ตันทโสภา (ขุนสำราญราชภูริรักษ์)
๒. นายนิ่ม พุกดี (ขุนพรประศาสน์) ๓. นายชุ่ม ธีระพงษ์ (ขุนบริรักษ์บวรลัญจ์)
๔. นายเทียบ นันทแพทย์ ๕. นายทองดี วัชรโรทยาน (ขุนอนุสรณ์เสถียรกรรม)
๖. นายชุบ กลิ่นสุคนธ์ (ขุนพิเศษนรกิจ) ๗. นายแฟ้ม สุวรรณประกร (วรพิทยุต)
๘. นายถวิล บัณฑิตกุล (ขุนปรีชาชนบาล)

แถวนั่ง

๙. นายเล็ก กนิษฐสุต (หลวงทรงสารการ) ๑๐. นายกิมแข็ง วิริยะกุล (ขุนไมตรีประชารักษ์) ๑๑. นายแคง กนิษฐสุต (หลวงนรกิจบริหาร)
๑๒. นายสมบุญณ์ ลาภเจริญ (ขุนประสงค์สุขากากร)

(จำนวน ๑๒ คน ในรุ่นทั้งหมด ๒๔ คน)

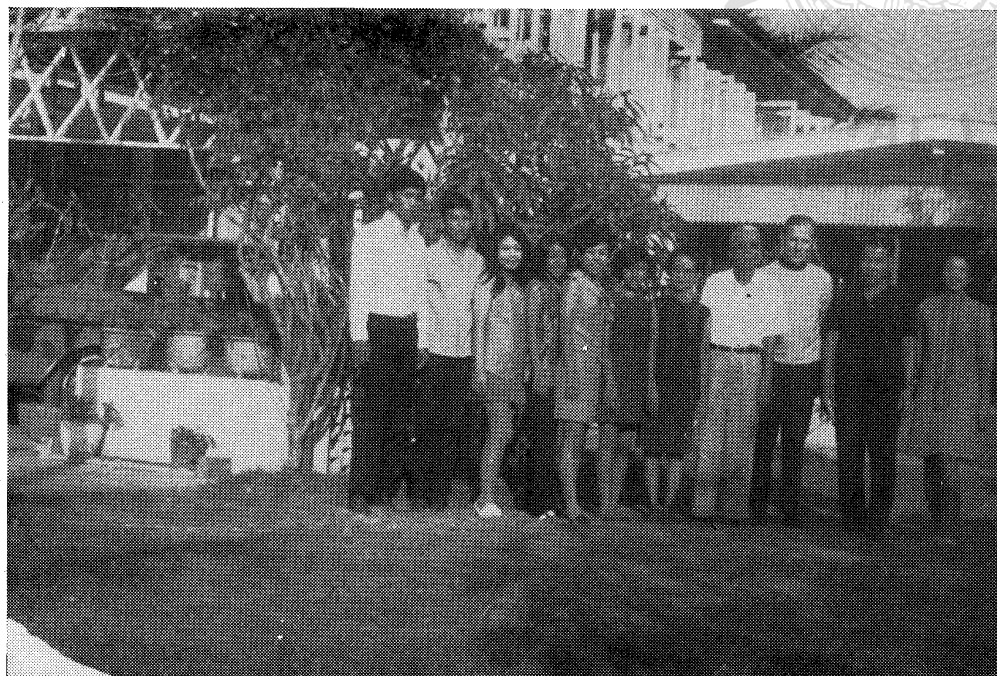
เมื่อวันทำบุญครบ ๖๐ ปี ที่บ้าน จ.ว. ลพบุรี

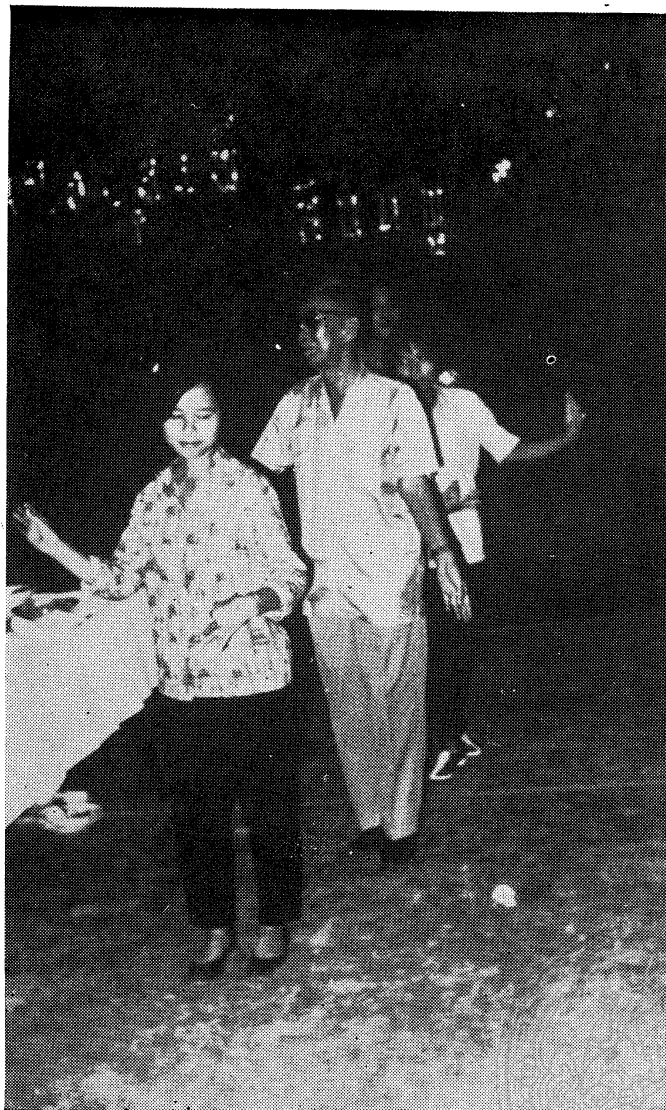
ถ่ายกับพวกญาติ ที่จังหวัดนครปฐม

วันไปส่ง กุสุมา หลานสาวไปอังกฤษ

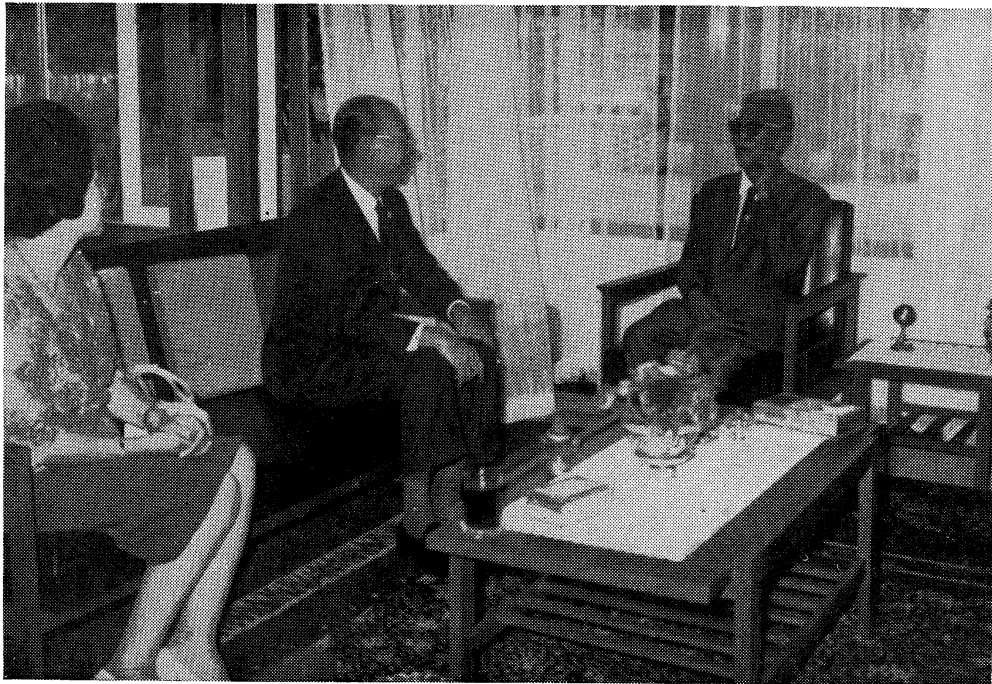

วันหลานสาว สุชาดา เดินทางมาจากออสเตรเลีย

หอประชุมลพบุรี

วันรับหมั้น กุสุมา หลานสาว

๒๕๑๒

ลูกหลาน ฟ้อง ในวันต้งศพ

วันบรรจุศพ ที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๓ วัดมกุฏกษัตริยาราม

NATIONAL LIBRARY

ประวัติสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นาม และ นามสกุล นายแฟ้ม วรพิทยุต

เกิดวันที่ ๓๐ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๔๔

ตรงกับวัน พฤหัสบดี ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๗ ปีฉลู

บ้านเกิด ตำบลท่าหิน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

นามบิดา นายพูน วรพิทยุต นามมารดา นางจาด วรพิทยุต

นามภรรยา นางปิ่น วรพิทยุต

ในขณะที่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอายุ ๓๖ ปี

ภูมิลำเนา บ้านเลขที่ ๒๗๙๒ หมู่ ๓ ตำบลตรอกสารภี อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

อาชีพ รับราชการเป็นนายอำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ สำหรับจังหวัดลพบุรี

เขตเลือกตั้งที่ - เมื่อวันที่ ๗ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐

สถานที่ติดต่อ บ้านเลขที่ ๒๗๙๒ หมู่ ๓ ตำบลตรอกสารภี อำเภอคลองสาน จังหวัดธนบุรี

สมาชิกภาพสิ้นสุดลงโดยเหตุ

ยุบสภาผู้แทนราษฎร โดยพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๑๑

กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๑ ตามความในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑ (๑)

เมื่อวันที่ ๑๑ เดือนกันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๑

รายชื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒

วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๘๐

๑. นายกิมเส็ง สิ้นธุเสก	จังหวัดราชบุรี
๒. นายกล่อม สระโพธิกุล	จังหวัดสงขลา
๓. นายเชมชาติ บุณยรัตพันธุ์	จังหวัดร้อยเอ็ด
๔. นายบุญเที่ยง บุญนิคย์	จังหวัดมหาสารคาม
๕. นายจำรัส มหาวงศ์นันท์	จังหวัดน่าน
๖. นายจำลอง ทาวเรือง	จังหวัดมหาสารคาม
๗. นายเฉลิม ศรีประเสริฐ	จังหวัดเลย
๘. นายเฉลา เทาตานนท์	จังหวัดตราด
๙. นายฉ่ำ จำรัสเนตร	จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๐. ขุนชินสถานพิทักษ์	จังหวัดภูเก็ต
๑๑. นายเชื่อน สวัสดิปาณี	จังหวัดตรัง
๑๒. ขุนชำนาญอนุสาสน์	จังหวัดสมุทรปราการ
๑๓. นายดิษฐ์ คัมภีรยศ	จังหวัดสระบุรี
๑๔. นายเที่ยง ศิริขันธ์	จังหวัดสกลนคร
๑๕. นายถวิล อุดล	จังหวัดร้อยเอ็ด
๑๖. นายถัก พรหมมาณพ	จังหวัดพัทลุง
๑๗. นายแถม คมสัน	จังหวัดลำปาง
๑๘. นายทัน พรหมธิติกุล	จังหวัดบุรีรัมย์
๑๙. นายพิพัทธ์ ภัฏกานนท์	จังหวัดกาญจนบุรี
๒๐. นายทิม ภูริพัฒน์	จังหวัดอุบลราชธานี
๒๑. นายทิม อติเปรมานนท์	จังหวัดสวรรคโลก

๒๒. นายคาบทิว มะโนทัย	จังหวัดปทุมธานี
๒๓. นายเทพ โชตินุชิต	จังหวัดขอนแก่น (ศรีสะเกษ)
๒๔. นายทอง กันทาธรรม	จังหวัดแพร่
๒๕. นายทองดี ณ กาฬสินธุ์	จังหวัดมหาสารคาม
๒๖. นายทองใบ สุนทรกนิษฐ	จังหวัดกระบี่
๒๗. นายทองอยู่ พุ่มพัฒน์	จังหวัดธนบุรี
๒๘. นายทองสีบ สุภะมาร์ค	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
๒๙. นายทองอินทร์ ฐริพัฒน์	จังหวัดอุบลราชธานี
๓๐. นายนิ่ม เรืองเกษตร	จังหวัดฉะเชิงเทรา
๓๑. นายบรรณ สวันตร์จัน	จังหวัดสุรินทร์
๓๒. นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	จังหวัดแม่ฮ่องสอน
๓๓. นายบุญมี ตุงคนาคร	จังหวัดลำพูน
๓๔. นายบุญศรี จันทนชาติ	จังหวัดอ่างทอง
๓๕. ชุนบุรณวาท	จังหวัดนครศรีธรรมราช
๓๖. นายร้อยเอก หลวงบำรุงประทุม	จังหวัดเพชรบุรี
๓๗. นายประยูร วิมุกตาคม	จังหวัดเชียงราย
๓๘. นายประเสริฐ ธารีสวัสดิ์	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓๙. นายปรีกษ์ แก้วปลั่ง	จังหวัดสุรินทร์
๔๐. นายร้อยตรี ปุ่น สิทธิเวช	จังหวัดนครราชสีมา
๔๑. นายผล แสนสระดี	จังหวัดขอนแก่น
๔๒. นายพันธุ์ อินทวงศ์	จังหวัดนครพนม
๔๓. พระพิพิธภักดี	จังหวัดปัตตานี
๔๔. นายพึง ศรีจันทร์	จังหวัดอุตรดิตถ์
๔๕. นายพุ่มเทศ กาญจนเสริม	จังหวัดขอนแก่น (ศรีสะเกษ)
๔๖. นายเพิ่ม วงศ์ทองเหลือ	จังหวัดพิจิตร

๔๗. ร้อยตำรวจเอก พุ่ง ระวังภัย
๔๘. นายแฟ้ม วรพิทยุต
๔๙. นายฟอง สิทธิธรรม
๕๐. นายหมั่ง สายชุ่มอินทร์
๕๑. นายโมรา ณ ถลาง
๕๒. นายยกเสียง เหมะภักติ
๕๓. นายเยื่อน พานิชวิทย์
๕๔. พระราชาณาติรักษ
๕๕. นายสุวิชช พันธุ์เศรษฐ
๕๖. นายเลียง ไชยกาล
๕๗. นายเลื่อน พงษ์โสภณ
๕๘. นายวรการบัญชา
๕๙. นายนาถ อินทุสมิต
๖๐. นายวงศ์ วีระชาติพลี
๖๑. พระยาวิชิตสรไกร
๖๒. พระยาวิฑูรธรรมพิเนต
๖๓. นายวุฒิ สุวรรณรักษ์
๖๔. นายวิไล เบญจลักษณ์
๖๕. พระศรีวรานุรักษ์
๖๖. นายเสกกล เจตสมมา
๖๗. นายสงวน ณ นคร
๖๘. นายคาบสงวน พยุงพงศ์
๖๙. นายเสงี่ยม เจริญชวค
๗๐. นายสมาน สุชาติกุล
๗๑. นายสว่าง สนิทพันธุ์

- จังหวัดนนทบุรี
- จังหวัดลพบุรี
- จังหวัดอุบลราชธานี
- จังหวัดตาก
- จังหวัดพังงา
- จังหวัดระนอง
- จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- จังหวัดสมุทรสงคราม
- จังหวัดเชียงใหม่
- จังหวัดอุบลราชธานี
- จังหวัดนครราชสีมา
- จังหวัดเชียงราย
- จังหวัดหนองคาย
- จังหวัดจันทบุรี
- จังหวัดชัยนาท
- จังหวัดอุทัยธานี
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- จังหวัดยะลา
- จังหวัดเชียงใหม่
- จังหวัดระยอง
- จังหวัดสตูล
- จังหวัดปราจีนบุรี
- จังหวัดชลบุรี
- จังหวัดนครปฐม
- จังหวัดสุพรรณบุรี

๗๒. นายร้อยตำรวจเอก เสวียน โอสถานเคราะห์	จังหวัดพระนคร
๗๓. พระยาสัจจาภิรมย์	จังหวัดนครนายก
๗๔. ขุนสุคนธ์วิทศึกษากร	จังหวัดสมุทรสาคร
๗๕. หลวงสุทริวิฑูตินฤเบศร์	จังหวัดพิษณุโลก
๗๖. นายโสภณ สุภธีระ	จังหวัดขอนแก่น
๗๗. นายสอน พงศ์สุวรรณ	จังหวัดชัยภูมิ
๗๘. นายสรอย ณ ลำปาง	จังหวัดลำปาง
๗๙. ขุนอนุกุลประชากร	จังหวัดนครสวรรค์
๘๐. ขุนอนุสรณ์สิทธิกรรม	จังหวัดเพชรบูรณ์
๘๑. นายพันตรี หลวงอภิบาลภูวนาท	จังหวัดชุมพร
๘๒. นายอรุณ ทองปัสโชติ	จังหวัดพระนคร
๘๓. นายอรุณ แสงสว่างวัฒนะ	จังหวัดนครสวรรค์
๘๔. นายอดุล นະสายบุรี	จังหวัดนราธิวาส
๘๕. นายอินทร สิงหนะตร	จังหวัดเชียงใหม่
๘๖. นายเหม ผลพันธ์ (พระยาโอวาทวรกิจ)	จังหวัดพระนคร
๘๗. นายเอี่ยม สุภาพกุล	จังหวัดนครราชสีมา
๘๘. นายเอื้อน ณ สงขลา	จังหวัดสงขลา
๘๙. นายอ้วน นาคกรรพ	จังหวัดอุดรธานี
๙๐. นายอำไพ อิศรางกูร ณ อยุธยา	จังหวัดสิงห์บุรี
๙๑. นายกำแพง ตามไท	จังหวัดกำแพงเพชร

ระลึกถึงคุณแพ้ม วรพิทยุต

คุณเป็นศรี วรพิทยุต กับ คุณเมธี มินทะชิน ได้มาบอกข้าพเจ้าว่า กำหนดจะขอพระราชทานเพลิงศพคุณแพ้ม วรพิทยุต ในต้นเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๔ ใคร่ขอให้ข้าพเจ้าเขียนข้อความสักเล็กน้อยเป็นการไว้อาลัย และระลึกถึงคุณแพ้ม ผู้เป็นสามี และบิดา ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นโอกาสที่จะได้สนองมิตรจิตของคุณแพ้ม ที่มีต่อข้าพเจ้ามาช้านาน และเป็นเหตุทำให้ระลึกถึงเรื่องในอดีตเมื่อครั้งไปอยู่ลพบุรีใหม่ ๆ ซึ่งจะได้เล่าไว้ในคำไว้อาลัยนี้สักเล็กน้อย เพื่อให้เด็กชั้นหลังที่เป็นลูกหลานทราบไว้บ้าง

ข้าพเจ้ามิใช่เป็นชาวลพบุรี แต่มีความรู้สึกเหมือนเป็นคนเมืองลพบุรี มีความเคารพนับถือญาติพวกพ้องทางลพบุรีอยู่มาก เมื่อมีสิ่งใดจะทำประโยชน์แก่กุลให้ เกิดแก่ท้องถิ่นนี้แล้ว ก็พยายามบำเพ็ญอยู่เสมอมา ข้าพเจ้าเดินทางขึ้นไปรับราชการที่ จังหวัดลพบุรีเมื่อ ๔ มิถุนายน ๒๔๕๗ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นลพบุรีและไม่รู้จักใครเลย เวลาเดินทางไปมีน้องชายตามไปส่ง อยู่ด้วยเพียง ๒-๓ วันก็กลับกรุงเทพฯ ฯ ข้าพเจ้าจึงอยู่คนเดียวตลอดมา แต่ได้รับความอบอุ่นจากท่านขุนอมฤตสุรทัณฑ์ (สิน วาสิกสิน) พรหมรงค์ และคุณนายเลียบ (มารดาพันเอก ประสิทธิ์ วาสิกสิน) ซึ่งได้แนะนำให้รู้จักกับท่านผู้หลักผู้ใหญ่ในศาลาลพบุรีหลายคน เช่น คุณลุงพิณ สุวรรณประกร ข้าพเจ้าจึงได้รับเชิญไปรักษาลูกชายของท่านที่มีชื่อเรียกกันว่าพ่อหม้อ และรักษาคูแม่พลึง น้องสาวของท่าน (มารดาแม่ข้า ทันติวงศ์) ซึ่งเป็นคนใช้รายแรก ๆ ที่ได้รับรักษา คุณลุงพูน วรพิทยุต บิดาคูแพ้มก็รู้จักกับท่านในระยะแรก ๆ เหมือนกัน เพราะท่านเป็นผู้ส่งข้าวเปลือกให้แก่เรือนจำลพบุรี นอกจากนี้ก็มีเสียไซ้โฮก ตันติเวช ลุงผัน ชิตสุข ทนายความและพวกในสกุลตันติวงศ์ เป็นต้น แล้วก็กว้างขวางออกไป จนในที่สุดก็กลายเป็นชาวลพบุรีมาจนบัดนี้ โดยที่ข้าพเจ้าได้แต่งงานกับนางสาวสุภาพ สัจวานิช

ญ

(คุณหญิงบาราศนราคร) เมื่อ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ถึงปัจจุบันก็เป็นเวลา ๕๕ ปีแล้ว และน้องชายของข้าพเจ้าอีก ๒ คน คือ นายโสมิต เวชชาชีวะ กับ ขุนประวิตรเวชชาชีวะ ก็เป็นชาวลพบุรีตามไปด้วย เมื่อข้าพเจ้ายังไม่ได้แต่งงานใน พ.ศ. ๒๕๕๙ นั้น ได้ทำการคลอดบุตรรายหนึ่งเป็นภริยาอัยการจังหวัด ทั้งคุณนายและท่านอัยการไม่นิยมแพทย์แผนปัจจุบัน แต่ภริยาของท่านเคยคลอดบุตรยาก ท่านทราบว่าข้าพเจ้าเคยไปช่วยคนคลอดบุตรยากรายหนึ่งซึ่งชอบพอกับท่าน (คุณน้ำอวย ชิตสุข) เวลาท่านเจ็บท้องจะคลอดลูกจึงมาตามข้าพเจ้าไป เพราะบ้านอยู่ใกล้กัน คืออยู่ในวังนารายณ์ ห่างกันไม่กี่เมตร ข้าพเจ้าก็ได้ไปช่วยเหลือทำหน้าที่หมอดำแย เด็กคนนั้นปัจจุบันเป็นนายพันเอกพิเศษ เมื่อเร็ว ๆ นี้เขาให้เกียรติข้าพเจ้า มาเชิญข้าพเจ้าให้ไปเป็นผู้สวมมงกุฎลูกชายของเขาซึ่งแต่งงานเมื่อ ๒๑ มกราคม ๒๕๑๔ ท่ามกลางแขกผู้มีเกียรติสูงมากท่านข้าพเจ้ารู้สึกภูมิใจ ทำให้ระลึกถึงลพบุรีในอดีตดังกล่าวนั้นแล้ว

เมื่อข้าพเจ้าไปอยู่ลพบุรีตอนแรกนั้นยังไม่รู้จักกับคุณแพ้ม วรพิทยุต เพราะคุณแพ้มเข้ามารับการศึกษาอยู่ในพระนคร ได้ยินแต่เสียงลือว่าเป็นคนดี เรียนหนังสือเก่ง จนตอนหลังเมื่อคุณแพ้มศึกษาจบวิชารัฐประศาสน์ (เรียกตามชื่อเดิม) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วไปรับราชการที่ปัตตานี และได้เลื่อนตำแหน่งเป็นเลขานุการมณฑลปัตตานีในเวลาอันรวดเร็ว มีชื่อเสียงเด่น ข้าพเจ้าอยู่ที่ลพบุรีทราบข่าวว่าเป็นที่โปรดปรานของท่านสมุหเทศาภิบาล (มหาอำมาตย์โท พระยาเตชานุกิต) จึงพลอยยินดีด้วย ท่านสมุหเทศาภิบาลผู้นี้เป็นผู้มีพรหมวิหารธรรมสูง มีชื่อเสียงในการปกครอง (บริเวณเจ็ดหัวเมือง) ท่านได้เอาคนจันทบุรีไปชุบเลี้ยงหลายคน ผู้ที่ท่านเอาไปชุบเลี้ยงนั้นมีอาร์วของข้าพเจ้าคนหนึ่ง ได้รับตำแหน่งเป็นอักษรเลข เลขานุการ และเสมียนตรามณฑลปัตตานี แต่ได้ถึงแก่กรรมเสียตั้งแต่อายุยังหนุ่มมาก คุณแพ้มมีบุคลิกลักษณะดี เช่น มีรูปร่างค่อนข้างสวย เก๋ พุทเพราะ เป็นคนฉลาด คล่องแคล่วว่องไว (Smart) เล่นเทนนิสเก่ง และเป็นผู้มีอัธยาศัยดี จึงเป็นที่รักนับถือของเพื่อนฝูง ผู้ที่รู้จักทั่ว ๆ ไป คุณแพ้มได้แต่งงานกับคุณเป็นศรีในสกุล “บวรสมบัติ” ซึ่งเป็นญาติกับภริยาของ

ฉ

ข้าพเจ้า ภริยาข้าพเจ้าอยู่ในสกุล “สัจวานิช” และตามที่พ่อตาข้าพเจ้า คุณหลวงสุขกิจโกศล (ที่ สัจวานิช) ท่านเคยบอกว่า สกุลบรรพบุรุษกับสกุลสัจวานิช นั้น สืบสายโลหิตมาโดยตรงจากทางเดียวกัน ซึ่งควรจะใช้นามสกุลเหมือนกัน แต่ต่างคนต่างไปขอจดทะเบียนจึงแยกกันไป พ่อตาข้าพเจ้าท่านตั้งใจว่าจะเชิญบรรดาญาติมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อพิจารณาเรื่องการใช้นามสกุลนี้เหมือนกัน เพราะนอกจากสกุลทั้งสองต่างกล่าวแล้ว ก็ยังมีสกุลศิวบรร ชีวรอด ซึ่งสืบสายโลหิตมาทางเดียวกันอีก แต่บังเอิญพ่อตาข้าพเจ้ามาถึงแก่กรรมไปเสียก่อน เรื่องจึงระงับไป แต่ที่ใจที่ลูกหลานทั้ง ๔ สกุล ซึ่งรู้จักกันก็มีความเคารพนับถือซึ่งกันและกันเป็นอันดี

ข้าพเจ้ามีความรู้สึกอยู่เสมอว่า คุณแพ้ว วรพิทยุต ได้รับราชการมีชื่อเสียงเกียรติคุณเต็มมาตั้งแต่ต้น หากไม่ลาออกจากราชการเสียในระยะแรกแล้ว คงจะต้องเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในกระทรวงมหาดไทยคนหนึ่งเช่นเพื่อนฝูงในรุ่นเดียวกัน จึงเป็นที่น่าเสียดาย แต่ท่านก็ได้ออกมาทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติตามหน้าที่พลเมืองดีไม่น้อยเหมือนกัน ดังปรากฏในประวัติของท่านแล้วนั้น ในบั้นปลายแห่งชีวิตก็ได้หาทางเข้าสู่ความสงบและบำเพ็ญกุศลเพื่อเป็นที่พึ่งแก่ตนเองในภายหน้า เช่นเป็นมรรคทายกวัดมณีชลขันธ์ พระอารามหลวง ทำความเจริญรุ่งเรืองให้แก่วัด ข้าพเจ้าเคยได้นำผ้ากฐินซึ่งพระราชทานแก่กระทรวงสาธารณสุขไปทอดที่วัดนี้ ก็ได้รับการต้อนรับจากคุณแพ้ว วรพิทยุต มรรคทายก และกรรมการวัดเป็นอย่างดี ยังรู้สึกขอบพระคุณอยู่เสมอ การจากไปของคุณแพ้วก็เป็นไปตามธรรมดาของสังขาร เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องแตกดับ ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ ทุกคนต้องเป็นไปเช่นนั้น แต่คุณแพ้วเป็นคนดี เมื่อยังมีชีวิตอยู่ได้บำเพ็ญกุศลไว้มาก และเมื่อมรณะไปแล้วบรรดาลูกหลานญาติมิตรก็ได้ช่วยกันบำเพ็ญกุศลอุทิศให้ตลอดมาเป็นเวลานาน ย่อมจะเป็นพลวบัจจัยให้คุณแพ้ว วรพิทยุต ได้รับความสุข มีความสงบในสัมปรายภพทุกประการ.

พระบาราศนราคร

๔๓ พัทธน์ ๑ สีสม พระนคร

เพื่อนเก่า—เพื่อนรัก

คำไว้อาลัยของศาสตราจารย์ หลวงนรกิจบริหาร

ผมกับคุณแฟ้ม ได้รู้จักและเป็นเพื่อนกันมาไม่น้อยกว่า ๕๐ ปี เดิมคุณแฟ้มใช้นามสกุลว่า “สุวรรณประกร” ภายหลังจึงเปลี่ยนเป็น “วรพิทยุต” เราเป็นนักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยด้วยกัน เคยเป็นทีมฟุตบอลรุ่นเล็ก (อายุต่ำกว่า ๑๔ ปี) ของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยร่วมกัน และยังมาเป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแผนกรัฐประศาสนศาสตร์ด้วยกันอีก สำเร็จวิชารัฐศาสตร์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยปลาย พ.ศ. ๒๔๖๓ พร้อมกัน ซึ่งมีเพื่อนรุ่นเดียวกันนี้ ๒๔ คน และเราได้เข้ารับราชการเป็นปลัดอำเภอเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๔ เช่นเดียวกัน แต่ผมมารับราชการในสังกัดกรมตำรวจกระทรวงนครบาล คุณแฟ้มรับราชการในสังกัดกรมพลำภัง กระทรวงมหาดไทย คุณแฟ้มจึงต้องไปรับราชการอยู่ทางหัวเมือง เรามีชีวิตจิตใจรักความเป็นนักปกครองเหมือนกัน และได้เริ่มต้นพร้อมกัน

คุณแฟ้มกับผม มิใช่เพียงแต่เราเล่น ร่วมศึกษาเล่าเรียน เรายังร่วมอยู่ร่วมกันด้วยกันมาแต่เด็ก ๆ ตั้งแต่วัยเรียนอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ทั้งนี้ เพราะเรามีอริยาศัยต่อกัน ประกอบกับคุณแฟ้มเป็นคนมีภูมิฐานะและหลักฐานอยู่ต่างจังหวัด ส่วนผมกับพี่ชาย (หลวงทรงสารการ) ซึ่งเป็นเพื่อนกับคุณแฟ้มเหมือนกัน มีบ้านอยู่ใกล้กับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จึงสะดวกแก่การที่เราจะไปเรียนและไปไหน ๆ แม้ภายหลังจะได้ไปศึกษาที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเราสำเร็จการศึกษาออกไปรับราชการด้วยกันแล้ว คุณแฟ้มก็คงไปมาและพักพิงอยู่กับผม เมื่อได้เข้ามาในพระนคร ความรัก ความสนิทสนม และความคุ้นเคยระหว่างผมกับคุณแฟ้มและครอบครัวเราทั้งสองจึงใกล้ชิดและติดต่อกันเหมือนวงศ์ญาติ

ต่อมาเมื่อกระทรวงนครบาลกับกระทรวงมหาดไทยรวมเป็นกระทรวงเดียวกัน (พ.ศ. ๒๔๖๕) ผมกับคุณแฟ้มก็ได้รับราชการอยู่ในกรมพลำงักด้วยกัน แต่คุณแฟ้มก็คงรับราชการอยู่ทางหัวเมือง สำหรับผมรับราชการอยู่ส่วนกลางในพระนครเป็นส่วนมาก แต่เราได้พบปะกันเสมอ และการงานในหน้าที่ก็ยังติดต่อกันมากขึ้น เป็นอยู่เช่นนั้นตลอดมาจนผมพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ราชการเมื่อต้น พ.ศ. ๒๔๙๑ แต่คุณแฟ้มในตอนนั้นได้กลับเข้ามารับราชการอีกและยังคงรับราชการอยู่

โดยที่คุณแฟ้มเป็นลูกชายคนใหญ่ในตระกูล และมีหลักฐานเป็นปึกแผ่นในทางค้าขาย การออกไปรับราชการในต่างจังหวัดเมื่อนาน ๆ เข้า จึงไม่สู้เป็นที่พอใจของคุณพ่อคุณแม่ ซึ่งอยากให้มาอยู่ใกล้ ๆ จะได้ช่วยดูแลการค้าและครอบครัว ด้วยเหตุนี้คุณแฟ้มจึงได้ลาออกจากราชการ ๒ - ๓ ครั้ง การอยู่ในราชการจึงไม่ราบรื่นนัก ทำให้เสียความเป็นผู้มีอาวุโสไป ถึงแม้คุณแฟ้มจะได้ออกจากราชการ แต่ด้วยใจรักในหน้าที่ทางปกครองและเป็นผู้มีน้ำใจรักการที่จะทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อบ้านเกิดเมืองนอนที่ตนอยู่ คุณแฟ้มจึงสมัครรับเลือกตั้งได้เป็นผู้แทนราษฎรได้เป็นสมาชิกสภาจังหวัด และได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล นอกจากนี้ยังเป็นนายกสโมสรโรตารีและมรรคนายก หน้าที่ดังกล่าวย่อมแสดงอยู่แล้วว่ามีได้ก่อให้เกิดรายได้ หรือคุณแฟ้มหวังจะแสดงหารายได้ อย่างไร

คุณแฟ้มเป็นผู้มีน้ำใจดี รักเพื่อน รักญาติพี่น้อง จึงเป็นที่รักใคร่ของบรรดาญาติและมิตร เป็นผู้มีนิสัยและจิตใจเป็นนักกีฬา ชอบสนุกรื่นเริงไม่ถือตัว สามารถเข้ากับคนได้ทุกชั้น อันเป็นคุณลักษณะของนักปกครองที่ดี

แม้คุณแฟ้มจะเป็นคนชอบสนุกร่าเริงไม่ถือตัว แต่ก็เป็นผู้รักเกียรติ รักหน้าที่ และเป็นผู้เคารพในเหตุผล ไม่เป็นผู้มักใหญ่ใฝ่สูง ไม่ชอบการหาความดีใส่ตัวด้วยการเอาความชั่วไปให้ผู้อื่น ที่ผมนำความข้อนี้นี้มากล่าวก็เพราะไม่อาจลืมน้ำใจอันดีของเพื่อนได้ ใคร ๆ ก็ย่อมทราบว่าผมกับคุณแฟ้มเป็นเพื่อนรักสนิทสนมกัน และในขณะนั้นโดยตำแหน่งหน้าที่ของผม ก็อาจให้คุณและโทษแก่ข้าราชการในสังกัดกรมพลำงัก หรือกรมมหาดไทยได้ตามควรแก่กรณี แต่คุณแฟ้มไม่เคยให้ร้ายเพื่อนข้าราชการผู้ใดให้ผมฟัง

ไม่เคยเอาชื่อผมไปแอบอ้างในการใด ๆ ยิ่งกว่านั้นโดยหน้าที่ของผมนี่อาจมีทางที่จะสนับสนุนยกย่องให้คุณแฟ้มเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นได้ เช่น ตำแหน่งข้าหลวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด คุณแฟ้มก็ไม่เคยออกปากแสดงความต้องการหรือขอร้อง เพราะเราต่างก็รู้จักหน้าที่ รู้จักว่าอะไรเป็นเรื่องราชการหรือส่วนตัว และเรารักความยุติธรรม รักในการที่จะรักษาระบบแบบแผนของทางราชการ ทั้งนี้ ก็คือความเป็นผู้มีหิริโอตตัปปะ ความเป็นนักกีฬา ความเป็นนักปกครองที่ดี และความเป็นมิตรแท้ของคุณแฟ้ม ซึ่งผมไม่อาจลืมได้

อีกไม่กี่วันก็จะถึงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๑๔ ซึ่งเป็นกำหนดวันพระราชทานเพลิงศพ คุณแฟ้ม วรพิทยุต ผมรู้สึกเศร้าใจและสลดใจที่ต้องสูญเสียเพื่อนเก่า-เพื่อนรักไปอีก ซึ่งในปีเดียวกันนี้ผมต้องสูญเสียเพื่อนรุ่นเดียวกันไปถึง ๓-๔ คน อีกไม่นานร่างกายของคุณแฟ้มก็จะหมดไป คงเหลือแต่ชื่อเสียง คุณงามความดี และเกียรติประวัติที่ทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเป็นมิตรที่แท้จริง ผมไม่อาจที่จะลืมเขาเสียได้ และอดที่จะนึกถึงความหลังที่เราเคยเรียน เคยเล่นกันมาแต่เด็ก ๆ นั้นไม่ได้ ทุกครั้งที่ผมผ่านไปทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อนึกถึงที่เคยเล่าเรียนอยู่ ณ ที่นี้ ก็ต้องนึกถึงคุณแฟ้มเพื่อนรักและเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกัน ซึ่งเราเรียนด้วยกันมาตั้งแต่หลังคาตึกมหาวิทยาลัยแห่งนี้ยังมุงตัวไขว่จาก และความเป็นนักเรียนรัฐประศาสนศาสตร์ของเราก็มีแต่ความรักใคร่และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันแต่ในทางดีงามอย่างฉันทันใจ ซึ่งเป็นประเพณีอันดีที่พวกเราได้ประพฤติก่อและปฏิบัติกันสืบมา

ด้วยคุณงาม ความดี และบุญกุศลที่คุณแฟ้ม วรพิทยุต ได้ทำไว้ และบรรดาญาติมิตรได้อุทิศให้ ขอให้เป็นปัจจัยส่งเสริมและคลบบันดาลให้คุณแฟ้ม เพื่อนรัก ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ เทอญ.

บ้านแดงอุดม

วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๑๔

นรกิจบริหาร

(หลวงนรกิจบริหาร)

คำไว้อาลัย

เมื่อปี ๒๕๖๓ ซึ่งขณะนั้นผมเป็นนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าชั้นมัธยม มีโอกาสว่างจึงได้ไปเยี่ยมพี่ชายที่หอวังสระปทุม หรือนัยหนึ่ง “จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”

ครั้งนั้นคาดว่าจะไปถึงก้านพอก เพราะถนนหนทางมีน้อย รถก็มีแต่รถลาก รถม้า ไม่เหมือนปัจจุบัน ตึกรามหนาแน่น ถนนหนทางไปมาสะดวก รถรามากมาย

เมื่อไปถึงพี่ชายของผมได้แนะนำให้ออกมาพบกับคุณแฟ้ม วรพิทยุต ซึ่งเป็นนักเรียนรัฐประศาสน์ร่วมชั้นและเป็นเพื่อนรักกันกับพี่ชาย ผมจึงรู้จักกับคุณแฟ้ม วรพิทยุต แต่บัดนั้นมาจนตลอดอายุไขของคุณแฟ้ม วรพิทยุต และก็เรียกคุณแฟ้ม วรพิทยุต ว่า “พี่แฟ้ม พี่แฟ้ม” เรื่อยมา

ครั้นเมื่อคุณแฟ้ม วรพิทยุต จบการศึกษาแล้วไปรับราชการตามอำเภอ จังหวัดหลายแห่ง ที่สุดครั้งหนึ่งคุณแฟ้ม วรพิทยุต ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

ปรากฏว่า แต่ละแห่งที่คุณแฟ้ม วรพิทยุต ไปปฏิบัติราชการ อำเภอ จังหวัด ได้ใช้วิชาการที่ร่ำเรียนมาทำนุบำรุง ส่งเสริมกิจการบ้านเมืองเป็นผลดี ทำความเจริญให้แก่ท้องถิ่นมาก ขณะเมื่อทำหน้าที่ผู้แทน ก็ทำหน้าที่ผู้แทนที่ดี บรรดาผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชา พ่อค้า ประชาชน รักใคร่มาก เพราะคุณแฟ้ม วรพิทยุต เป็นบุคคลที่วางตัวเข้ากับบุคคลได้ทุกชั้น ไม่ทะนง จึงตลอดชีวิตของคุณแฟ้ม วรพิทยุต จึงได้รับแต่การสรรเสริญ แม้กระทั่งวงศาคณาญาติก็รักใคร่นับถือมาก เป็นหลักของครอบครัวได้ดีจริงๆ

ต่อมา ในระยะหลังๆ ผมทราบว่า คุณแฟ้ม วรพิทยุต มีสุขภาพไม่ดี เพราะตรากตรำทำงานมาก ในที่สุดคุณแฟ้ม วรพิทยุต ผู้ประกอบกรรมไว้อาลัยถึงแก่กรรมไป

ทุกๆ คนย่อมทราบว่า ความตายนั้นเป็นธรรมดาของมนุษย์ ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ แต่ก็อดเศร้าใจ อาลัยรัก หาได้ไม่ เฉพาะอย่างยิ่ง “พี่แฟ้ม” ความอาลัย

ณ

สลดใจอย่างมาก เพราะในขณะที่มีชีวิตอยู่ “พี่แฟ้ม” เป็นหลักชัยของวงศ์ญาติ เป็นผู้นำความเจริญมาสู่อำเภอ จังหวัด ที่ตนปฏิบัติหน้าที่ราชการเท่าที่จะทำได้ เป็นผู้ซื่อสัตย์ สุจริต รักงาน ให้ความยุติธรรม

กรรมดีของ “พี่แฟ้ม” เป็นเช่นนี้ ควรแก่การเป็นตัวอย่างอันดีแก่พวกเรา ซึ่งไม่ช้านานก็จะตามท่านไปเช่นเดียวกัน

ขอวิญญาณของ “พี่แฟ้ม” จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพจงทุกประการ และหากชาติหน้ามีจริง ก็ขอให้ “พี่แฟ้ม” จงมาเป็นพี่ชายของเราอีก.

พันเอก ชุนทะยานราญรอน

(ชุนทะยานราญรอน)

รองเลขาธิการทำเนียบนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง

รำลึกถึงพี่แฟ้ม

จาก

นายพวง สุวรรณรัฐ รัฐศาสตร์ปี ๒๔๗๕-๒๔๗๗

เมื่อ ๓๗ หรือ ๓๘ ปีมาแล้วนั้น นักเรียนรัฐ หรือรัฐประศาสน์ส่วนใหญ่ ทั้งผู้ใหญ่และเด็กย่อมจะรู้จัก นายแฟ้ม วรพิทยุต ตั้งแต้อยู่ในมหาวิทยาลัย และเมื่อ ออกมารับราชการเป็นปลัดอำเภอสัญญาบัตรแล้ว เมื่อเป็นนักเรียนก็เป็นแบ็กฟุตบอล ที่ลกรรจ์คนหนึ่งของทีม เมื่อออกไปรับราชการก็ไปอยู่ภาคใต้ ทั้ง ๆ ที่ภูมิลำเนาหลัก แหล่งอยู่ลพบุรีภาคกลาง พวกรุ่นน้อง ๆ ไม่มีใครที่จะไม่เรียกว่า พี่แฟ้ม ทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก คงจะเนื่องมาจากกิตติศัพท์เลื่องลือไปเองว่า เป็นผู้มีน้ำใจกับเพื่อนฝูง ยิ่งกับ พวกรุ่นน้อง ๆ แล้ว ยิ่งเป็นที่สนิทเสน่หากันยิ่งนัก

ผมเองรู้จักพี่แฟ้มเขาเมื่อเริ่มออกมารับราชการในปี ๒๔๗๗ โดยที่พี่แฟ้มเป็น เพื่อนฝูงกับอาจารย์หลวงนรกิจบริหาร อาจารย์หลวงนรกิจ เป็นครูบาอาจารย์ของพวก ผมทั้งในมหาวิทยาลัยและในราชการด้วย ที่ได้รู้จักสนิทสนมกันยิ่งขึ้นก็เนื่องจากผมเป็น ปลัดอำเภอ และเป็นนายอำเภอฝึกหัดอยู่กับท่านขุนอนุสรสิทธิกรรม ท่านนายอำเภอ ขุนอนุสร ๖ ก็เป็นเพื่อนรักกับพี่แฟ้ม เวลานั้นในจังหวัดลพบุรีมีนักเรียนรัฐประศาสน์ หลายคน เช่น ท่านขุนรัตนวรพงศ์ คุณเถื่อนม วิบูลย์มงคล ท่านขุนอนุสรฯ ท่าน ขุนโรจนกุลประพัทธ์ ท่านขุนปรีชาชนบาล คุณเส้าราญ พจนสุภาณ เป็นต้น ผมจึงได้ รับการประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางปฏิบัติจากท่านเหล่านั้นอยู่หลายปี โดยมีพี่แฟ้มเป็น ที่รวมพล

ในการประชุมคณะรัฐประศาสน์ ไม่ว่าที่ไหน เรื่องอะไร พี่แฟ้มจะเป็นผู้ ชักชวนพวกเราน้อง ๆ ไปร่วมด้วยทุกแห่ง ในการประชุมบางครั้งพวกผู้ใหญ่ในรุ่นโต ได้ เตียงกันรุนแรงก็มีพี่แฟ้มนี้แหละคอยสะกิดบอกว่าฟัง ๆ ไว้ อย่าไปตกใจว่าเขาจะโกรธ ชิงกัน มันเป็นกันอย่างนั้นแหละ ฯลฯ

อาลัยพี่แพ้ม วรพิทยุต

ผมเคยรับราชการร่วมกับพี่แพ้มที่จังหวัดสิงห์บุรีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๔๙๑ พี่แพ้มเป็นนักปกครองมือเก่า ผมได้รับความรู้และบทเรียน โดยอาศัยศึกษาจากชั้นเชิงการทำงานของพี่แพ้มหลายอย่าง

พี่แพ้มเป็นคนใจกว้างขวาง อารมณ์ดี รักผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เคยสั่งการงานหรือทำการสิ่งใดให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเดือดร้อน ผู้ใต้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานจึงรักนับถือมาก

เราเคยออกไปตรวจท้องที่ ค้างแรม ซี่ม้ายี่ด้วยกันหลายครั้ง เพื่อปราบปรามโจรผู้ร้าย

พี่แพ้มเป็นคนสนุกสนานร่าเริงมีอารมณ์ขัน บางคราวก็รำครึ้นวลให้พวกเราดูได้ ร้องเพลงก็ได้อีก มีเงินในกระเป๋าเท่าใดจ่ายหมด เลี้ยงเพื่อนแจกลูกน้อง

เมื่อพี่แพ้มออกจากราชการไปรับบำนาญ นานๆ จึงจะพบกันที่ก็ยังสนิทสนมคุ้นเคยกันทั้งครอบครัว

ต่อมาได้ทราบว่าพี่แพ้มถึงแก่กรรมเสียแล้ว จึงมีความอาลัยและเสียใจในมรณกรรมของพี่แพ้มมาก

พี่แพ้มเป็นนักปกครองชั้นดี ได้สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นและประชาชน ตลอดจนพระพุทธศาสนาไว้มาก ทั้งในทางราชการและส่วนตัว ขอกุศลบุญราศีทั้งหลายเหล่านี้จงเป็นผลบุญเกื้อหนุนให้วิญญาณของพี่แพ้มไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ.

อ. 5/๒๕๓๗

อธิบดีกรมการปกครอง

๑๒ เม.ย. ๒๕๑๔

แต่พี่เพิ่ม

คุณมณี มินทะชิน (บุตรของคุณเพิ่มฯ) ได้มาปรารภกับข้าพเจ้าว่าในการพระราชทานเพลิงศพของคุณเพิ่มฯ ผู้เป็นบิดาคุณมณีฯ นั้น คุณมณีฯ ปรารถนาที่จะให้ข้าพเจ้าได้เขียนคำไว้อาลัยแก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วบ้างตามสมควร ในฐานะที่ข้าพเจ้าได้คุ้นเคยและมักคุ้นกับผู้ที่ล่วงลับไปแล้วด้วยคนหนึ่ง

ความจริงถ้าพิจารณาถึงวัยวุฒิของผู้ล่วงลับกับข้าพเจ้านั้น คุณออกจะห่างไกลกันมาก แต่เพราะพี่เพิ่มฯ เป็นคนร่าเริง เป็ดเผย สนุกสนาน และเป็นกันเอง เพียงชั่วระยะเวลาที่ท่านได้เข้าไปมีบทบาทที่จังหวัดกำแพงเพชร ในฐานะปลัดจังหวัด และก็ยังเคยเป็นเวลาที่ข้าพเจ้าก็ได้รับเกียรติจากประชาชนชาวจังหวัดกำแพงเพชรได้เลือกตั้งให้ข้าพเจ้าดำรงตำแหน่งเป็นผู้แทนราษฎรแห่งจังหวัดนั้น จึงทำให้ความใกล้ชิดระหว่างข้าพเจ้ากับผู้ล่วงลับไปได้ใกล้กันยิ่งขึ้น

ที่ข้าพเจ้าขึ้นสรรพนามของคุณเพิ่มฯ ว่า “พี่เพิ่ม” นั้นก็เป็นเพราะขนบธรรมเนียมประเพณีของพวกเราที่มักจะยอมยกให้ผู้ผ่านชีวิตมาก่อนอย่างโชคโชนนั้นเป็นพี่ แต่เฉพาะท่านผู้ล่วงลับผู้นี้ ที่ข้าพเจ้าได้เรียกว่า “พี่เพิ่ม” อย่างเต็มปากก็เพราะ “พี่เพิ่ม” ได้ผ่านชีวิตในทางการเมืองทำนองเดียวกับข้าพเจ้ามาก่อน และก็เป็นรุ่นพี่จริงๆ ตลอดระยะเวลาที่ท่านอยู่ที่กำแพงเพชรในระยะนั้น ข้าพเจ้ากับพี่เพิ่มจึงสนิทสนมกันมาก เพราะเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเรียก “พี่เพิ่ม” ติดปากมาจนทุกวันนี้

กำแพงเพชรในระยະที่ “พี่เพิ่ม” ได้ดำรงตำแหน่งปลัดจังหวัดขณะนั้นไม่เจริญเหมือนเดี๋ยวนี บ้านเมืองยังค่อนข้างจะเป็นเมืองที่ด้อยพัฒนาอยู่มาก ผู้คนก็ยังไม่ศรัทธาเหมือนปัจจุบัน ความปลอดภัยจากภัยต่างๆ ก็ต้องระแวงระวังกันเอาเอง แต่เพราะ “พี่เพิ่ม” เป็นคนของประชาชน คนได้ฟังเด็กและผู้ใหญ่แม้แต่ตัวข้าพเจ้า การที่เข้าถึงอกถึงใจกับชาวบ้านได้ขนาดนี้จึงทำให้ถึงใจชาวกำแพงเพชร ไม่เพียงเฉพาะข้าพเจ้า

เท่านั้น “พีแพ้ม” มีน้องทุกแห่ง และประพฤติคนเหมือนผู้แทนราษฎรโดยตลอด เห็นอกเห็นใจผู้น้อยให้ความเมตตาและเผื่อแผ่ ไม่มีการถือเอาเรื่องส่วนตัวมาเป็นเรื่องราชการ และเพราะ “พีแพ้ม” เป็นผู้สนุกรสนาน ต้มแกง แต่ไม่เมาจนครองสติไม่ได้ เหตุนี้เองจึงเข้าถึงจิตใจของบรรดาเพื่อนรุ่นน้องไว้มาก นี่เป็นความคิดอันเลิศที่ข้าพเจ้าคิดว่าน้อยคนนักจะพึงแสวงหาได้

ข้าพเจ้าคิดว่า นี่น่าจะเป็นกุศลอันหนึ่งที่บุคคลเราจะแสวงหาได้ยาก แต่ที่พีแพ้มมีไว้เป็นสมบัติ เป็นสมบัติคุ้มครอง “พีแพ้ม” ได้โดยตลอดมา ถึงแม้จะจากไปแล้ว กุศลผลบุญที่ “พีแพ้ม” ได้เคยสร้างไว้ และมีอยู่ก็จะส่งสนองให้ “พีแพ้ม” ได้เสวยสุขทั้งในภพหน้าในลักษณะที่ได้อยู่ในงานนี้ด้วยเทอญ ขอให้วิญญาณของ “พีแพ้ม” จงเสวยทิพย์สุขด้วยเทอญ.

ประสิทธิ์ ชูพินิจ

ส.ส. กำแพงเพชร โฆษกพรรคสหประชาไทย.

นายแพทย์ วรพิตยุต
นายกสโมสรโรตารีลพบุรีคนแรก

ใน พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยเหตุที่ท่านผู้นี้ได้เห็นประโยชน์อย่างสำคัญของท้องถิ่น เห็นว่า สโมสรโรตารี จะเป็นสิ่งหนึ่งซึ่งจะ อำนวย ประโยชน์ ให้แก่ ชาวเมือง ลพบุรีได้เป็น อย่างดี ดังนั้น โดยการชักชวน ของ นายนาวาอากาศโทนายแพทย์กมล ผลาชีวะ, พ.ท. ถนอม บัวขำ, พ.ต. บุญช่วย เอี่ยมศิริ และ ร.อ. ปราโมทย์ ณ นคร ท่านจึงได้ เป็นผู้หนึ่งซึ่งเป็นหัวเรี่ยวหัวแรง ของสโมสร ได้ทำการเชิญชวน บรรดาข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ให้มาร่วมใจกันจัดตั้งสโมสรโรตารีลพบุรี จนสามารถก่อตั้งได้สำเร็จ เมื่อ ๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๐ และท่านได้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกสโมสรโรตารี ลพบุรีเป็นคนแรก

โดยที่ท่านได้เล็งเห็นความสำคัญของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งใกล้และไกล โดยเฉพาะผู้ยากจนขัดสนที่เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ต้องเสียโลหิตด้วยประการต่าง ๆ หรือจากการผ่าตัด ไม่มีโลหิตที่จะให้บริการได้พอเพียง ดังนั้น ในสมัยที่ท่านเป็นนายก จึงได้ เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งธนาคารเลือดขึ้นเป็นครั้งแรก เฉพาะในการหาเงินเพื่อซื้อเครื่องมือ และอุปกรณ์ สำหรับธนาคารเลือด ท่านได้จัดการไปหลายวิธี คือ

๑. จัดการชักชวน บรรดาพ่อค้า ประชาชน และญาติสนิท ให้ร่วมใจ กันสละทรัพย์ และท่านเองก็บริจาคทรัพย์ร่วมด้วย

๒. จัดการให้มีการไต่वाที่ขึ้นที่หอประชุมโรงเรียนพิบูลวิทยาลัย โดย เชิญผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ และธนบุรี มาไต่वाที่ ในหัวข้อเรื่อง “ลพบุรี ดีกว่ากรุงเทพฯ”

๓. จัดให้มีการแข่งขันฟุตบอลการกุศล มีการโคตร่ม ดึงพสุธา

๔. จัดให้มีการฉายภาพยนตร์การกุศล

ซึ่งทั้งหมดนี้ สามารถให้สโมสรโรตารีลพบุรีได้รับเงินก้อนใหญ่ประมาณ ๑ แสนบาท สามารถซื้ออุปกรณ์เครื่องมือสำหรับธนาคารเลือดได้เป็นผลสำเร็จ และโดยความเอื้อเฟื้อของสโมสรโรตารีนครสวรรค์ สามารถทำให้สโมสรโรตารีลพบุรี ได้รับเครื่องทำไฟ ๑ เครื่อง ราคาประมาณ ๑๔๐,๐๐๐ บาท จากสโมสรโรตารีเดนเวอร์อเมริกา บริจาคผ่านสโมสรโรตารีนครสวรรค์ ปัจจุบัน ธนาคารเลือด สโมสรลพบุรีได้มอบให้เหล่ากาชาดลพบุรี และให้อยู่ในความดูแลของโรงพยาบาลลพบุรี และได้อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนเป็นอันมาก

สำหรับกิจกรรมนอกจากธนาคารเลือดแล้ว ท่านยังได้เชิญชวนให้สมาชิก สโมสรโรตารีลพบุรีได้บริจาคเงินช่วยเหลือผู้ประสบอัคคีภัยในจังหวัดเพชรบูรณ์ และ จังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

สำหรับกิจการที่ท่านผู้ซึ่งได้ปฏิบัติไปแล้ว นอกจากกิจการของโรตารีโดยตรงแล้ว ท่านยังช่วยเหลือทางด้านเทศบาล ทางด้านการศึกษาอีกนานาประการ ทางด้านศาสนาท่านได้เป็นผู้ทำการปฏิสังขรณ์เจดีย์หลวงพ้อแสง ที่วัดมณีชลขันธ์ ภายในวัดมณีชลขันธ์ ท่านได้เป็นหัวแรงสำคัญในการถมทอและคุหน้าวัด สามารถให้ทางวัดมณีชลขันธ์ สามารถมีแผ่นดินต่อเชื่อมกับถนนสายเมนหน้าวัดได้เป็นผลสำเร็จ เป็นผลให้รถยนต์ได้เข้าไปอำนวยความสะดวกถึงในวัดได้อย่างสะดวก และที่อื่นอีกนานาประการ

กิจการที่ท่านผู้ซึ่งได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ทั่วไป เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมนั้น ควรจะนับได้ว่าท่านเป็นบุคคลตัวอย่างที่ควรได้แก่การสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง

แม้ว่าชีวิตของท่านจะได้ล่วงลับไปแล้ว แต่ความดีต่าง ๆ ที่ท่านได้ปฏิบัติไป ความมีไมตรีจิต ความเสียสละด้วยประการต่าง ๆ จะเป็นที่ยาวชั่งตวงตราไปชั่วกาลนาน

ด้วยอำนาจแห่งความดีที่ท่านได้ประกอบไว้ ขอดวงวิญญาณของท่านจงได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพหน้าโน้นเถิด

พ.ต. บุญช่วย เอี่ยมศิริ

สโมสรโรตารีลพบุรี

๑๒ เมษายน ๒๕๑๔

คุณแพ้ม—เพื่อนรัก

คุณเมธี มินทะชิน ได้ขอร้องข้าพเจ้าให้เขียนคำรำลึกถึงคุณแพ้ม วรพิทยุต ผู้เป็นบิดาที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว เพื่อรวบรวมจัดพิมพ์เป็นหนังสือแจกในงานพระราชทานเพลิงศพ เพราะว่าข้าพเจ้าเป็นเพื่อนรักและสนิทสนมกันมาตั้งแต่ครั้งศึกษาอยู่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ จนบัดนี้เป็นเวลา ๕๐ ปีเศษ

ข้าพเจ้ารำลึกว่า คุณแพ้ม วรพิทยุต เป็นคนไม่ถือตัว ไม่เอารัศเอาเปรียบเพื่อนฝูง เป็นที่ชอบพอรักใคร่กับเพื่อนฝูงทุกคน และเป็นคนชอบสนุก เมื่อสมัยที่ยังศึกษาอยู่ที่จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ตั้งแต่อาคารเรียนยังเป็นตึกหลังคามุงจากอยู่ใกล้กับสนามม้าสระปทุม พวกเราอยู่กินนอนที่หอพักหอวัง ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นสนามกีฬาแห่งชาติ ใกล้เวลาจะดูหนังสือสอบไล่ ตอนกลางคืนพวกเราจะต้องรวบรวมสตางค์ให้พี่แพ้มซื้อจักรยานซึ่งดวงไฟหน้ารถสมัยนั้นเป็นตะเกียงใช้น้ำมันมะพร้าวจุด ซื้อข้าวเหนียวกวางตั้ง ที่ภัตตาคารเลี้ยงกาก็ ถนนวนเยาวราช จากที่พักหอวังไปเยาวราชในสมัยนั้นดูไม่ไกลเลย จะหารถยนต์วิ่งสักคันก็ไม่มี มีแต่รถลากหรือที่เรียกว่ารถเจ๊ก แต่พวกเราอยู่ที่หอวังสระปทุม พวกเราเจ๊กไม่ค่อยกล้าไปเพราะเปลี่ยวมาก ตามท้องถนนจากสระปทุมมาสะพานยศเส ซึ่งเรียกว่าสะพานกษัตริย์ศึกเดี๋ยวนี้ ไม่มีผู้คนเดินถนนเลยนาน ๆ จะพบคนเดินสักคนสองคน แต่ถึงกระนั้น พี่แพ้มยังอุตส่าห์ซื้อจักรยานไปซื้อข้าวเหนียวกวางตั้งที่เลี้ยงกาก็ให้พวกเรากินกันเกือบแทบทุกคืน พวกเราทนดูหนังสืออยู่ได้จนตึกคืน เมื่อพวกเราเรียนสำเร็จแล้ว ต่างก็แยกย้ายไปรับราชการตามหัวเมืองนาน ๆ จะได้พบกันสักครั้ง เมื่อมาได้ทราบข่าวการสูญเสียชีวิตของคุณแพ้ม วรพิทยุต ซึ่งไม่มีโอกาสจะกลับมาพบเห็นกันอีก ข้าพเจ้าขอให้ดวงวิญญาณของคุณแพ้ม วรพิทยุต ได้ไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ได้เสวยสุขในสวรรค์ชั่วกาลนานเทอญ.

เทียบ นันทแพทย์

๑๒ เมษายน ๒๕๑๔

บ้าน ๓๓ ซอยฟาร์มวัฒนา

ถนนพระราม ๔ พระโขนง พระนคร

แต่ “พี่แฟ้ม”

พี่แฟ้มเป็นพี่ชายคนโตในตระกูลวรพิทยุต และผมเป็นน้องชายคนสุดท้อง ผมกับพี่แฟ้มได้มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันตลอดมา พี่แฟ้มเป็นผู้มีชีวิตสนุกสนานร่าเริง อยู่เสมอ ชอบคบหาเพื่อนฝูงและสมาคมกับคนทุกชั้น ซึ่งใคร ๆ ก็พากันเรียกพี่แฟ้ม จนนิตปากตลอดทั้งในหมู่ข้าราชการและญาติมิตร เป็นผู้มีชีวิตก่อนข้างโลกโฉน เดิม เมื่อสำเร็จรัฐศาสตรจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ก็เข้ารับราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้ออกไปรับราชการ ณ ต่างจังหวัดอยู่หลายปี ก็ลาออกมาประกอบการค้า อยู่ที่จังหวัดลพบุรี ต่อมาได้โคตเข้าเล่นการเมืองโดยสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในที่สุดได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลพบุรีอยู่สมัยหนึ่ง เมื่อครบกำหนดวาระในการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ก็กลับเข้ารับราชการในกระทรวงมหาดไทยอีก และได้ตระเวนออกไปรับราชการอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายแห่ง จนอายุล่วงเข้าปัจฉิมวัย จึงลาออกจากราชการกลับมาใช้ชีวิตในตอนหลังนี้ที่บ้านเดิมใน จังหวัดลพบุรี ซึ่งในระยะนี้ได้บำเพ็ญประโยชน์แก่ทางศาสนาเป็นอย่างดี โดยได้ให้ความอุปถัมภ์แก่ทางวัดมณีชลขันธ์ จังหวัดลพบุรีตลอดมาจนกระทั่งถึงแก่กรรมลง

พี่แฟ้มเป็นที่รักใคร่ของญาติและมิตร ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลพี่น้องอยู่เสมอ ใครมีธุระ ทุกข์ร้อน ก็ไปปรึกษาหารือและขอความช่วยเหลือ ถึงแม้ในระยะบั้นปลาย ชีวิตนี้จะห่างเหินพวกพ้องไปบ้าง ก็เป็นเพราะมีโรคภัยไข้เจ็บมาเบียดเบียน โดยต้องมารักษาตัว ณ จังหวัดพระนครเป็นเวลาแรมปีจนกระทั่งมาจบชีวิตลง การที่พี่แฟ้มต้องจากไปอย่างไม่มีวันกลับในคราวนั้นนี้ จึงยังความอาลัยมาสู่ญาติมิตรอย่างยิ่ง ด้วยผลบุญที่พี่แฟ้มได้กระทำไว้ ขอจงเป็นผลส่งให้ดวงวิญญาณของพี่แฟ้มไปสู่สุคติในสัมปรายภพ ด้วยเทอญ.

นายประกอบ วรพิทยุต

อัยการพิเศษประจำเขต ๒

ฉะเชิงเทรา

ไว้อาลัยอาแป๋ม

อาแป๋มเป็นญาติสนิทที่ผมรักเคารพมาก ทั้งนี้เนื่องจากอาแป๋มประพฤติตนเป็นตัวอย่างให้เห็นจริงตรงตามคำสั่งสอนของพ่อที่พร่ำสอนผมมา ซึ่งผมนำมาเป็นแนวทางประพฤติและจดจำอยู่จนทุกวันนี้ เมื่อสัก ๕๐ ปีมาแล้ว ผมเป็นเด็กถูกส่งมาเรียนหนังสือในกรุงเทพฯ มาอยู่กับคุณอาพระชนกกิจโกศล อาแป๋มกำลังเรียนอยู่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ อาแป๋มมาเยี่ยมคุณอาพระเสมอและจะเยี่ยมผมด้วยการยื่นเงินเหรียญบาทให้ผม ๑ อันซึ่งผมดีใจและตื่นเต้นเป็นที่สุด เพราะแต่เกิดมาไม่เคยมีใครให้เงินมากเท่านี้เลย เมื่อโรงเรียนปิดเทอมสิ้นปี (ปีอย่างเก่า) อาแป๋มจะมารับผมกลับมาเยี่ยมบ้านด้วยกัน สมัยนั้นหนุ่มลูกพลบุรุษรุ่นราวคราวเดียวกันจะหาใครเด่นและหอมเหมือนอาแป๋มนี้ยาก เพราะอาแป๋มนอกจากจะเป็นลูกคหบดีแล้วอาแป๋มยังมีการศึกษาสูงและกำลังจะสำเร็จออกเป็นนายอำเภออยู่รอมร่อแล้วอีกด้วย เด็กรุ่น ๆ ผมมักจะเห่อในตัวอาแป๋ม เพราะอยากจะได้และอยากจะเป็นนายอำเภอเหมือนอา ตามธรรมดาพวกพี่บ้านน้ำอาชอบถามพวกลูก ๆ หลาน ๆ ว่าโตขึ้นใครอยากจะเป็นอะไร ทุกคนรวมทั้งตัวผมจะตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า “เป็นนายอำเภอ” (อย่างอาแป๋ม) ครับ อาจึงเป็นตัวอย่างที่ดีสอนให้คนรุ่นน้องได้กระตือรือร้นในการเรียนหวังจะได้ดิบได้ดีในภายหน้า

อาแป๋มเรียน สำเร็จออก มารับ ราชการ เป็นเลขานุการ ท่านเทศาภิบาลมณฑลปัตตานี และแล้วต่อมาได้ลาออกจากราชการกลับบ้านมาประกอบการค้าเปิดร้านชื่อ “มณีพานิช” อันเป็นชื่อของลูกสาวโคนที่รักสุดสวาทคนเดียวของอา ตอนที่อาแป๋มมาเปิดร้านค้าขายผมยังเรียนและเป็นนักเรียนประจำอยู่กรุงเทพฯ เมื่อโรงเรียนปิดเทอมก็จะกลับมาเยี่ยมบ้าน ญาติพี่น้องรุ่นราวคราวเดียวกับผมมีอยู่ไม่น้อย จะนัดกันมาเล่นมากินและบาง ครังก็มานอน ที่บ้านอาแป๋ม ซึ่งข้างหน้าเป็นร้านค้า ส่วนด้านหลัง จะเป็นตัวเรือนสองชั้นใหญ่โต และโตพอที่จะให้พวกผมทำลึงทำค่างแหกปากเป่าปပ်เป็นที่สำราญ

พ

ใจโดยไม่มีใครกล้าว่า เพราะอาใจเย็นอารมณ์ดีรักเพื่อน้องและตามใจลูกหลาน ความ
ใจดีของอาจึงเป็นที่ออกปาก ผมมักมาอยู่ที่บ้านอามากกว่าอยู่บ้านผมเองตลอดเวลา
โรงเรียนปิตุโธม ตอนเย็น ๆ แทบทุกเย็นผมจะเห็นพรรคพวกเพื่อนฝูงของอาส่วนมาก
เป็นข้าราชการทั้งทหารและตำรวจ มาชุมนุม “เย็นเฮ” กันอย่างสนุกสนานไม่แพ้พวก
เรา อาเพิ่มมีเพื่อนฝูงมากเป็นเจ้าใหญ่ในซอยนั้น โดยมากก็เป็นเพื่อนรักเพื่อนใคร่
กันมาแต่สมัยเป็นนักเรียน เนื่องจากอาเป็นคนอารีอารอบและมีความจริงใจกับเพื่อนฝูง
ทุกคนจึงนับถือและรักอาอย่างใจจริง จะเห็นว่าเพื่อน ๆ ของอาจะเรียกอาเพิ่มอย่างสนิท
จนติดปากว่า “พี่เพิ่ม” ไม่ว่าจะอายุอาหนุ่มรุ่นเดียวกันหรือจะแก่กว่าก็ตามที ความ
ที่อามีเพื่อนฝูงมากนี่เองการดำเนินชีวิตของอาจึงประสบแต่ความราบรื่น อาจะไปไหน
ทำอะไร ไม่ว่าใกล้หรือไกล ง่ายหรือยากสักปานใด อาจะได้รับความเอาใจดูแลจาก
เพื่อนฝูงทั่วทิศตลอดไป ผมมาพบผู้หลักผู้ใหญ่ในกรุงเทพฯ พอรู้ว่าผมมาจากลพบุรีเป็น
ต้องถามถึงอาเพิ่มแทบทุกคน และเมื่อรู้ว่าผมเป็นหลานอาธุระการงานของผมก็พลอย
ราบรื่นไปด้วย บุญบารมีของอาสร้างสมไว้มากมายจึงเป็นที่พึ่งของลูกหลานจวบจนทุก
วันนี้ การคบหาเพื่อนฝูงของอาจึงเป็นเยี่ยงอย่างที่ดีและเห็นผลสมจริงตามคำที่พ่อผมเคย
พร่ำสอนให้รู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดีไว้จะได้พึ่งพาอาศัยกัน

บัดนี้อาเพิ่ม ได้จาก พวกเรา ไปแล้วด้วย ความอาลัยรัก ของบรรดาญาติมิตรที่
คุ้นเคยรักใคร่นับถือ ผมขออัญเชิญเดชบารมีแห่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายในสากลพร้อม
ทั้งขออำนาจบุญกุศลทั้งหลายที่พวกเราได้นำเพ็ญร่วมกัน และทั้งที่อาได้สร้างสมไว้เมื่อยัง
มีชีวิตอยู่ จงกลั่นบาลและเป็นปัจจัยเสริมส่งให้อาเพิ่มได้ไปสู่สุคติและประสบสุขใน
สัมปรายภพในเทอญ.

ฉันท์ สุวรรณประกร

“พ่อจำ”

ลูกเขียนกลอนบทนี้ด้วยน้ำตา
ด้วยความรักและด้วยความอาวรณ
พ่อจำพ่อก่อกำเนิดบังเกิดเกล้า
พ่อของลูกมาคว่นลับดับชีวา
เมื่อพ่อลับลูกแทบดับไปกับพ่อ
เห็นหน้าพ่อคราจะลับดับจากไป
ยามเย็นค่ำพ่อพูดจ้อหยอกล้อลูก
พ่อของลูกมาคว่นลับดับชีวัง
คิดขึ้นมาคราใดใจระทึก
รู้ทั้งรู้พ่อห่วงลูกทุกโมงยาม
ยามพ่อพบพ่อต้องคุยกับคนอื่น
ลูกคนเดียวที่ผมรักผมพะวง
เมื่อลูกสุขพ่อของลูกเป็นสุขด้วย
ลูกได้ดีพ่อมีสุขเปรมปรีดา
พ่อพราสอนลูกเอ๋ยจงก้มหน้า
อย่าลืมตนอย่าลืมตัวอย่าล้าพอง
จงผูกมิตรลูกอย่าคิดสร้างศัตรู
อย่าได้คิดให้เคืองชุ่นในพยาย
ให้ต่อสู้อุปสรรคทุกทุกอย่าง
แสวงธรรมะซึ่งพระสัมมา

ที่อาบแก้มลมาแทนอักษร
เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งตัวเรา
ทุกคำเข้าเคยฟังบุญคุณพ่อจำ
คิดขึ้นมา น้ำตา ร่วง เสร้า ดวงใจ
น้ำตาคลอ ตื้นตัน กลืนไม่ไหว
แสนอาลัยสุดอาวรณ สะท้อนทรวง
แสนพันผูกของพ่อด้วยห่วงหลัง
ทั้งลูกยังทั้งทั้งที่มีถึงกาล
เฝ้าแต่นึกถึงภาพที่วาบหวม
แม้เพียงผ่านพ่อต้องแลชะเง้อมอง
ปรารภวันขึ้นทรวงดวงใจผม
ความยิ่งยงคือความรักลูก “มณี”
คราลูกป่วยช่วยลูกทุกข์เป็นหนักหนา
โอ้ พ่อจำเหมือนพระพรหมประโลมใจ
อย่ามองคนสูงกว่าจะหม่นหมอง
อย่าเป็นคนหยิ่งผยองตรองให้ดี
ใครเขาหล่อกองจ้องภัยเสีย
ลูกจะเสียทั้งเพื่อนและน้ำตา
เพื่อถางทางเรื่องที่เปิ่นก้งขา
ชำระล้างกายจากมลทิน

พ่อรักลูกกลัวลูกจะลำบาก
สร้างหลักฐานสร้างชื่อเสียงไว้กับตัว
ขอพนมวันทาอธิษฐาน
ถึงกุศลผลแห่งดีที่ผูกพัน
ขออำนาจแรงใจพลังจิต
ช่วยผลบุญคุณพระพุทธรองค์
จงบันดาลให้สวรรค์ที่ชั้นเลิศ
รับวิญญานพ่อที่ข้าฯ แสนอาลัย

ผู้ทนายาคอคอมถนอมหวง
เพื่อถึงชั่วลูกหลานสำราญใจ
ขอประทานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยใจมั่น
ตั้งจิตมั่นแน่วแน่แล้วแผ่ไป
จงสัมฤทธิ์ทุกอย่างดังประสงค์
โปรดเปลื้องปลงความทุกข์ยากถ้าหากมี
โปรดช่วยเปิดบัญชีร้าวอนไข
จะได้โอนิมาสู่ขอตุทาน์

“จากลูกคนเดียวของพ่อ”

พ่อจำ

พ่อเริ่มรู้สึกไม่สบายเมื่อพ่อได้รับเลือกเป็นนายกโรตารีของลพบุรีคนแรก พ่ออยู่ลพบุรีอยู่กรุงเทพ ฯ พ่อให้คนมาตามลูก เมื่อลูกไปหาลูกพาพ่อมากรุงเทพ ฯ ทันทีโดยมิได้หนึ่งนอนใจ ครั้งแรกลูกไปหาคุณหมอ สร เมதியวงศ์ เพื่อให้ตรวจสอบร่างกายส่วนที่เป็น อาการครั้งแรกของพ่อเป็นก้อนโตเท่าไข่ไก่โปนออกมาข้างคอด้านขวา ตรวจอยู่หลายตลบจึงพบว่าก้อนนั้นเป็นมะเร็ง ก็ได้รับการรักษาโดยวิธีฉายแสง (Deep-X-ray) ก้อนนั้นก็ยุบหายไป พ่อแข็งแรงดังเดิม หลังจากนั้นประมาณ ๖ เดือนก้อนที่ยุบแล้วแต่เป็นไตแข็งอยู่ได้รัศตัวขึ้น แต่ไม่ใหญ่โตเท่าไรนัก แสดงความอึดเสบออกมาอีก จึงต้องฉายแสงอีก ๒๐ ครั้ง พ่อครั้งที่ ๑๐ พ่อมีอาการเพลียลง และทราบจากคุณหมอว่า มะเร็งได้กระจายลงปอดและชั้นสมองเสียแล้ว ตอนหลังพ่อมีอาการปวดมาก แม้แต่ยาระงับปวดก็ไม่อยู่ พ่อมาเจ็บอยู่กับลูกที่กรุงเทพ ฯ จากนั้นมาอาการพ่อก็ไม่ดีขึ้นเลย พ่อทรมาณมาตั้งแต่เริ่มเป็นมาประมาณ ๒ ปี แต่มาทรมาณมากใน ๓ เดือนหลัง ก่อนที่พ่อจะถึงแก่กรรม ลูกไม่กล้าบอกพ่อ และไม่บอกจนกระทั่งพ่อตายว่า เชื้อมะเร็งมันกระจายไปแคไหน ลูกยอมบาปที่พูดกับพ่อตลอดเวลาว่า พ่อต้องหายหมอบอกว่าไม่พบเชื้อมะเร็งแล้ว ซึ่งลูกทราบดีว่าพ่อต้องอยู่กับลูกไม่นาน จนถึงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓ ซึ่งตรงกับวันเสาร์ เวลาประมาณ ๑๘.๓๐ น. อาการของพ่อไม่ดีเลย ลูกจึงโทรศัพท์เรียกนายแพทย์ สมศักดิ์ สืบแสง (เพื่อนสนิทของลูก) มาโดยเร็ว เพราะตลอดระยะเวลาหลัง ๆ ที่พ่อรักษาตัวอยู่กับบ้าน ลูกได้หมอสมาศักดิ์ หมอแสนสุข สืบแสง ช่วยเหลือเสมือนเป็นบิดาของเขาเอง เพราะคุณพ่อของหมอสมศักดิ์เป็นเพื่อนจุฬา ฯ รุ่นเดียวกับพ่อ

มาถึงลูกคือลูกกับหมอสมศักดิ์ก็มาเป็นเพื่อน

บ

จุฬา ฯ รุ่นเดียวกันอีก เราจึงสนิทสนมกันมาก ลูกทราบดีว่าอนาคตพ่อจะเป็น
อย่างไร และจะอยู่ได้ไม่นานนัก พ่อพยายามทานยา ทานอาหาร ปากก็พร่ำบ่นกับ
ใคร ๆ ว่า อยากอยู่กับลูกหลานนาน ๆ อีกสักหน่อย แต่แล้วพ่อก็จากลูกไปในวันนั้น
เอง ในเวลาประมาณ ๑๙.๔๕ น. ด้วยอาการอันสงบปราศจากการทรมานทรมาย พุดกับ
ลูกเป็นคำสุดท้าย เป็นเพราะพ่ออาการไม่ดีจึงไม่ได้ยินว่าพูดอะไร ได้ยินเพียงคำว่า
“อ้อ” ตอนที่ลูกเข้าไปถามพ่อว่า “ดื่มรังกน้อยนะพ่อ พ่อจะได้มีกำลัง หายเร็ว ๆ
จะได้อยู่กับลูกอีกนาน ๆ” พ่อลืมตาและจ้องมองลูกเป่ง และดื่มรังกจนหมดแก้ว
จากนั้นพ่อก็ไม่รู้สึกตัวอีกเลย มีแต่ค่อย ๆ หายใจช้าลง และหมดลมไปต่อหน้าลูกและ
หลานที่ช่วยนวดพื้นตลอดเวลา พ่อจากลูกไปอย่างสงบเมื่อเวลา ๑๙.๔๕ น. ของ
วันเสาร์ ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓ สิริรวมอายุ ๖๘ ปี ๙ เดือน ๒๑ วัน

จากลูก

20 Kennedy St. Kingsford

N.S.W. 2032

๒๖ เมษายน ๒๕๑๔

กราบเท้าคุณตาที่เคารพอย่างสูง

หลังจากหลานลาคุณตามา Sydney แล้ว ทราบข่าวจากทางบ้านว่าอาการคุณตายังอยู่ในระดับเดิม ไม่ทรمانมากเกินไป ใน จ.ม. ฉบับสุดท้ายของคุณเตาก็บอกหลานมาว่า สบายพอควรไม่ปวดมากนัก แต่หลานทราบที่ว่าคุณเตาทรมานและอดทนเพียงไร คุณตาทำแต่บุญกุศลตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ความใจดีและอารมณ์เย็นของคุณตา ไม่มีใครสามารถจะลืมได้ คุณตาเป็นที่ปกป้องคุ้มครองของทุก ๆ คน มีความเอื้ออารีต่อคนทั่วไป

วันเสาร์ที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓ เป็นวันที่คุณตาจากไปอย่างไม่มีวันกลับ ยิ่งความเศร้าโศกไว้แก่ทุก ๆ คน หลานขอให้บุญกุศลที่คุณตาได้ทำไว้ จงกลั่นตาลให้คุณตาอยู่อย่างมีความสุข ไม่ว่าจะเป็นที่ใดก็ตาม และหากชาติหน้ามีจริง ขอให้ได้มาเกิดร่วมกันถึงชาตินี้อีก

ด้วยความเคารพอย่างสูง

ต้อย

สุชาดา สเติ่นเบอร์รี่ (มินทะจิน)

คุณตาคนเดียวและคนสุดท้าย

ตั้งแต่เล็กจนโตฉันจำได้ว่า ช่วงนั้นเคยกับคำว่า “คุณตา” มาก คุณตาของ ฉันท่านใจดี มีเมตตาจิตจะหาที่เปรียบมิได้ ฉันใช้ชีวิตอยู่กับคุณตาตลอดเวลา เนื่องจากคุณตาทำนรับราชการฉันก็ได้ติดตามไปด้วยตลอด.... จากกำแพงเพชรไปเชียงใหม่ จากเชียงใหม่ไปโคราช จากโคราชไปลพบุรี ฯลฯ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา คุณตาได้เฝ้าแต่ความสุข ความกรุณาปรานี ความอบอุ่น และการศึกษาอันสูงส่งของฉันทุกกระยะ ซึ่งพระคุณและบุญคุณครั้งนี้ทว่าฉันจะสามารถจะบรรยายได้

เวลาได้ผ่านไป....และแล้วสิ่งที่ทุก ๆ คนไม่ได้คาดไว้ก็ได้เกิดขึ้น คุณตา ซึ่งเป็นที่รักและเคารพของทุก ๆ คนก็ต้องมาล้มป่วยลงโดยโรคมะเร็งร้าย โอ้ ! ทำไมจะต้องมาเกิดขึ้นกับคุณตาค้วยเล่าละ คุณตานั่นหมั่นประกอบแต่ความดี หมั่นทำบุญกุศลไม่เคยก่อกรรมทำชั่ว แล้วทำไมคุณตาจะต้องมารับเคราะห์กรรมอันนี้ด้วยละ

ฉันยังจำได้ วันนั้นฉันกลับมาจากอังกฤษวันแรก พอถึงบ้านสิ่งแรกที่ทำก็คือ วิ่งขึ้นไปกราบคุณตา ที่นั่น....ฉันเห็นคุณตานอนพักผ่อนอยู่บนเตียง ดูซูบผอมและบอบบางมาก ภาพนั้นยังอยู่ในความทรงจำของฉันตราบนานทุกวันนี้ คุณตาคุณน้า สงสารมากจนอดที่จะร้องไห้ไม่ได้ ฉันตื่นทันทีที่ได้มาพบคุณตาหลังจากที่ได้จากไปนาน และในขณะเดียวกันรู้สึกสงสารที่พบคุณตาในสภาพเช่นนั้น ยิ่งมองดูคุณตาน้ำตาก็ยิ่งไหล คุณตาก็เหมือนกัน ถึงแม้ว่าคุณตาพยายามซ่อนความรู้สึกเอาไว้ภายใต้แว่นตาสีชาอันนั้น ฉันก็แอบเห็นน้ำตาของคุณตาคลออยู่ในดวงตาคู่นั้น เวลานั้นฉันมีความสงสารคุณตาอย่างบอกไม่ถูก เพราะไม่ได้คิดเลยว่าสุขภาพของคุณตาจะซูบผอมลงอย่างนี้

ฉันยังจำได้ว่า คุณตาจะรู้สึกกระปรี้กระเปร่าขึ้น ถ้าคุณหมอมายเยี่ยมถึงบ้าน คุณตามักจะซักถามเรื่องการเจ็บป่วยของคุณตา บางครั้งคุณหมอมองอาการของคุณตา

คุณเตามักจะบอกว่า “มันสวิงสวยครับ คุณหมอ” คำพูดประโยคนี้นี้ยังเหมือนกับว่า
คุณเตาเพิ่งพูดไปเมื่อไม่กี่วันเอง

หลังจากนั้นไม่นานคุณเตาก็เริ่มรับประทานอาหารได้น้อยลง ๆ และทุก ๆ
ครั้งที่ทานเข้าไปก็เหมือนจะเป็นการฝืนมากกว่า และนั่นแหละคืออาการขั้นสุดของ
โรคร้ายนี้ ยิ่งคิดยิ่งใจหาย

และแล้ววันที่สลดใจที่สุดก็ได้มาถึง คือวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๑๓ ต้นกลับ
มาจากทำงานตามปกติ คุณเตามีไข้สูงมาก หลาน ๆ ทุกคนอยู่กันพร้อมคล้ายกับว่าจะ
เป็นกลางเดือนใจอะไรสักอย่าง..... ๓ โมงเย็น..... ๔ โมงเย็น..... ๕ โมงเย็นก็แล้ว
อาการไข้ของคุณเตาก็ยังไม่ลดลงไปเลย คุณเตาหายใจถี่ขึ้นเรื่อย ๆ ไปเป็นจังหวะ ต้น
และน้อง ๆ ตกใจมาก เพราะว่ามันไม่ใช่เป็นเรื่องสามัญของอาการไข้คุณเตา ต้นถาม
คุณเตาว่าจะทานยาลดไข้ไหม ? คุณเตาก็ประหงนศีรษะรับ แล้วจึงรีบจัดหาให้โดยมิได้
เฉลียวใจเลยสักนิดว่า ยาเม็ดนั้นคือยาเม็ดสุดท้ายของคุณเตา

บรรยากาศตอนนั้นซึมเซามาก พวกเราเริ่มร้องไห้กันแล้ว เพราะเริ่มสงสัย
แล้วว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป คุณเตาเริ่มหายใจอ่อนลง อ่อนลง จนประมาณ ๑ ทุ่มกับ
๔๕ นาที คุณเตาก็หมดลมหายใจด้วยอาการที่สงบ

พวกเรามองดูคุณเตาด้วยความงระคนกับความเศร้าสลดใจ มันเป็นครั้งแรก
ในชีวิตของหลาน ๆ ที่เดียวที่ได้สูญเสียผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดในครอบครัวไปต่อหน้าต่อตา พวก
เรามองดูสีเลือดในตัวของคุณเตาค่อย ๆ จาง จางหายไป จนกระทั่งกลายเป็นซีดขาวไป
ทั้งตัว....คุณเตาที่รักและเคารพของหลาน ๆ ทุกคน.... ด้วยเดชบุญ หลานขอให้
ดวงวิญญาณของคุณเตาจงประสบสุขอยู่ ณ สรวงสวรรค์ตราบนิจนิรันดร์ เทอญ.

กุสุมา (โบตัน)

คุณตา

การจากไปของคุณตาเป็นการนำมาซึ่งความสูญเสียอย่างใหญ่หลวง ไม่เพียงแต่คุณแม่ซึ่งเป็นลูกคนเดียวของท่าน แต่เป็นกับข้าพเจ้าผู้หลาน ซึ่งตลอดระยะเวลาที่ร่ำเรียนหนังสือได้ใกล้ชิดและอยู่ในความอุปการะของคุณตาเป็นส่วนใหญ่ตลอดมา คุณตาใจดี มีเมตตา สิ่งเหล่านี้ เป็นเสมือนเพชรน้ำเอกที่ไม่ว่าจะอยู่ในที่ใดหรือลักษณะใดก็จะส่องแสงไปทั่วแก่ผู้พบเห็น เพราะเหตุนี้..... คุณตาจึงเป็นที่รักและเคารพนับถือกับคนทุกชั้น ข้าพเจ้าเป็นเพียงหนึ่งในหลานของท่านเท่านั้น แต่ความรู้สึกซึ่งที่ข้าพเจ้ามีต่อท่านนั้นมากกว่าที่จะจารึกลงบนหนังสือเล่มนี้ เมื่อคุณตาป่วยและทรุดหนักในระยะหลัง เวลาที่ข้าพเจ้าปรนนิบัติ ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าต้องแอบร้องไห้เมื่อเห็นคุณตาอยู่ในสภาพเช่นนั้น ก็นึกถึงท่านที่เวลาจะหมดลมก็จะเป็นไปด้วยอาการสงบ ไม่ทรมานทรมายให้อนาถ ข้าพเจ้านับถือกรรมดี กรรมชั่วมาก แม้จะเป็นเพียงเติกผู้หญิงคนหนึ่ง แต่ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นและจบลงกับคุณตา เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าเคารพและเทอดทูนยิ่งชีวิต ขอให้ดวงวิญญาณของคุณตาจงไปสู่สุคติเถิด แต่ถ้าเกิดคุณตาได้มีโอกาสอ่านความในใจของข้าพเจ้าแล้ว ขอให้รับทราบไว้ด้วยว่า ข้าพเจ้าจะเป็นและประพฤติตัวให้เหมือนกับที่คุณตาเป็นและเคยพร่ำสอนหลาน ๆ มา ไม่ต้องการและอาจเอื้อมให้ตีเท่า แค่ออเพียงเศษธุลีจากเท้าท่านนั้น

ศกุลดลา (ตุ๊กตา) มินทะจิน

บริษัทการบินไทย จำกัด

ถนนพหลโยธิน

๑๒ เมษายน ๒๕๑๔

สมุดภาพ

แสดงเครื่องแต่งกาย

ตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

AN ILLUSTRATED BOOK OF COSTUMES

BASED ON HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL EVIDENCE

อธิบายเบื้องต้น

เครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

มนุษย์เรามีความจำเป็นที่จะต้องเครื่องแต่งกาย ในระยะแรกก็คงจะเป็นเครื่องนุ่งและเครื่องห่ม เพื่อช่วยป้องกันร่างกายจากความหนาวและร้อน ป้องกันอันตรายจากธรรมชาติ เช่น ความปรวนแปรของดินฟ้าอากาศ และสัตว์แมลง ในระยะต่อมามนุษย์รู้จักรักสวยรักงาม จึงมีเครื่องประดับเพิ่มขึ้น เช่น เครื่องประดับอวัยวะบางส่วน มี กำไลเท้า กำไลมือ กำไลแขน และเครื่องห้อยคอ คล้องคอ ตลอดจนเครื่องประดับศีรษะ ทำด้วยไม้ ทำด้วยดินเผา ทำด้วยหิน ทำด้วยกระดูกและเขี้ยวหรือฟันสัตว์ ทำด้วยโลหะและหินมีค่า เช่น ทอง เงิน และเพชรพลอย เป็นต้น เครื่องแต่งกายของมนุษย์ ทั้งที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม และเครื่องประดับ ได้วิวัฒนาการและทำประณีตขึ้นโดยลำดับ จนในชั้นหลังนี้ เครื่องแต่งกายของมนุษย์มิได้เป็นแต่เครื่องป้องกันอันตรายจากธรรมชาติเท่านั้น แต่กลายเป็นเครื่องตกแต่งที่ประกอบและส่งเสริมความสวยงามแก่ร่างกายของมนุษย์เป็นส่วนสำคัญอีกด้วย จึงมีคำพังเพยกล่าวกันมาแต่โบราณว่า “ไถ่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง”

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของมนุษย์นั้น นอกจากจะเป็นเครื่องประกอบและส่งเสริมความงามดังกล่าวแล้ว ยังเป็นเครื่องแบ่งแยกประเภท และแสดงถึงศักดิ์และฐานะทางสังคมอีกด้วย เช่นบางพวกแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายบางอย่างได้ คนพวกอื่นจะแต่งเช่นนั้นมิได้ บางอย่างถึงกับมีกฎหมาย และบทบัญญัติบอกและห้ามไว้ และเครื่องแต่งกายของมนุษย์นั้นได้แสดงไปถึงลักษณะเชื้อชาติของบุคคล และความ

เป็นไปของประเทศ ตลอดจนดินฟ้าอากาศ และถิ่นที่อยู่อาศัย ด้วยเหตุนี้ การศึกษา และเรียนรู้เรื่องเครื่องแต่งกายของมนุษย์ จึงนับว่าเป็นประโยชน์แก่วิชาประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ตลอดจนเป็นประโยชน์แก่ความรู้สาขาอื่น เช่น มานุษยวิทยา และ สังคมวิทยา เป็นต้น

โดยอาศัยข้อคิดเห็นดังกล่าวนี้ เมื่อหลายปีมาแล้ว ข้าพเจ้าจึงทูลขอ ร้อง หม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์ ซึ่งขณะนั้นทรงเป็นสถาปนิกพิเศษอยู่ในกรมศิลปากร และ ข้าพเจ้าได้มอบถวายให้ไปทรงควบคุมงานบูรณะปราสาทหินพิมาย ขอให้ทรงศึกษา แบบอย่าง และทรงเขียนเลียนแบบเครื่องแต่งกายสมัยลพบุรีประทาน กับได้ขอให้ นายพรศักดิ์ ผลปราชญ์ ศึกษาและเขียนเลียนแบบเครื่องแต่งกายสมัยทวารวดีบางรูป ให้ด้วย ด้วยหมายใจไว้ว่า จะจัดสร้างเครื่องแต่งกายตามสมัยโบราณคดี ถวายทอด พระเนตรในงานเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดการแสดงศิลปโบราณวัตถุในอาคารสร้างใหม่ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ซึ่งหม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์ ก็ได้ทรงเขียน ประทานมา นายพรศักดิ์ ผลปราชญ์ ก็ได้เขียนมาให้ แต่แล้วมาเปลี่ยนความคิดใหม่ เป็นจัดแสดงระบำโบราณคดีชุดต่าง ๆ ทั้งที่ท่านทั้งหลายได้ชมมาแล้วในคราวจัดแสดง ถวายทอดพระเนตร ภายในพระที่นั่งอิศราวินิจฉัย เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิด การแสดงศิลปโบราณวัตถุในอาคารสร้างใหม่ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ และระบำชุดโบราณคดีดังกล่าวได้นำออกแสดงใน โรงละครแห่งชาติและที่อื่น ๆ ให้ประชาชนได้ชมอีกหลายสิบครั้ง หลังจากนั้นแล้ว ข้าพเจ้าได้รับแจ้งจากผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ขอให้จัดงานฉลองครบ ๒๐ ปี แห่งการก่อตั้งสภาการศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ขึ้นในระยะเวลาหนึ่งระหว่างตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๑๐ ถึงสิงหาคม ๒๕๑๑ จึงได้ รื้อฟื้นความคิดเรื่องจัดแสดงเครื่องแต่งกายตามสมัยโบราณคดีขึ้นมาอีก และได้ปรึกษากับบรรดาข้าราชการในกรมศิลปากร มีรองอธิบดีกรมศิลปากร ภัณฑารักษ์ และ ช่างศิลป์ เป็นต้น ขอให้ช่วยศึกษาลวดลายและลักษณะแบบอย่างเครื่องแต่งกายจากศิลปโบราณ

วัตถุเท่าที่พอจะยึดถือเป็นหลักได้ ตั้งแต่สมัยทวารวดีลงมา แล้วตกลงมอบให้ช่างศิลป์
ผู้มีนามต่อไปนี้ศึกษาแบบอย่างและเขียนเลียนแบบโดยเฉพาะแต่ละสมัยขึ้น กล่าวคือ

๑. สมัยทวารวดี ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๑ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๖
ได้มอบให้นายสนิท ดิษฐพันธ์ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่างและเขียนเลียนแบบจากศิลปโบราณ
วัตถุสมัยทวารวดี

๒. สมัยศรีวิชัย ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๓ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๘
ได้มอบให้นายประพัฒน์ โยธาประเสริฐ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่างและเขียนเลียนแบบจาก
ศิลปโบราณวัตถุสมัยศรีวิชัย

๓. สมัยลพบุรี ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๙ ได้
มอบให้นายระพีศักดิ์ ฐชาลย์ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่างและเขียนเลียนแบบจากศิลปโบราณ
วัตถุสมัยลพบุรี

๔. สมัยเชียงแสน ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๗ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๒๕
ได้มอบให้นายสนิท ดิษฐพันธ์ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่าง และเขียนเลียนแบบจากศิลป
โบราณวัตถุสมัยเชียงแสน

๕. สมัยสุโขทัย ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙ และพุทธศตวรรษที่ ๒๐
ได้มอบให้นายเสรี นิลประพันธ์ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่าง และเขียนเลียนแบบจาก
จิตรกรรมศิลปโบราณวัตถุและเครื่องสังคโลกสมัยสุโขทัย

๖. สมัยอยุธยา ตั้งแต่ พ.ศ. ๑๘๙๓ ถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ ได้มอบให้
นายประพัฒน์ โยธาประเสริฐ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่าง และเขียนเลียนแบบจากภาพ
จิตรกรรมและศิลปโบราณวัตถุสมัยอยุธยา

๗. สมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๑๐ ถึงรัชกาลที่ ๗ ได้มอบให้
นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ เป็นผู้ศึกษาแบบอย่างและเขียนเลียนแบบขึ้น

เมื่อได้ศึกษาและเขียนแบบอย่างขึ้นไว้แล้ว เพื่อที่จะให้นักศึกษา และประชา
ชนทั่วไปสนใจ และเรียนรู้ศิลปโบราณวัตถุได้ถูกต้องแพร่หลาย จึงได้จัดให้มีแสดง

การแต่งกายตามศิลปโบราณวัตถุนั้นขึ้น โดยจัดนักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์และโรงเรียนช่างศิลป์เป็นผู้แสดง ทั้งมีภาพถ่ายแสดงเครื่องแต่งกายบางชุดจัดพิมพ์ไว้ตอนท้ายของสมุดเล่มนี้

ท่านที่ได้อ่านและตรวจดูภาพในสมุดภาพเล่มนี้ คงจะทราบกันดีอยู่แล้วว่า การศึกษาค้นคว้าเรื่องเครื่องแต่งกายจากศิลปโบราณวัตถุที่จัดทำกันขึ้น และแนะนำมาพิมพ์ไว้ในสมุดภาพเล่มนี้ เป็นแต่เพียงงานริเริ่มเบื้องต้น ยังมีได้แยกประเภทออกไปให้แน่ชัดว่า เครื่องแต่งกายแบบนั้น ในสมัยนั้นเป็นเครื่องแต่งกายของชนจำพวกใด ชนไหน และแต่งกันในโอกาสเช่นไร ทั้งยังมีได้ศึกษาโดยละเอียดว่า เครื่องนุ่งห่มนั้น ๆ ทำกันด้วยผ้าใยไหม หรือวัสดุชนิดใด และเครื่องประดับในสมัยใด นิยมทำกันด้วยอะไร เหล่านี้เป็นต้น ข้าพเจ้ายังมีความหวังอยู่ว่า บรรดานักประวัติศาสตร์โบราณคดี และท่านผู้สนใจทั้งหลาย คงจะช่วยกันศึกษาค้นคว้าเพื่อเรียนรู้เรื่องเครื่องแต่งกายเช่นกล่าวโดยละเอียดพิสดาร เป็นการช่วยกันเสริมสร้างหลักฐานไว้ให้แก่ผู้ใคร่การศึกษาในอนาคตสืบไป.

ธนิต อยู่โพธิ์

กรมศิลปากร

๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๑

AN INTRODUCTORY NOTE ON COSTUMES THROUGH THE HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL PERIODS

One of man's basic needs is clothing. In the primary stage of development they want something to wear and cover their bodies as a protection against insects and the elements such as cold and heat. In the second stage, in order to satisfy their aesthetic sense they decorate some parts of their bodies with bracelets, anklets, armlets, necklaces, pendants, and other forms of jewelry and headdresses. The materials used for these ornaments are wood, clay, bones, animal's teeth, metal, gold, silver and precious stones. Their clothing and ornaments have from time to time evolved and become more beautiful. Finally, man's clothing is not only used for protection against the elements, but also to beautify mainly the body. There is a popular saying among the Thais which says, "Fine feathers make fine fowls; dressing beautifies man." It has been repeated since time immemorial.

The significance of man's clothing and ornaments is not only to satisfy his needs and to offer man a good appearance, but also to distinguish his or her social status or rank. So that is why some people can wear some kinds of costumes which are taboo for others and some laws and regulations are enforced to forbid some people from using certain kinds of clothing. Apart from these, clothes can tell us something about the wearer's nationalities and ecological settings of their countries or localities. Therefore the study of man's costumes will certainly be of historical and archaeological value and also an excellent approach to other branches of knowledge such as anthropology and sociology.

In 1967 it was planned that on the day Their Majesties the King and the Queen proceeded to the National Museum, Bangkok, to perform the inauguration ceremony to the new exhibition buildings, the Fine Arts Department would present to Their Majesties the show of costumes as used through the archaeological periods. So I requested H.S.H. Prince Yachai Chitrabongse,

who was then a special grade architect of the Fine Arts Department and officer in charge of the restoration of the Pimai Sanctuary to study and draw costumes used during the Lopburi period. At the same time Mr. Ponsak Phonprat was assigned to draw costumes worn by the people in the Dvaravati kingdom. Both H.S.H. Prince Yachai and Mr. Pornsak successfully carried out their assignment. Then a new idea came to my mind. Instead of the show of costumes, we presented to H.M. the King on May 25th, 1967 a series of archaeological dances, which was staged in the Isravinitchai Hall, National Museum, Bangkok. On that day H.M. the King presided over the opening ceremony of the two new exhibition buildings in the National Museum. The dancing was afterwards, staged for the public in the National Theatre for several times. Later on I received a letter from the Director of the International Council of Museums (Icom) in Paris asking the Thai National Committee for Icom to join in the celebration of the 20th. anniversary of the Icom by organizing a celebration in Thailand for a duration during October 1967 and August 1968. Being an appropriate item for the occasion, the show of costumes through the archaeological periods was reconsidered. I called a meeting attended by the officials of the Fine Arts Department such as the Deputy Director-General, curators, artists etc. The agenda was the study of decorative patterns and costumes existed on the reliable antiquities and art objects. The meeting decided to assign the work to the following artists.

1. Dvaravati Period (6th. – 11th. Centuries A.D.) Mr. Sanit Disatabandhu was assigned to draw costumes of the antiquities and art objects belonging to this period.

2. Srivijaya Period (8th. – 13th. Centuries A.D.) Mr. Prapath Yothaprasert was entrusted with the work of drawing costumes based on the antiquities and art objects dating back to the Srivijaya Period.

3. Lopburi Period (11th. – 14th. Centuries A.D.) the work of drawing costumes based on the antiquities and art objects of this period was assigned to Mr. Rapisakdi Chatchavalaya

4. Chiengsaen Period (12th. – 20th. Centuries A.D.) The work was assigned to Mr. Sanit Disatabandhu.

5. Sukhothai Period (14th. – 15th. Centuries A.D.) Mr. Seri Nilpraphun was assigned the work of drawing costumes of this period based on the antiquities and art objects.

6. Ayudhya Period (1350 A.D. – 1767 A.D.) Mr. Prapath Yothaprasert was assigned to draw costumes based on the antiquities and art objects of the Ayudhya Period.

7. Bangkok Period (1767 A.D. – 1934 A.D.) Mr. Thaveesak Senanarong was entrusted with the work of drawing costumes based on the antiquities and art objects of this period.

In order to encourage students and the general public to take more interest in and profitably study of antiquities and art objects, a show of costumes based on the archaeological evidence is being staged and the students from the School of Fine Arts and the School of Dramatic Arts are playing the role of the wearers of costumes in those days. Photos of models wearing some styles of costumes appeared in the following pages.

After having perused the book and admired the illustrations, the readers will realize that our task is in fact a first step reading to further research. You will find no full details such as the specific class or group of the wearers, the occasion for wearing the costumes, the material used or the styles of ornaments used in each period. However, I hope that historians, archaeologists and all those interested in costumes will help us to carry on this task till our goal is reached. Our work will add more data for study of the future researchers.

DHANIT YUPHO

The Fine Arts Department
Bangkok, Thailand.
February 28th., 1968.

สารบัญ

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

อธิบายเบื้องต้นเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์

และโบราณคดี..... ธนิต อยู่โพธิ์ (1)

AN INTRODUCTORY NOTE ON COSTUMES THROUGH THE
HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL PERIODS by Dhanit Yupho.

Translated by Chin Yu-di (5)

สมัยทวารวดี	สนิท ดิษฐพันธ์ ผู้เขียนเลียนแบบ	
DVARAVATI PERIOD	Drawn by Sanit Disatabandhu	1-18
สมัยศรีวิชัย	ประพัฒน์ โยธาประเสริฐ ผู้เขียนเลียนแบบ	
SRIVIJAYA PERIOD	Drawn by Prapath Yothaprasert	19-20
สมัยลพบุรี	ระพีศักดิ์ ชัชวาลย์ ผู้เขียนเลียนแบบ	
LOPBURI PERIOD	Drawn by Rapisakdi Chatchavalaya	35-56
สมัยเชียงใหม่	สนิท ดิษฐพันธ์ ผู้เขียนเลียนแบบ	
CHIENGSAEN PERIOD	Drawn by Sanit Disatabandhu	59-72
สมัยสุโขทัย	เสรี นิลประพันธ์ ผู้เขียนเลียนแบบ	
SUKHOTHAI PERIOD	Drawn by Seri Nilpraphun	73-90
สมัยอยุธยา	ประพัฒน์ โยธาประเสริฐ ผู้เขียนเลียนแบบ	
AYUDHYA PERIOD	Drawn by Prapath Yothaprasert	91-104
สมัยรัตนโกสินทร์	ทวีศักดิ์ เสนาณรงค์ ผู้เขียนเลียนแบบ	
BANGKOK PERIOD	Drawn by Thaveesak Senanarong	105-112

รูปถ่ายการแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

PHOTOS OF MODELS WEARING COSTUMES USED THROUGH
THE HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL PERIODS (113)

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

สมัยทวารวดี

พุทธศตวรรษที่ ๑๑ - ๑๖

นายสนิท ดิษฎ์พันธุ์

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWINGS OF COSTUMES

DVARAVATI PERIOD

6th - 11th Centuries A.D.

Drawn by

MR. SANIT DISATABANDHU

คำบรรยายประกอบการแต่งกาย

ของ

นิคม มุสิกคามะ

สมัยทวารวดี

การแต่งกายของบุคคลสมัยทวารวดี พิจารณาจากภาพประติมากรรมที่ตกแต่งโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งกรมศิลปากรขุดได้จากตำบลคูบัว จังหวัดราชบุรี และอำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมของทวารวดีมีลักษณะคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของชาวอินเดีย

การแต่งกายที่กรมศิลปากรจัดทำขึ้นจากแบบอย่างประติมากรรมในชุดนี้ แสดงให้เห็นตอนนำเครื่องสักการะไปบูชาพระพุทธรูป

สตรีชาวทวารวดีส่วนใหญ่ทำผมเกล้ามวย หรือถักเปียเป็นจอมสูงขึ้นไปเหนือศีรษะ รัดตรงกลางให้ตอนบนสยายออก ทำเป็นกระพุ่มจอมสูงขึ้นไป รัดด้วยเครื่องประดับ แล้วจัดขยายออกเป็นแฉก ๆ อย่างน่าชม บางครั้งก็พบว่าถักเปียจัดเรียงเป็นเส้นลงมาเป็นกรอบวงหน้า นิยมประดับด้วยต่างหูทำเป็นแผ่นกลมหรือเป็นห่วงกลม ตกแต่งส่วนคอด้วยสายสร้อยทำเป็นแผ่นทับทรวงเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนจำหลักเป็นลวดลายกระหนก ไม่นิยมการสวมเสื้อ ใช้ผ้าสะพายเฉียงบาง ๆ เหวี่ยงบ่าซ้ายไหล่มาข้างขวา ประดับต้นแขนด้วยกำไลเล็ก ๆ ซึ่งทำด้วยทองคำ สักริด และลูกปัดมีค่าสีต่าง ๆ ไม่สวมรองเท้า นุ่งผ้าผืนเดียวทบซ้อนกันข้างหน้า แล้วทิ้งชายแนบลำตัว

ส่วนการแต่งกายของผู้ชาย นิยมถักเปียเป็นหลอดยาวประบ่า หรือเกล้ามุ่น แล้วรัดด้วยผ้าหรือเครื่องประดับ แล้วปล่อยชายผมย้อยกลับลงมา ที่เกล้าเป็นผมจุกก็มีบ้าง นิยมใส่ต่างหูเหมือนผู้หญิง ทำเป็นพุ่มทรงกลมซ้อนกันเหมือนหัวเม็ดคว่ำก็มี ที่ทำเป็นรูปกลมแผ่นใหญ่บาง ๆ ด้วยทองคำ สักริด ศิลา ก็มี ไม่นิยมสวมเสื้อ มีแต่ผ้าเหวี่ยงบ่าบาง ๆ ตกแต่งด้วยกรองคอทำด้วยลูกปัดแก้วหลากสี แต่ที่ไม่ใส่เลยก็มี ผ้านุ่งเป็นผ้าผืนยาวจีบชายหน้าตกลงไปเบื้องล่างคล้ายผ้าถุงครึ่งแข้ง ชายพกขมวดทิ้งชายลงไปด้านซ้าย บางครั้งมีเข็มขัดโลหะรัดรอบเอวทับผ้านุ่ง มีกำไลแขนประดับในบางแห่ง.

พระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์

มีพระพรหมเชิญเสด็จจามรี อยู่เบื้องขวาพระพุทธองค์

และพระอินทร์เชิญฉัตร อยู่เบื้องซ้าย

ศิลาจำหลัก ศิลปสมัยทวารวดี

**Buddha image in the attitude of descending from
the Tavatimsa Heaven.**

He was flanked on the right by Brahma holding a yak's
hair whisk and on the left Indra carrying an umbrella.

Stone bas-relief, Dvāravātī Period.

เครื่องแต่งตัวชาย สมัยทวารวดี
(พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖)

เครื่องประดับ
มีทอง, ดินนุ, ลูกปัดแก้ว
และหิน

หลักฐานจากรูปสลักในห้องทวารวดี

5

เครื่องแต่งกายชาย สมัยทวารวดี

เขียนเลียนแบบรูปพระอินทร์เชิญฉัตร ประกอบพระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์

Costume of a man. Dvāravatī Period.

Based on the bas-relief of Indra,
who stood near the Buddha and held an umbrella.

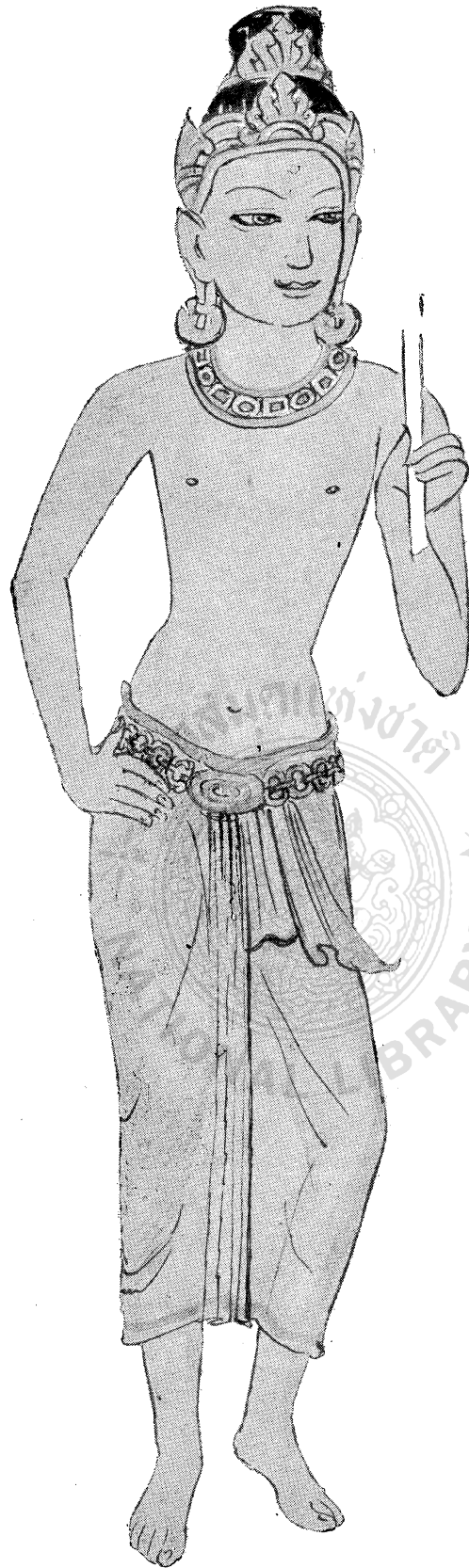

รูปปั้น สมันทวารวดี
ได้จากคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี
ปัจจุบันอยู่ใน
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Stucco figures. Dvāravatī Period.

Found at Kubua,
Muang Ratchaburi District,
Ratchaburi Province.
Exhibited in the National Museum,
Bangkok.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยทวารวดี
เขียนเลียนแบบรูปปั้นสมัยทวารวดี จากคุบัว
Costume of a man. Dvaravati Period.
Based on the stucco figures from Kubua.

พระพุทธรูป ปางเสด็จลงจากดาวดึงส์

ประทับยืนเหนือเศียรพราหมณ์สัปต

มีพระพรหมเชิดงาามรี อยู่เบื้องขวาพระพุทธองค์ และพระอินทร์เชิดฉัตร อยู่เบื้องซ้าย
ศิลาจำหลัก ศิลปสมัยทวารวดี

อยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Buddha in the attitude of descending from the Tavatimsa Heaven.

Standing on the head of Brahmanaspati,
He was flanked on the right by Brahma holding a yak's hair whisk
and on the left Indra carrying an umbrella.

Stone bas-relief. Dvāravatī Period.

National Museum, Bangkok.

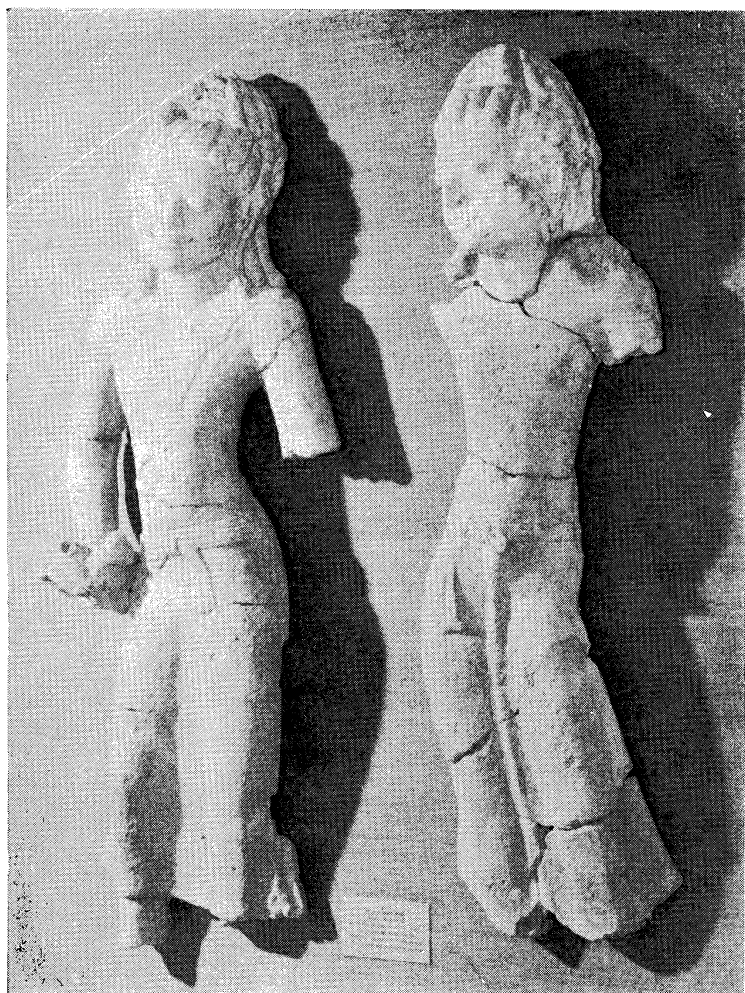

เครื่องแต่งกายชาย สมัยทวารวดี

เขียนเลียนแบบรูปศิลปะจำหลักประกอบพระพุทธรูปปางเสด็จลงจากดาวดึงส์
สมัยทวารวดี

Costume of a man. Dvaravati Period.

Based on figure in the bas-relief showing
the Buddha descending from the Tavatimsa Heaven.

รูปปั้นดินเผาและดินเผา สมัยทวารวดี

ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ได้จาก

คูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

Terra-cotta and stucco figures.

Dvāravatī Period.

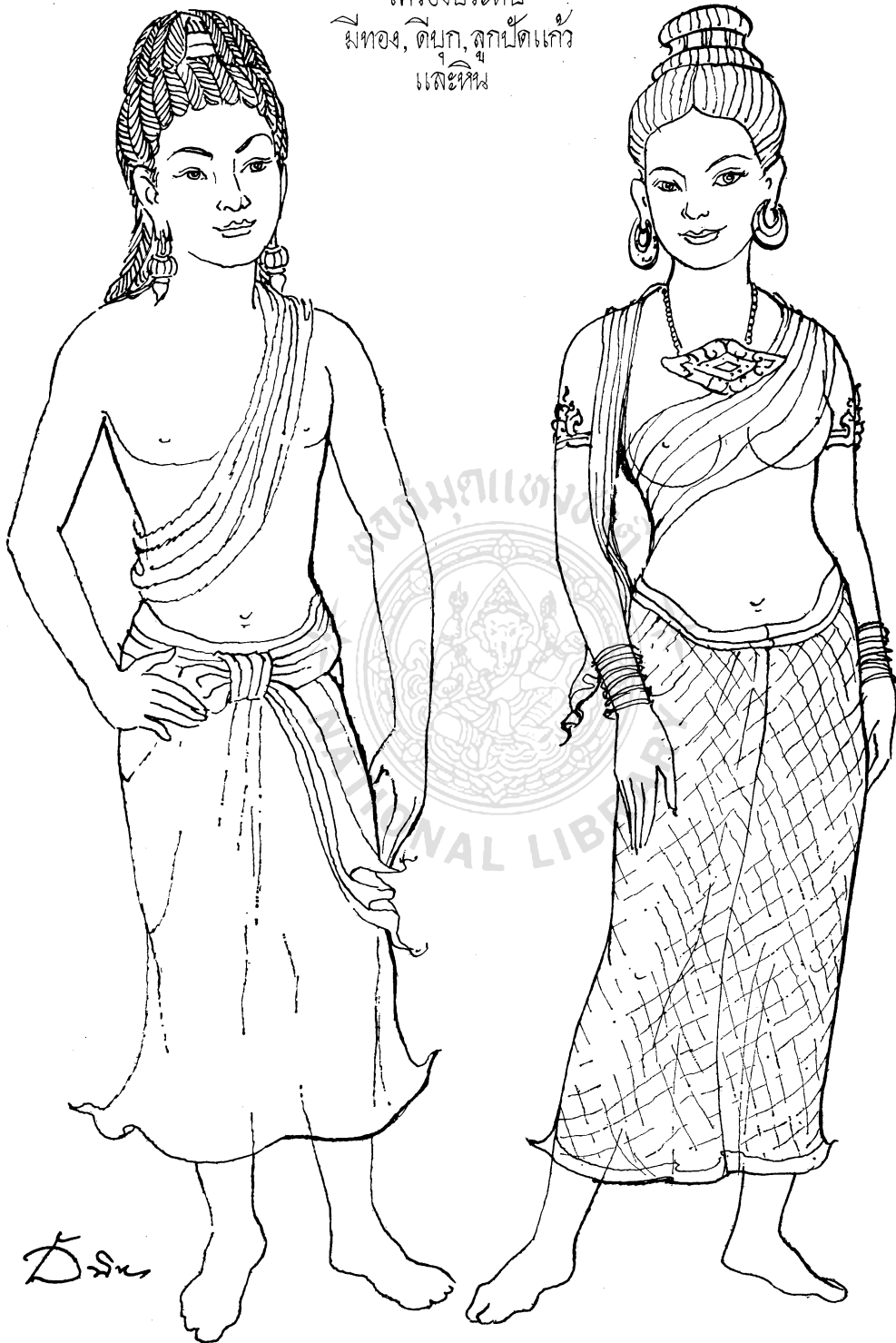
Found at Kubua, Muang Ratchaburi District,
Ratchaburi Province.

Exhibited in the National Museum,
Bangkok.

เครื่องแต่งกายสมัย ทวารวดี

พุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๖

เครื่องประดับ
มทอง, ดินเผา, ลูกปัดแก้ว
และหิน

ผ้าฝ้ายเนื้อบาง ย้อมสีคร่ำ

เครื่องแต่งกายชายและหญิง สมัยทวารวดี

เขียนเลียนแบบรูปปูนปั้นและดินเผา สมัยทวารวดี จากคูบัว

Costumes of a man and a woman. Dvāravatī Period.

Based on the stucco and terra-cotta figures from Kubua. Dvāravatī Period.

(บนและล่าง)

รูปปั้นชั้น สมัยทวารวดี

ได้จากคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

(ลายเส้น)

รูปเขียนเลียนแบบดินเผารูปคนเย็บหน้าต่าง ศิลปสมัยทวารวดี
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ อุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

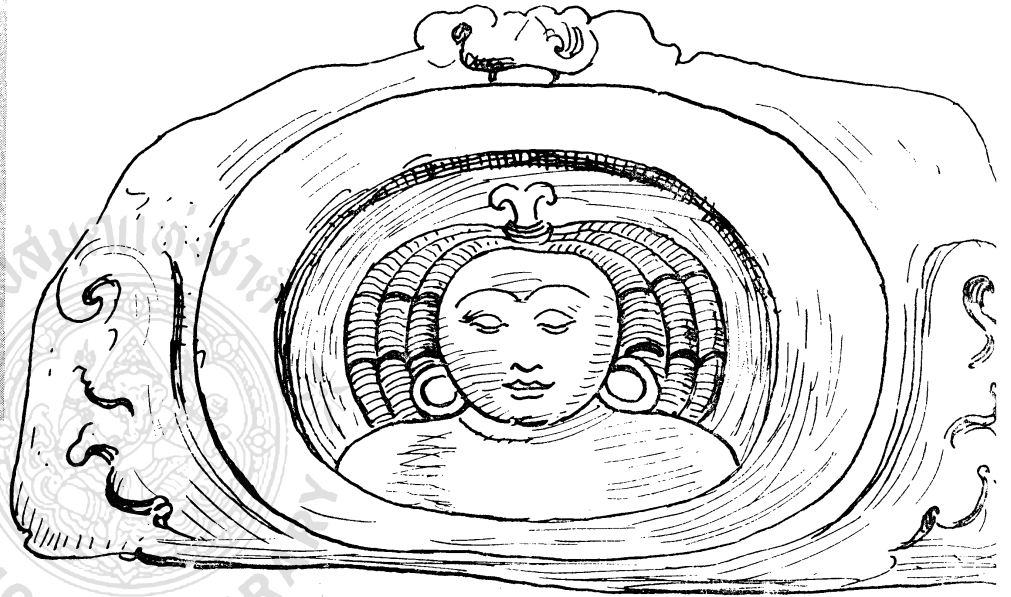
Upper and below

Stucco figures. Dvāravatī Period.

Found at Kubua, Muang Ratchaburi District, Ratchaburi Province.

Drawing

of a figure based on a terra-cotta figure of a woman looking out of a window. Dvāravatī Period. Exhibited at the U-thong National Museum. Suphan Buri Province.

ทรงผมสตรี เขียนเลียนแบบรูปดินเผาและปูนปั้น สมัยทวารวดี
Female hair-styles.

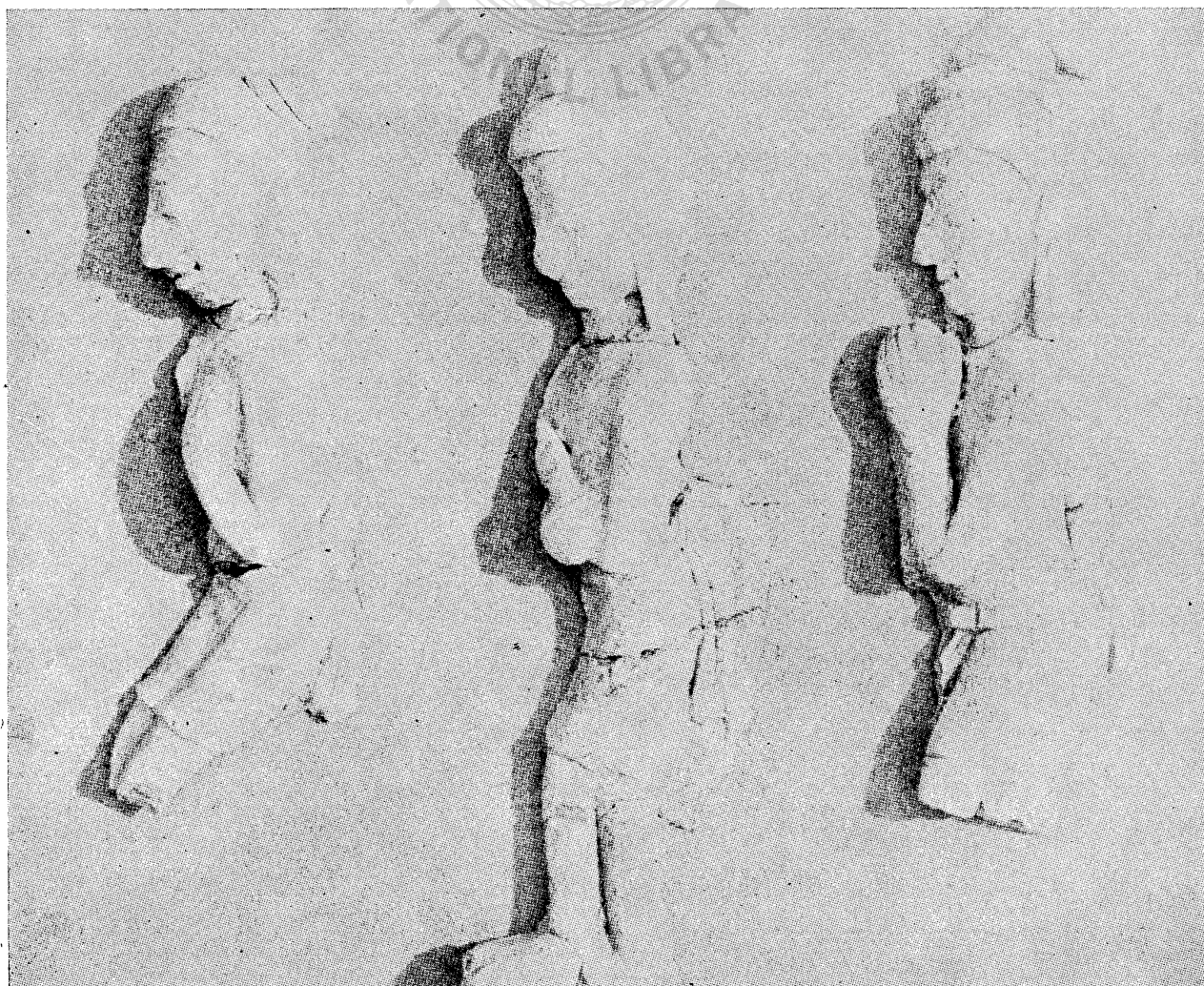
Based on terra-cotta and stucco figures. Dvāravatī Period.

รูปปั้นดินเผา
สมัยทวารวดี
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
พระนคร
ได้จาก
คูบัว อำเภอเมืองราชบุรี
จังหวัดราชบุรี

**Terra-cotta figures.
Dvaravati Period.**

National Museum,
Bangkok.
Found at Kubua,
Muang Ratchaburi District,
Ratchaburi Province.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยทวารวดี

เขียนเลียนแบบรูปปั้นดินเผาจากคืบ ราชบุรี

Costume of a man. Dvaravati Period.

Based on the Terra-cotta figure from Kubua, Ratchaburi.

รูปปูนปั้นและดินเผา

พบที่

คูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

Stucco and terra-cotta figures.

Dvāravatī Period.

Found at Kubua,
Muang Ratchaburi District,
Ratchaburi Province.

รูปแสดงการแต่งศีรษะและลวดลายเครื่องประดับ
**Figures showing hair-styles and sheets
of decorative patterns.**

ลูกปัด

พบที่อำเภออุทุมพร จัหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐม

Beads found at U-thong District,
Supan Buri Province and Nakhon Pathom Province.

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

สมัยศรีวิชัย

พุทธศตวรรษที่ ๑๓ - ๑๘

นายประพัฒน์ โยธาประเสริฐ

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWINGS OF COSTUMES

SRIVIJAYA PERIOD

8th - 13th Centuries A.D.

Drawn by

MR. PRAPATH YOTHAPRASERT

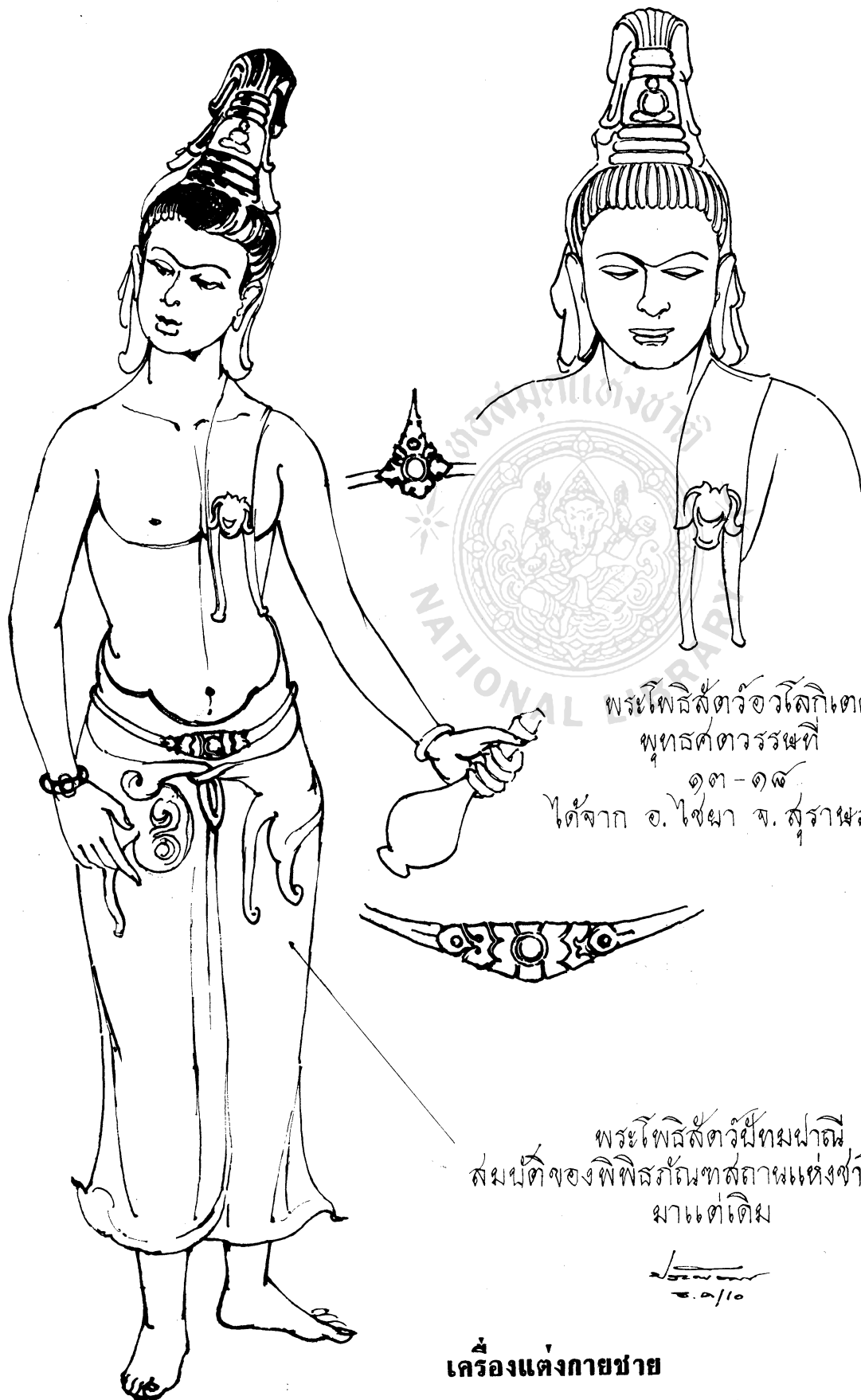

สมัยศรีวิชัย

การแต่งกายของชาวศรีวิชัย ซึ่งอาศัยอยู่ในแหลมมลายู เกาะสุมาตราและชาว
ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๒-๑๗ ส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงกับอินเดีย กรมศิลปากร
ได้จัดเครื่องแต่งกายเลียนแบบจากประติมากรรมที่พบในสมัยนี้ สมมติเป็นชาวศรีวิชัย
ฐานะต่าง ๆ ถือกอกไม้ รูป เทียน เดินทักษิณาวรรตรอบองค์พระบรมธาตุไชยา อันเป็น
ปูชนียสถานที่สำคัญในสมัยนั้น

การแต่งกายของสตรี นิยมเกล้าผมมวยทำเป็นรูปพุ่มทรงข้าวบิณฑ์สามกลีบ
แล้วเกล้าผมสูงเป็นลำขึ้นไป รวบผมด้วยรัดเกล้า ปล่อยชายปรกลงมาด้านหน้า บางที
ทำทรงผมมุ่นมวยเป็นทรงกลมเหนือศีรษะ แต่ใช้รัดเกล้ารัดเป็นชั้น ๆ แล้วปล่อยชายผม
ให้ประปรายทั้งสองข้าง ผู้หญิงสมัยนี้ชอบตกแต่งด้วยต่างหูแผ่นกลม จำหลักเป็นกลีบ
ดอกไม้นาคใหญ่บ้าง ทำเป็นลายเชิงกรวยหรือก้านต่อดอกบ้าง ตกแต่งลำคอด้วย
กรองคอเส้นเกลี้ยง ๆ มีทับทรวงประดับ ลำแขนประดับด้วยทองกร หรือพารัตน์ทำ
ด้วยโลหะ ลูกปัดร้อยเป็นพวงอุบะ นุ่งผ้าครึ่งแข้งมีปลายบาน ยกขอบก็มี ที่นุ่งผ้า
ผืนเดียวบางแบบเนื้อคล้ายของผู้ชายก็มี ขอบผ้าชั้นบนทำเป็นวงโค้งเห็นส่วนท้อง บางที
มีเข็มขัดผ้าปล่อยชายลงไปทางด้านขวา นิยมใส่กำไลมือและเท้า

ส่วนการแต่งกายของผู้ชาย ทำทรงผมเกล้าทรงเป็นกระพุ่มมวยเรียวสูง รัด
ด้วยเครื่องประดับเป็นชั้น ๆ แล้วปล่อยให้ปลายผมสยายลงมารอบศีรษะเป็นชั้น ๆ เป็น
การเพิ่มส่วนศักดิ์ให้ดงามยิ่งขึ้น บางทีปล่อยชายผมชั้นล่างให้แผ่สยายลงประปราย นิยม
ตกแต่งด้วยต่างหูเป็นเม็ดกลมใหญ่ ๆ มีสายสังวาลยาวอ่อนทั้งลงมาเป็นวงเรียวขนานกับ
ลำตัวด้านหน้า ส่วนใหญ่นุ่งผ้าแบบชายพกต่ำ แล้วคาดด้วยเข็มขัดโลหะ ปล่อยชายผ้า
ย้อยเป็นกระหนกอย่างสวยงาม นิยมสวมกำไลประดับแขนและข้อมือ นอกจากนี้ พวก
พราหมณ์นิยมแต่งตัวไว้ผมประปราย ไม่เกล้าผมสูง มีกรอบหน้าเรียบ ๆ นุ่งผ้าสั้นเหนือ
เข่าคล้ายกางเกง หรือการโจงกระเบน ใส่กำไลแขน ต่างหูและสร้อยคอ.

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
พุทธศตวรรษที่
๑๓-๑๔
ได้จาก อ. ไข่ผำ จ. สุราษฎร์ธานี

พระโพธิสัตว์มีทมาณี
สมณัตถ์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
มาแต่เดิม

๒.๕/๑๐

เครื่องแต่งกายชาย

เขียนเลียนแบบรูปพระโพธิสัตว์ สมัยศรีวิชัย

Costume of a man.

Based on a figure of a Bodhisattva.

Srivijaya Period.

พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร

สำริด

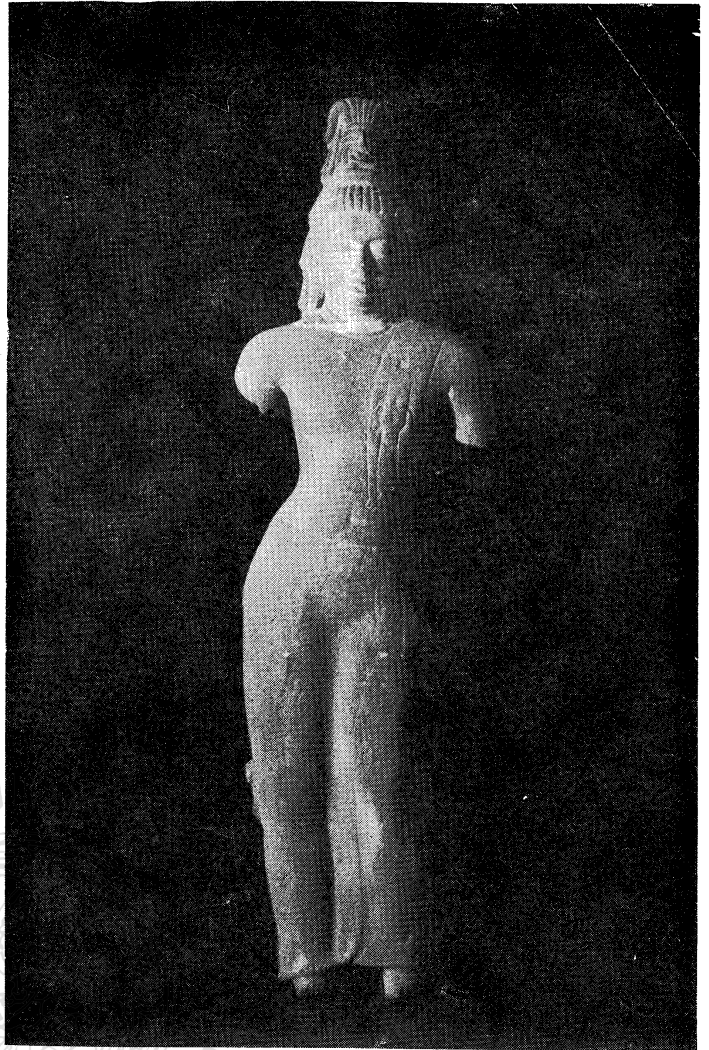
สมัยศรีวิชัย

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Avalokitesvara Bodhisattva.

Bronze. Srivijaya Period.

National Museum, Bangkok.

พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี

สำริด

สมัยศรีวิชัย

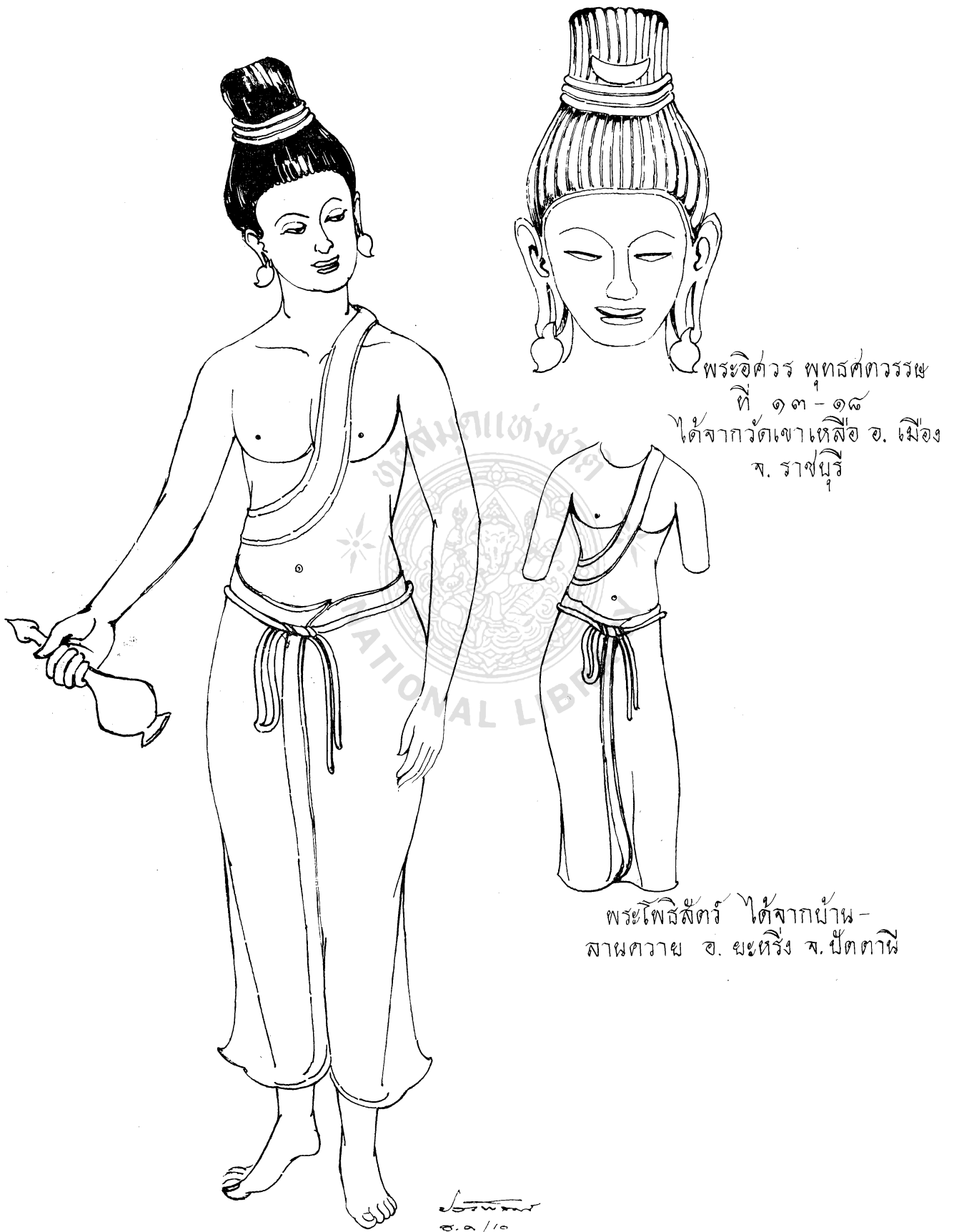
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Padmapāni Bodhisattva.

Bronze. Srivijaya Period.

National Museum, Bangkok.

เครื่องแต่งกายชาย

เขียนเลียนแบบรูปพระศิวะและพระโพธิสัตว์ สมัยศรีวิชัย

Costume of a man.

Based on figures of Siva and Bodhisattva. Srivijaya Period.

เศียรพระศิวะ ศิลา

สมัยศรีวิชัย

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Head of Siva. Stone.

Srivijaya Period.

National Museum, Bangkok.

พระโพธิสัตว์

สำริด

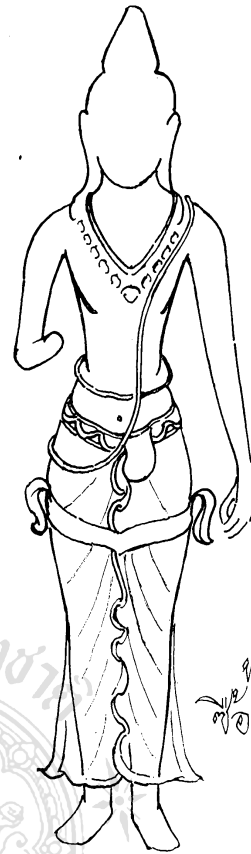
สมัยศรีวิชัย

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Bodhisattva.

Bronze. Srivijaya Period.
National Museum, Bangkok.

พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี
ชื่อจาก ม.จ. ปิ่นแก้วดีผาด

พระวชิรสัตว์
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์
พระเทพนิมิต

18/๕๖/๖๐

เครื่องแต่งกายชาย

เขียนเลียนแบบรูปพระโพธิสัตว์และพระวชิรสัตว์ สมัยศรีวิชัย

Costume of a man.

Based on figures of Bodhisattva and Vajrasattva. Srivijaya Period.

พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี

สำริด

สมัยศรีวิชัย

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Padmapāṇi Bodhisattva.

Bronze. Srivijaya Period.
National Museum, Bangkok.

พระวชิรสถ์

สำริด

สมัยศรีวิชัย

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Vajrasattva.

Bronze. Srivijaya Period.
National Museum, Bangkok.

พ่อหมอเฒ่า
ขุนประกาศนุชนเจนให้

[Signature]
๓.๑/๑๐

เครื่องแต่งกายชาย

เขียนเลียนแบบรูปพ่อหมอเฒ่า สมัยศรีวิชัย

Costume of a man. Based on a figure of Poh Mor Thao, who was an expert in the rounding-up of elephants. Srivijaya Period.

พ่อหมอเฒ่า

ใช้ในพิธีคล้องช้าง

สำริด

สมัยศรีวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

พระนคร

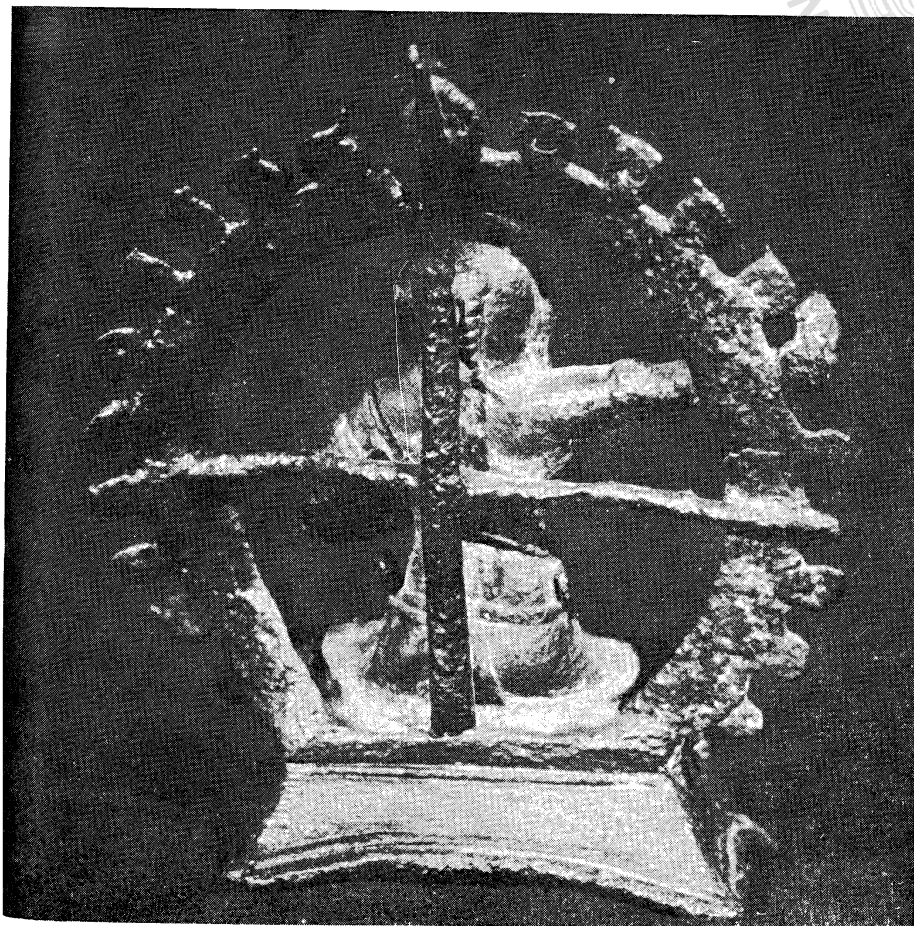
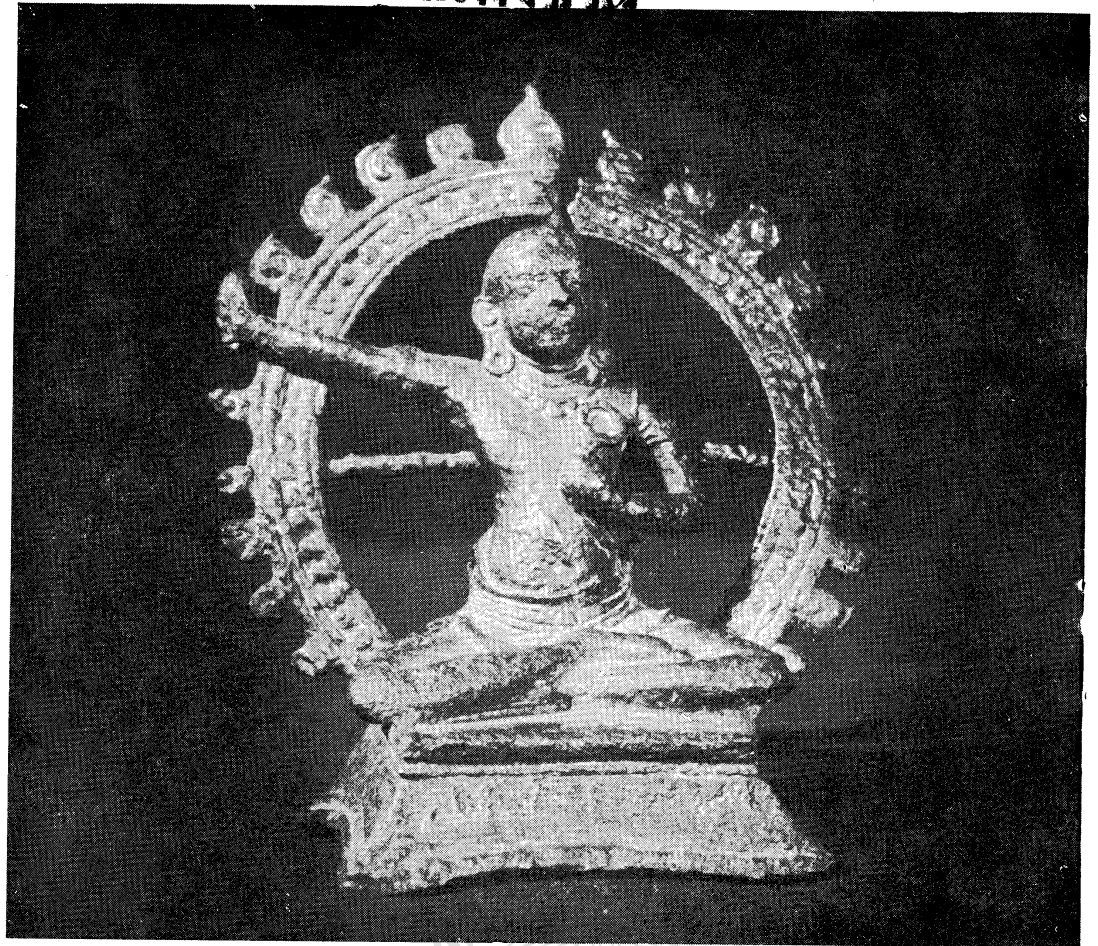
Poh Mor Thao,

who officiated at the
ritual of rounding-up
of elephants.

Bronze.

Srivijaya Period.

National Museum,
Bangkok.

ด้านหลังของภาพบน

Back of the above figure.

รูปนางประดับ
พระศรีอาริย์เมตไตรยโพธิสัตว์
ได้มาจาก อ. โกศลพิสัย จ. มหาสารคาม

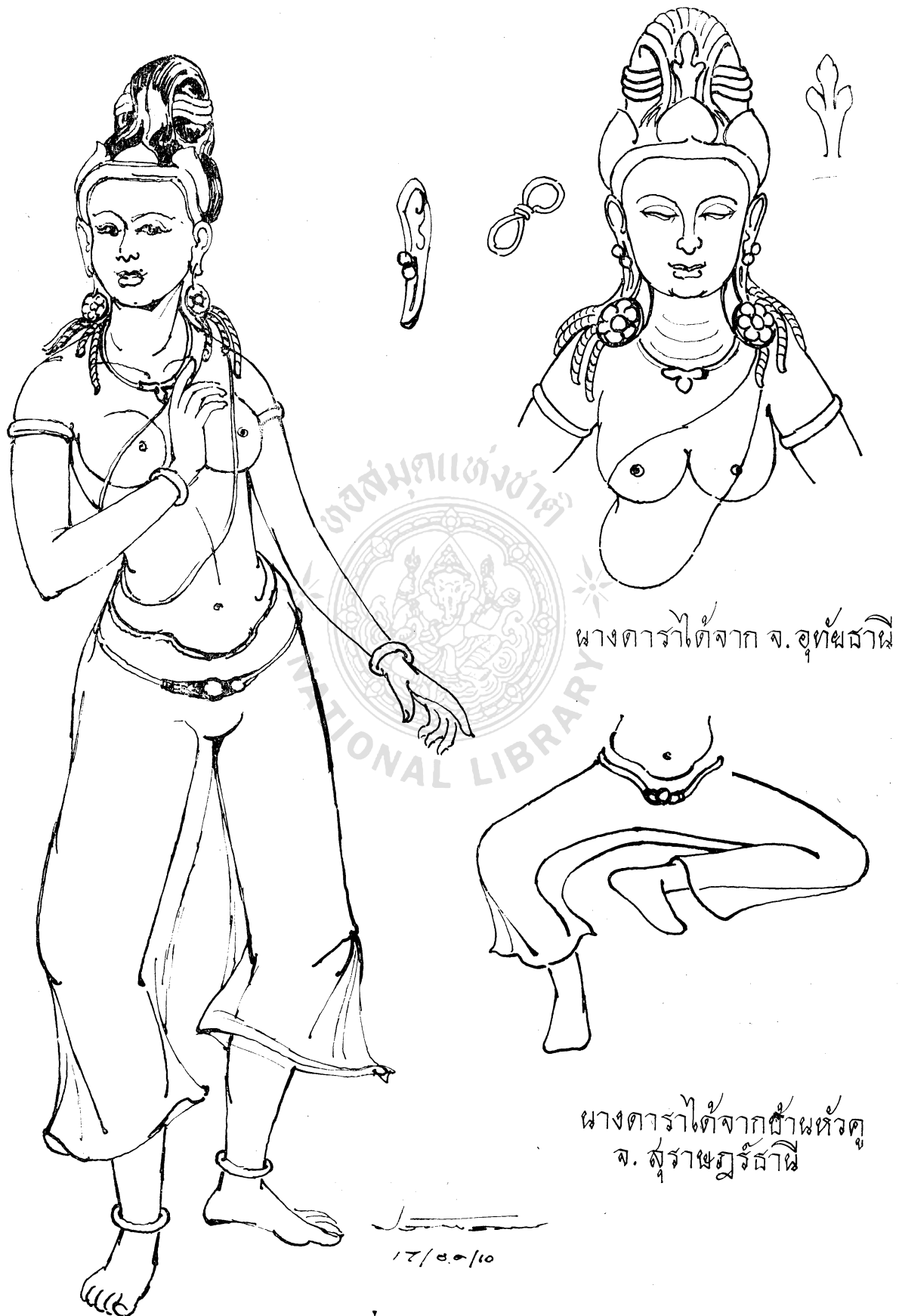
17/๑๑/๑๐

เครื่องแต่งกายสตรี

เขียนเลียนแบบรูปนางดารา สมัยศรีวิชัย

Costume of a woman.

Based on the figure of Tara.
Srivijaya Period.

เครื่องแต่งกายสตรี

เขียนเลียนแบบรูปนางดารำ สมัยศรีวิชัย

Costume of a woman.

Based on the figure of Tara. Srivijaya Period.

นางคารา

สำริด

สมัยศรีวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Tara.

Bronze. Srivijaya Period.
National Museum, Bangkok.

นางคารา

สำริด

สมัยศรีวิชัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Tara.

Bronze. Srivijaya Period.
National Museum, Bangkok.

ภาพเครื่องแต่งกาย

สมัยลพบุรี

พุทธศตวรรษที่ ๑๖ - ๑๙

นายระพีศักดิ์ ชัชวาลย์

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWINGS OF COSTUMES

LOPBURI PERIOD

11th - 14th Centuries A.D.

Drawn by

MR. RAPISAKDI CHATCHAVALAYA

สมัยลพบุรี

ศิลปและวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของลพบุรี มีลักษณะคล้ายคลึงกับศิลปในอาณาจักรกัมพูชา การแต่งกายในชุดนี้ สมมติว่าชาวลพบุรีต่างฐานะ รวมกลุ่มกันไปสร่งน้ำ เหวรูปในพิธีนักขัตฤกษ์ ผัดเปลี่ยนกันเข้าหลังน้ำ แล้วจับระบำรำฟ้อนเป็นการสมโภช ด้วย ท่ารำและเครื่องดนตรีที่สร้างขึ้นเลียนแบบจากภาพจำหลักในสมัยนั้น

สตรีสมัยลพบุรี นิยมประดับศีรษะด้วยเทริด ไม่สวมเสื้อ กรองคอมีลวดลายเป็นแผ่นใหญ่ ต่างหูทำเป็นหัวเม็ดคว่ำแต่ซ้อนเหลื่อมเรียงลงมาหลายชั้น แต่งผมเสกกลาง ตอนบนมุ่นเป็นมวยปักด้วยปิ่นเป็นยอดแหลม ใส่กำไลต้นแขนและกำไลมือทั้งสองข้าง นุ่งผ้าให้ชายมาซ้อนกันตรงหน้า แล้วปล่อยชายผ้าออกสองข้างเป็นปลี บางทีปล่อยชายยาวลงไปถึงสะโพกด้านขวาและซ้าย อันเป็นลักษณะชายไหว คาดเข็มขัดขนาดใหญ่มีลวดลายสวยงาม ปลายทำเป็นลายพู่คล้ายกรวยเชิงเรียวเป็นแถว แต่ไม่นิยมใส่รองเท้า

ส่วนการแต่งกายของชาย นิยมนุ่งผ้าสูง ด้านขวาทับด้านซ้ายแล้วทั้งชายเป็นกาบขนาดใหญ่ คาดด้วยเข็มขัดซึ่งมีลวดลายประดับ ผูกเป็นปมเงื่อนแบบสอดสร้อย ส่วนใหญ่นุ่งสั้นเหนือเข่า ทั้งชายพกออกมาข้างนอกเป็นแผ่นใหญ่ ใส่ต่างหูและกรองคอทำเป็นเส้นเกลี้ยงกลมซ้อนกันสองชั้น ตรงกลางทำเป็นลวดลายดอกไม้เม็ดกลม ๆ เรียงซ้อนกันไป ใส่กำไลแขน กำไลเท้า และรัดต้นแขนคล้ายกับกรองคอ ไม่นิยมใส่รองเท้า.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปจำหลักทับหลังประตู ปราสาทหินพิมาย

Costume of a man. Lopburi Period.

Based on a figure carved on a stone lintel, Pimai Sanctuary.

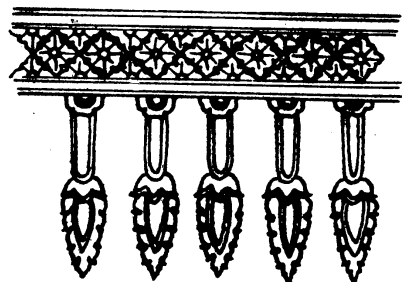
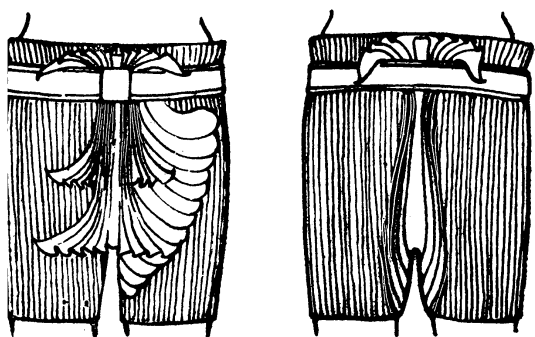

เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปจำหลักทับหลังประตู ปราสาทหินพิมาย

Costume of a man. Lopburi Period.

Based on a figure carved on a stone lintel, Pimai Sanctuary.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบศิลปแบบพนมบาเก็ง

Costume of a man. Lopburi Period.
Based on a bronze figure. Pnom Bakeng style.

เศียรพระโพธิสัตว์

และ

รูปโยคินี

หล่อสำริด สมัยลพบุรี

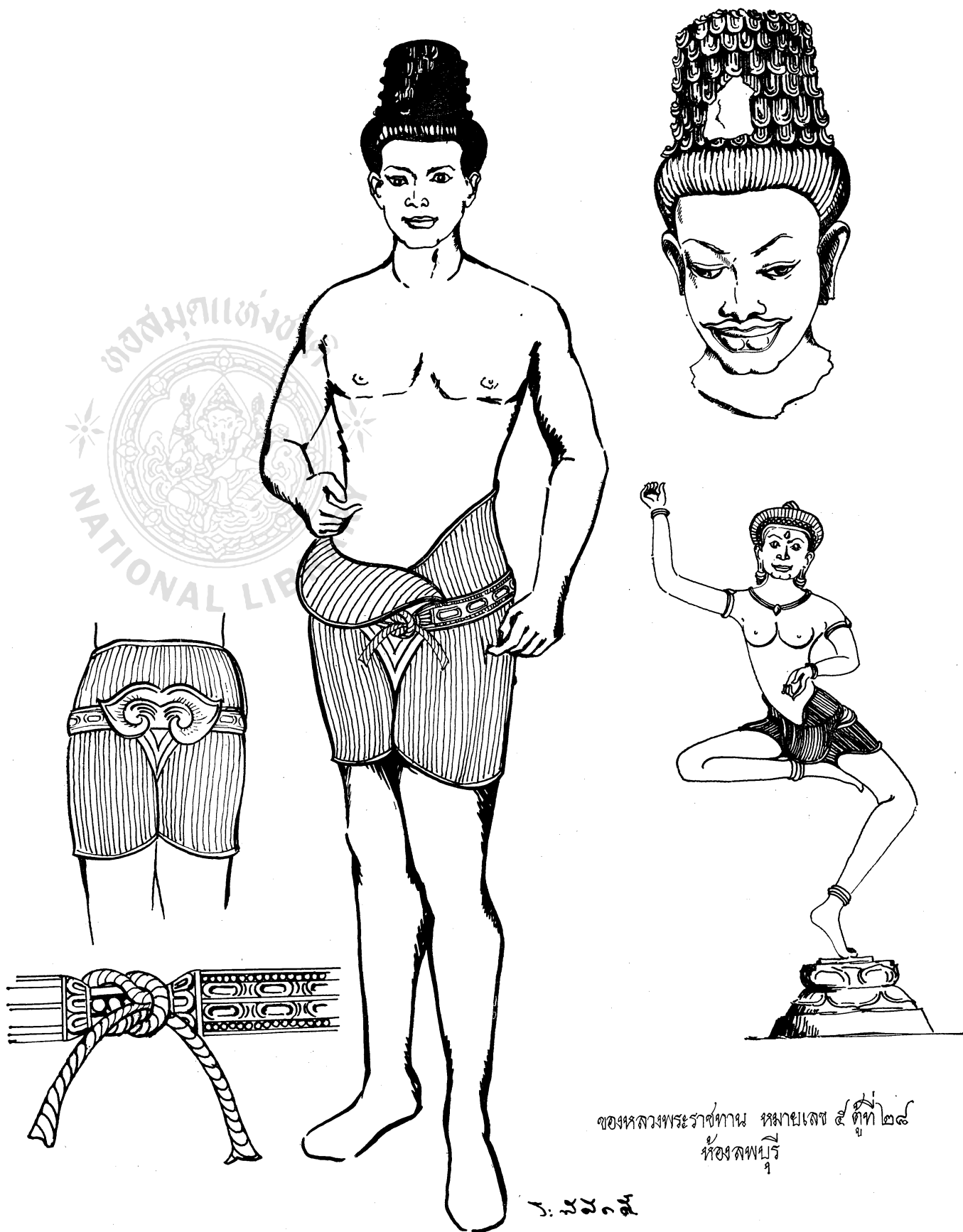
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

**Head of a Bodhisattva and
a figure of Yogini.**

Bronze. Lopburi Period.

National Museum, Bangkok.

ของหลวงพระวราชทาน หมายเลข ๕ ตู้ที่ ๒๘
ห้องศิลปบุรี

ว. ๒๒๖๕

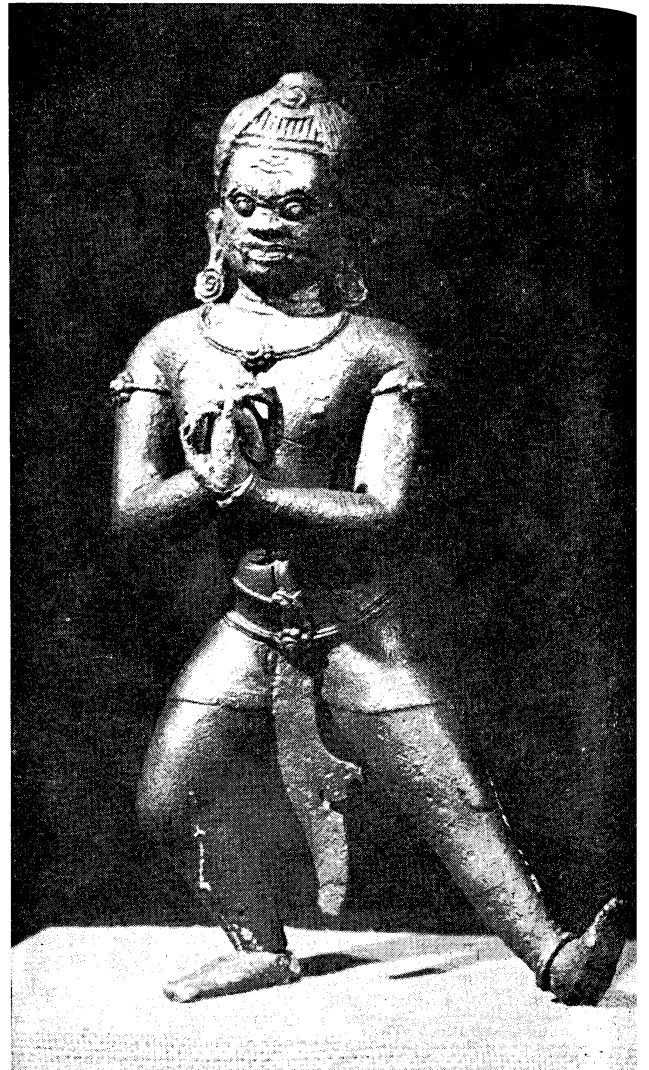
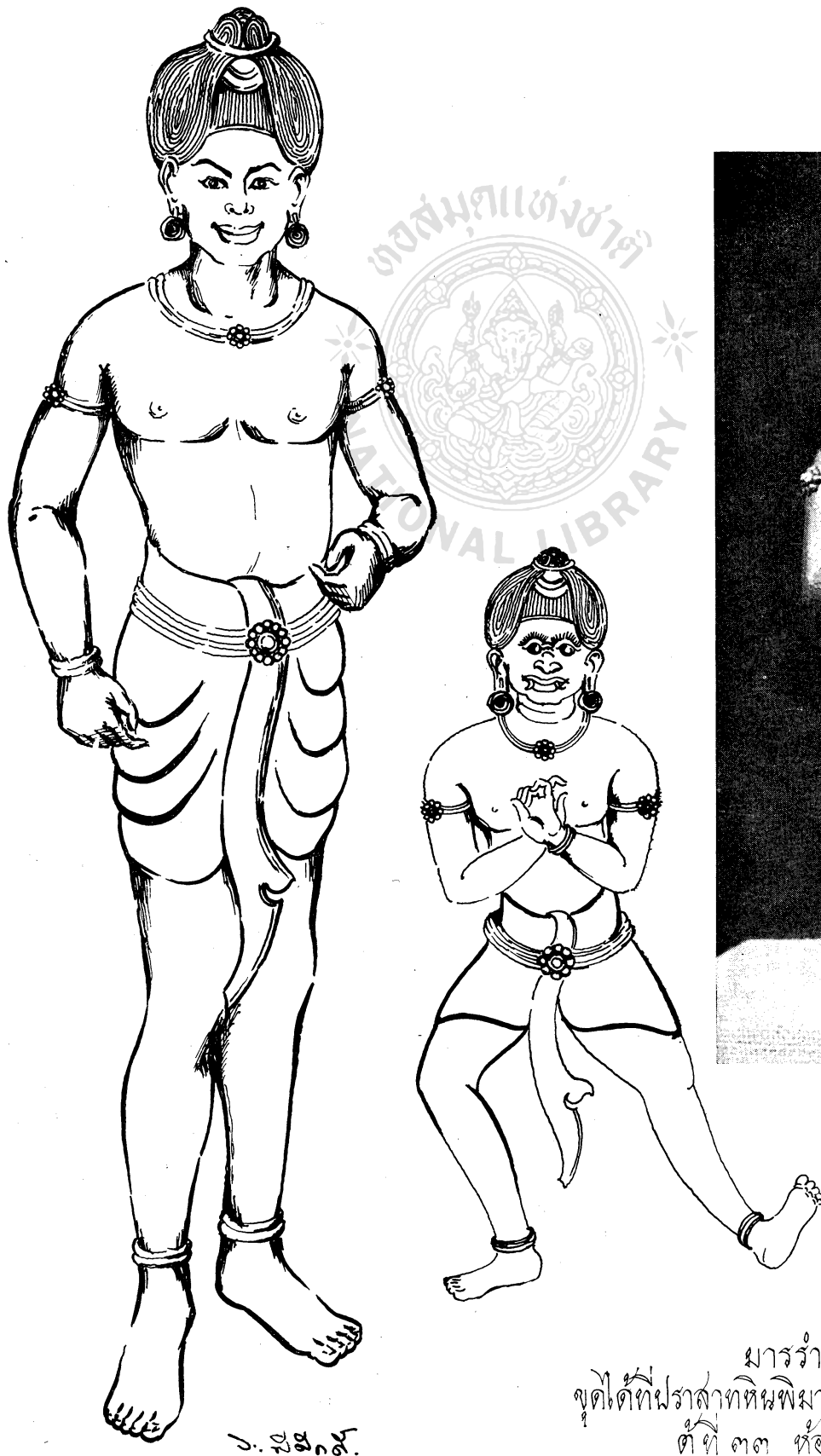
เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบจากเศียรพระโพธิสัตว์และรูปหล่อสำริด

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a man. Lopburi Period.

Based on the head of the Bodhisattva and the bronze figure of Yogini.
Exhibited in the National Museum, Bangkok.

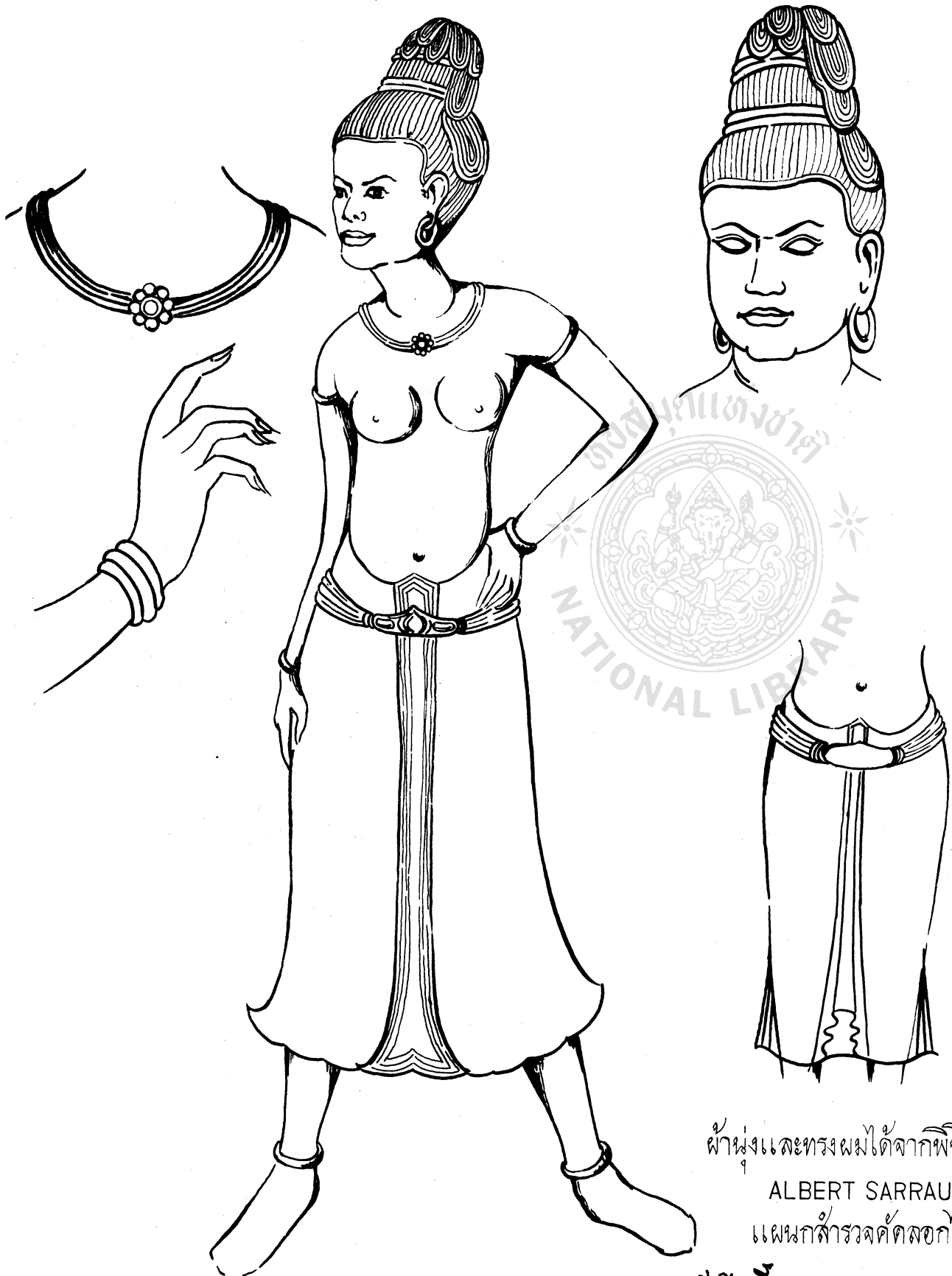
มารร้าย
ชุดได้ที่ปราสาทหินพิมาย นครราชสีมา
ตู้ที่ ๓๓ ห้องลพบุรี

เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบจากรูปมารร้าย หล่อสำริด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a man. Lopburi Period.

Based on the bronze figure of a dancing Mara. National Museum, Bangkok.

ผ้าห่มและทรงผมได้จากพิพิธภัณฑ์

ALBERT SARRAUT

แผนกสำรวจคดีลอบไถ่

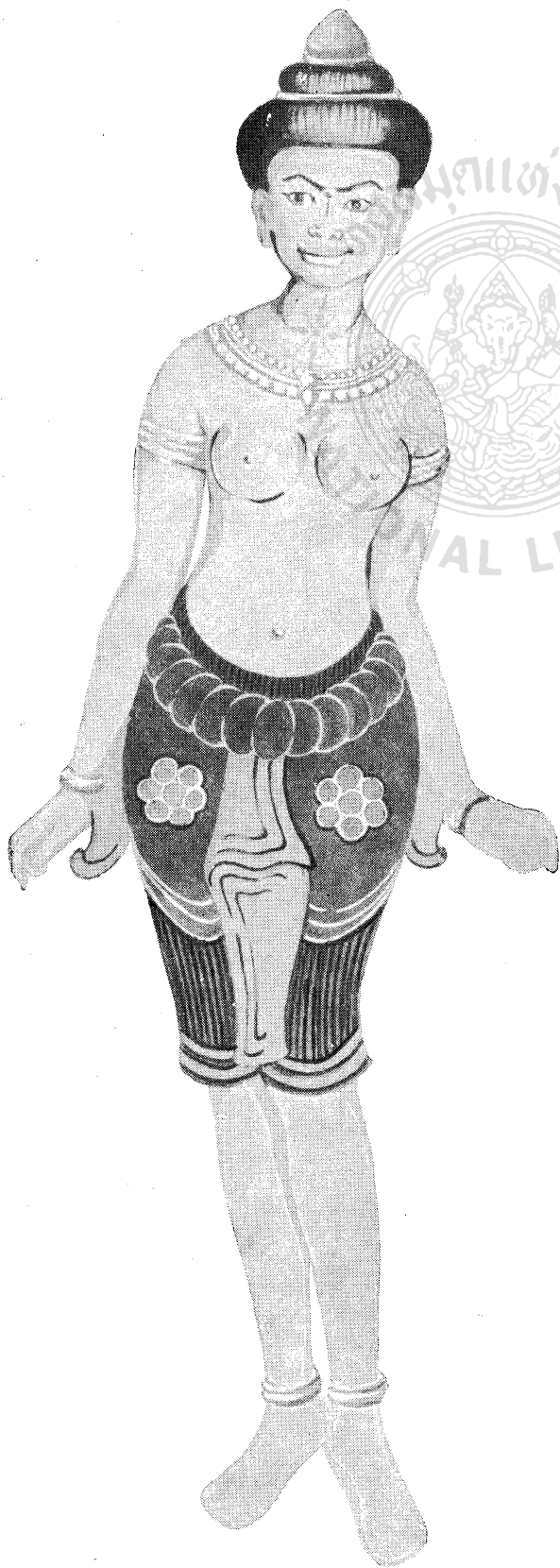
ร. ๒๔๖๔

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบภาพถ่าย จากศิลปสมัยลพบุรี

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on a photo of bronze figures, Lopburi Period.

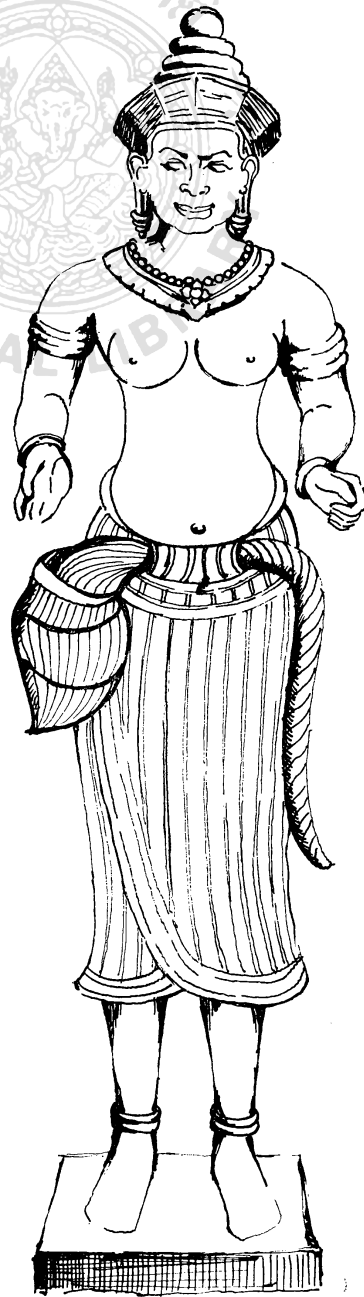

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปหล่อสำริด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on bronze figures in the National Museum, Bangkok.

นางปณฺณพารมี
ได้จาก จ. ร้อยเอ็ด หมายเลข ๙ ตู้ที่ ๓๓
ห้องลพบุรี

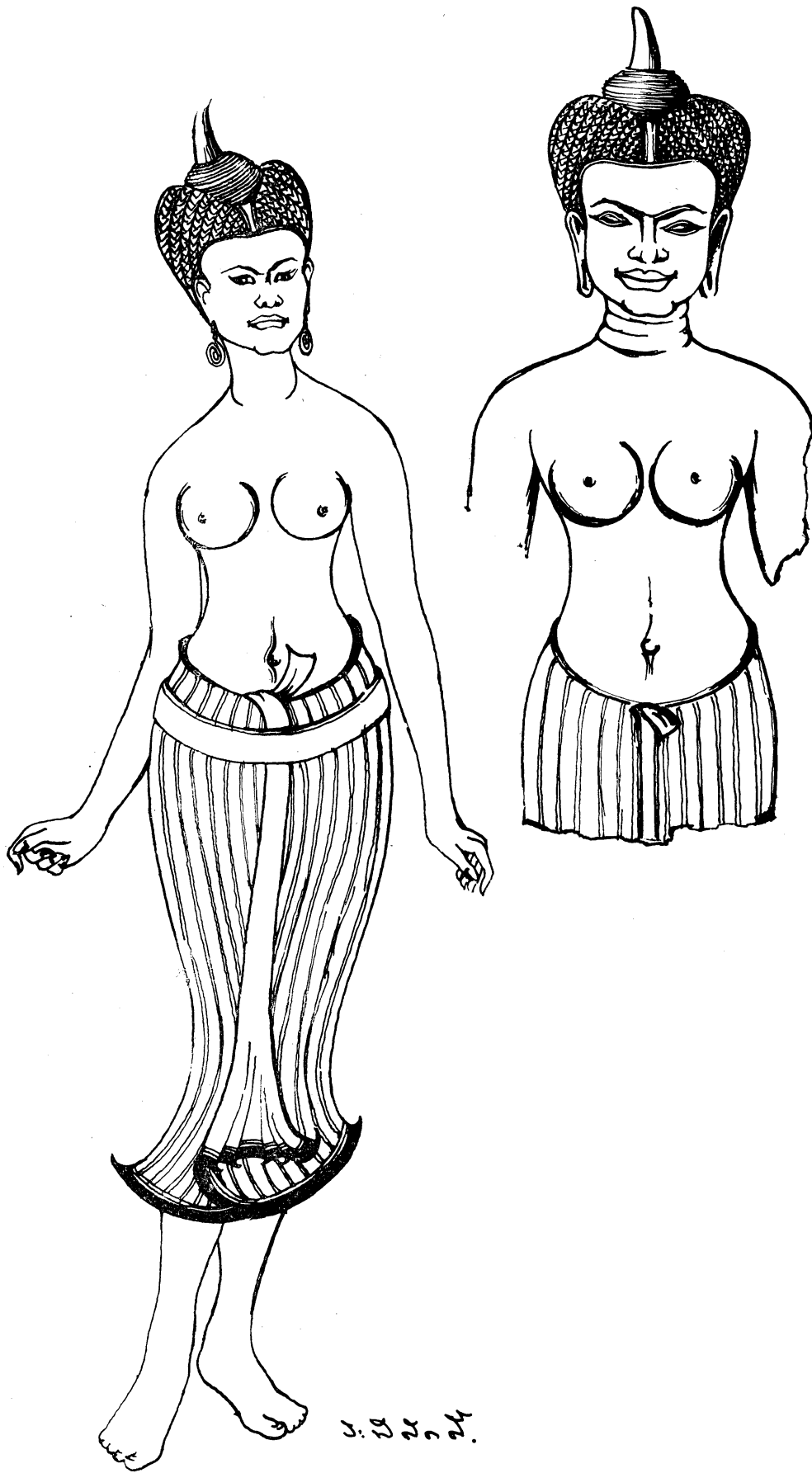
ร. ๕๕ ๑๔.

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปนางปณฺณพารมี ห่อสำริด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on the bronze figure of Paññapāramī in the National Museum, Bangkok.

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

48

เขียนเลียนแบบรูปหล่อสำริด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on bronze figures in the National Museum, Bangkok.

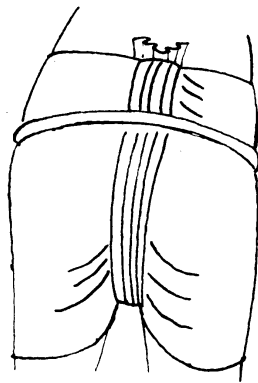
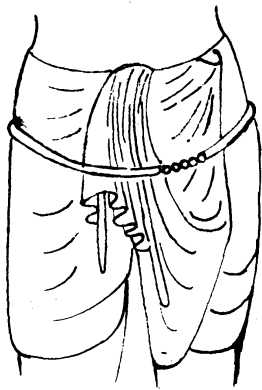

ทรงผมได้จาก

CATALOGUE OF

THE EXHIBITION OF THAI ARTS 1962

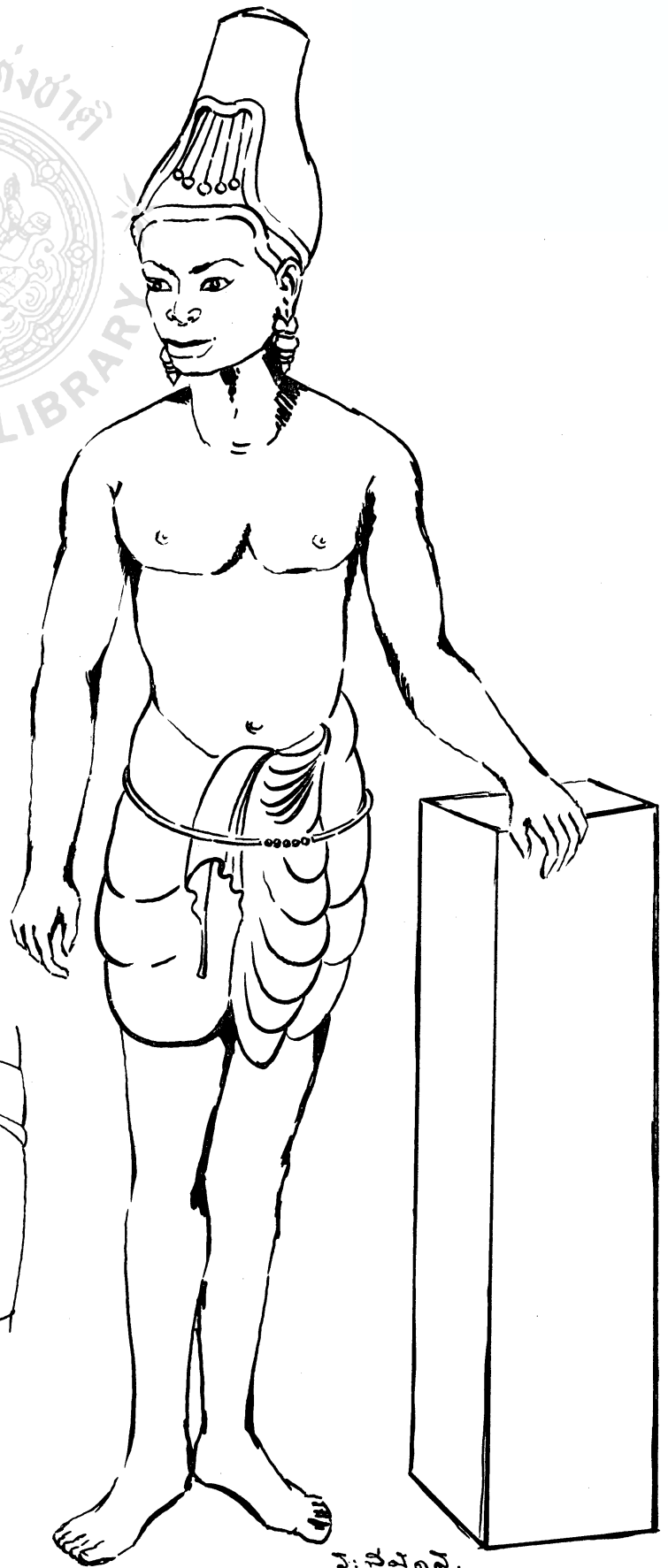
IN JAPAN

ผ้าถุงได้จาก

ศิลปะแบบกำแพงพระ (พุทธศตวรรษที่ ๑๓)

แผนผังสำรวจจากพิพิธภัณฑ์ ALBERT SARRAUT

ว. ๒๕๑๖.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบจากศิลปสมัยลพบุรี

Costume of a man. Lopburi Period.

Based on a bronze figure. Lopburi Period.

นางปัญญาวารมี สำริด สมัยลพบุรี

หมายเลข ๑ ตู้ที่ ๒๕

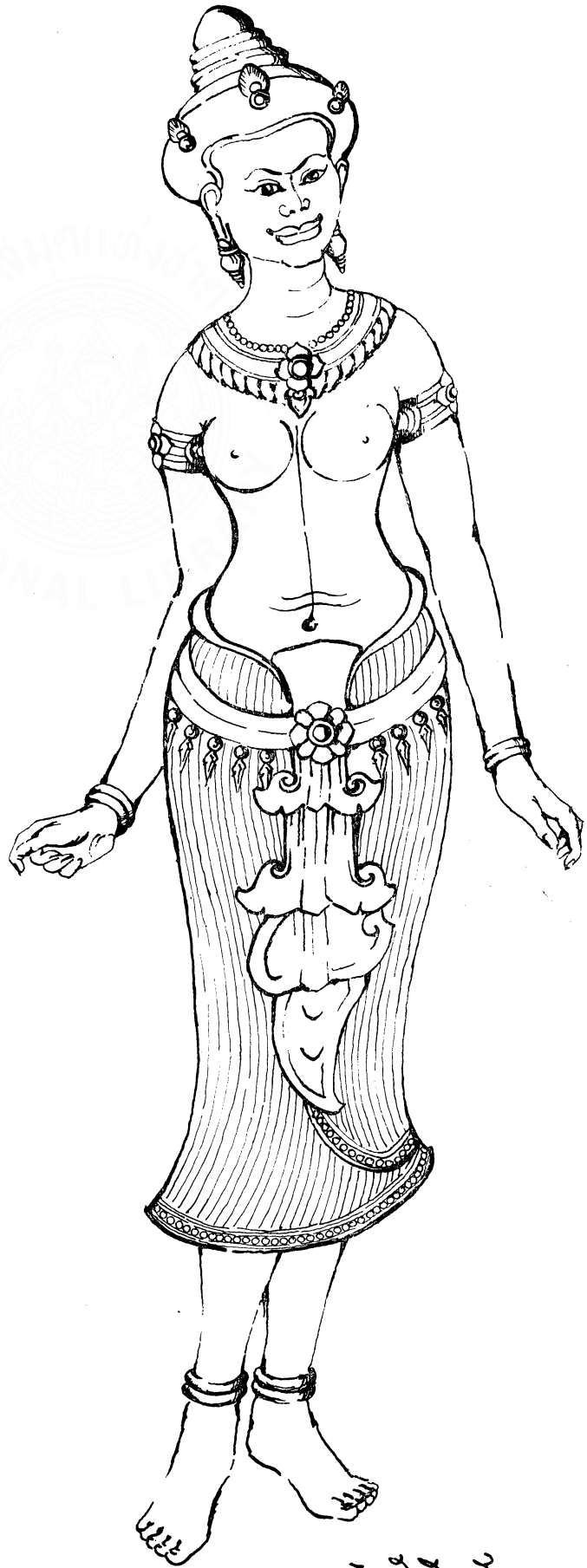
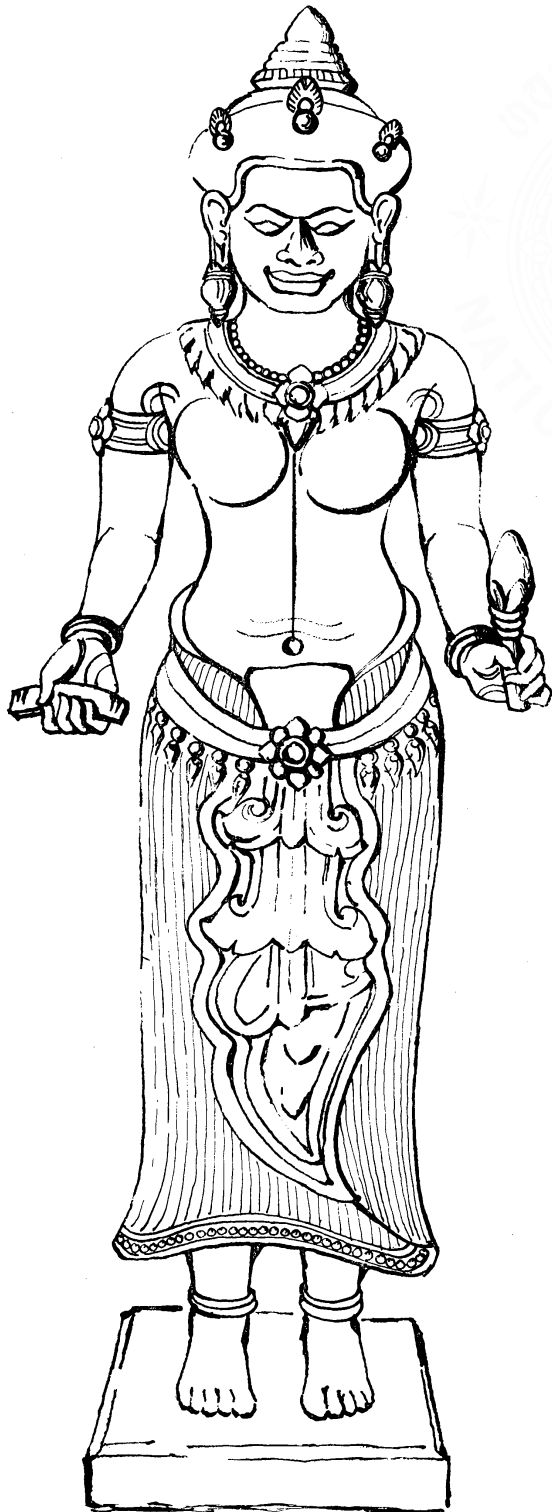
ห้องลพบุรี

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

Paññapāramī. Bronze. Lopburi Period.

The National Museum, Bangkok.

นางปัญญาบารมี
หมายเลข ๑ ตึก ๒๔
ห้องลพบุรี

ว. ๒๕๖๖

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปนางปัญญาบารมีหล่อสำริด ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on a bronze figure of Paññāpāramī in the National Museum, Bangkok.

นางอัปสร ชั้นส่วนของฐานสำริด สมัยลพบุรี

ได้ที่อำเภอคูฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Apsaras on a bronze pedestal. Lopburi Period.

Found in Kuchinarai District, Kalasin Province.

Exhibited in the National Museum, Bangkok.

ชิ้นส่วนของฐานลี้รตนางอัปสร
ได้ที่อำเภอภูวนารามณ์ จ.กาฬสินธุ์
ตุ่ที่ ๓๒ ห้องลพบุรี

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปนางอัปสร ฐานลี้รต ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on a figure of Apsaras on a bronze pedestal in the National Museum, Bangkok.

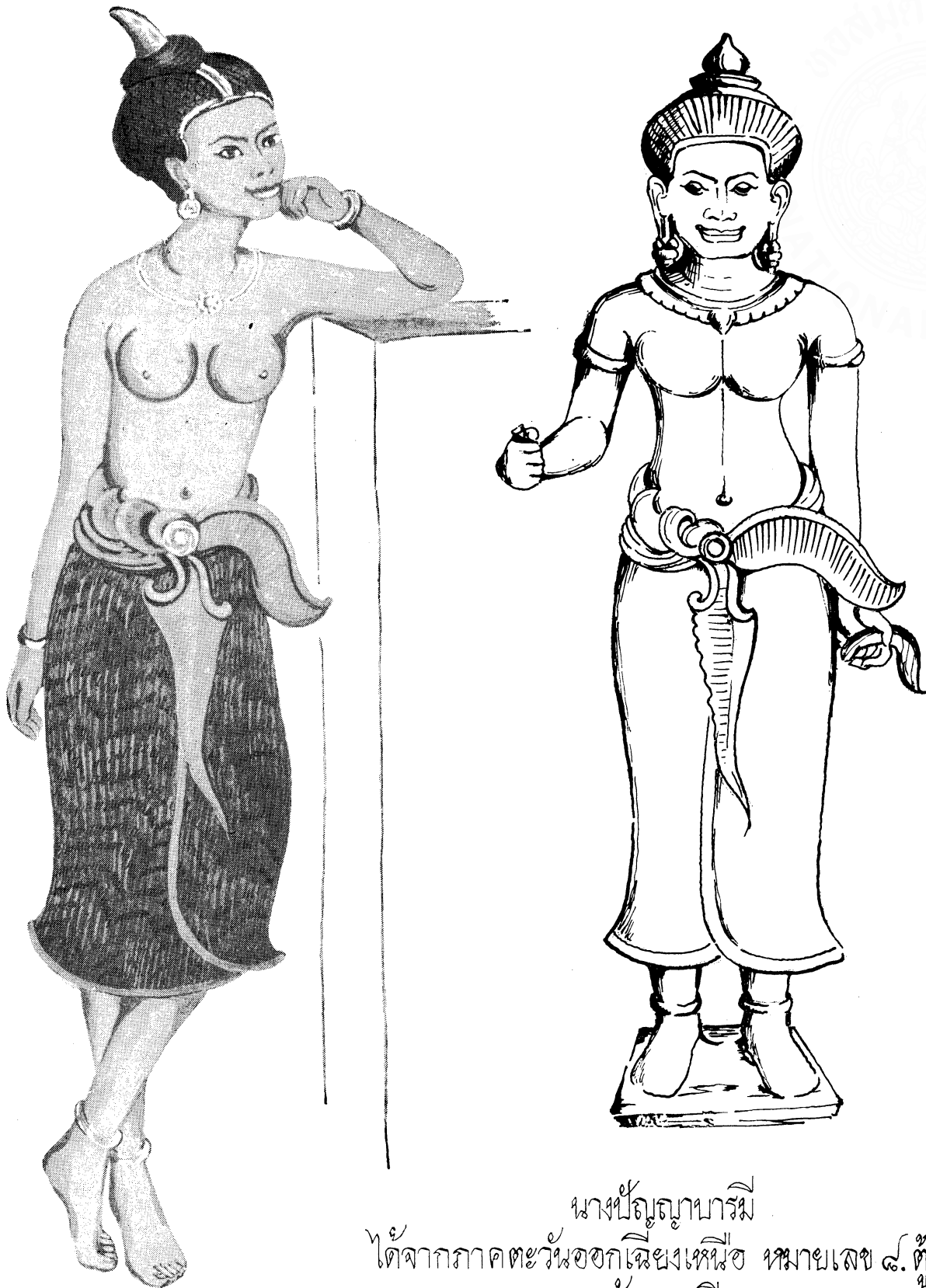

รูปสตรี สำริด สมัยลพบุรี
Bronze figure of a woman.
Lopburi Period.

นางปัญญาบารมี
สำริด
สมัยลพบุรี

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
Bronze figure of Paññāpāramī.
Lopburi Period.
National Museum, Bangkok.

นางปิ่นอนงค์
ได้จากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายเลข ๔. ต.ที่ ๓๓
ห้องศิลปกรรม

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยลพบุรี

เขียนเลียนแบบรูปหล่อสำริด

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a woman. Lopburi Period.

Based on a bronze figure in the National Museum, Bangkok.

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

สมัยเชียงแสน

พุทธศตวรรษที่ ๑๗ - ๒๕

นายสนิท ดิษฐพันธ์

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWING OF COSTUMES

CHIENGSAEN PERIOD

12th - 20th Centuries A.D.

Drawn by

MR. SANIT DISATABANDHU

สมัยเชียงแสน

เนื่องจากภูมิประเทศที่ตั้งอาณาจักรเชียงแสน เป็นดินแดนที่หนาวเย็นกว่าภาคอื่น ๆ ประชาชนจึงนิยมนุ่งผ้าและสวมเสื้อ ประกอบกับประชาชนมีความเกี่ยวข้องกับชนชาติหลายเผ่าพันธุ์ การแต่งกายจึงมีลักษณะผสม ในการแสดงชุดนี้สมมติว่าชาวเชียงแสนพื้นเมืองในฐานะต่าง ๆ หาบคอนสิ่งของไปตลาด แล้วมีชาวพื้นเมืองต่างชั้นวรรณะไปซื้อขายสินค้า

การแต่งกายของสตรีสมัยเชียงแสน พิจารณาจากภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน นุ่งผ้าชิ้นพื้นเมืองแบบผ้าถุง กรอมถึงข้อเท้า มีผ้ารัดอกและสไบห่ม ไว้ผมมวยเกล้าก่อนไปทางหลังศีรษะเล็กน้อย รัดมวยผมด้วยเครื่องประดับ สอดต่างหูห้อย มีลักษณะคล้ายคลึงกับสตรีสมัยสุโขทัย

ส่วนชายเท่าที่ปรากฏหลักฐานว่า นิยมการนุ่งสนับเพลา ใส่เสื้อแขนยาว ปลอกชายผ้าอกติดกระดุม แล้วใช้ผ้าพาดบ่าก็มี ประติมากรรมบางชิ้นแสดงถึงการสวมมงกุฎทรงสูง ยอดทำเป็นรูปดอกบัวตูม มีต่างหูเล็กแบนกลมใส่กรองคอและสังวาลกำไลมือ และรัดแขน นุ่งผ้าจับกลีบ ๆ บางทีเกือบขนานไปกับลำตัว มีหัวเข็มขัดคาดทับผ้านุ่งซึ่งพับกลีบยาวลงมาครึ่งแข้งก็มี อาจมีผ้าซ้อนกันลงมาถึง ๓ ชั้น รัดชายออกเป็นปลีทางด้านข้าง ตอนบนผ้ามีลักษณะคล้ายชายไหวชายแครง และนิยมนุ่งผ้าสองชาย.

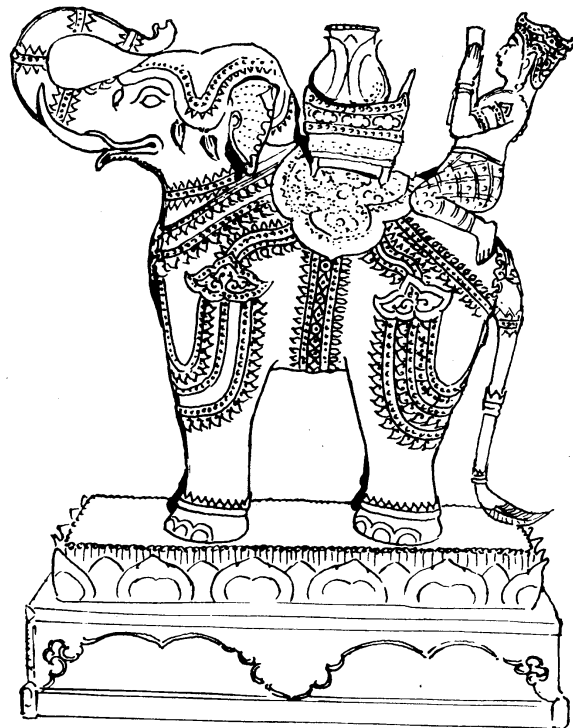
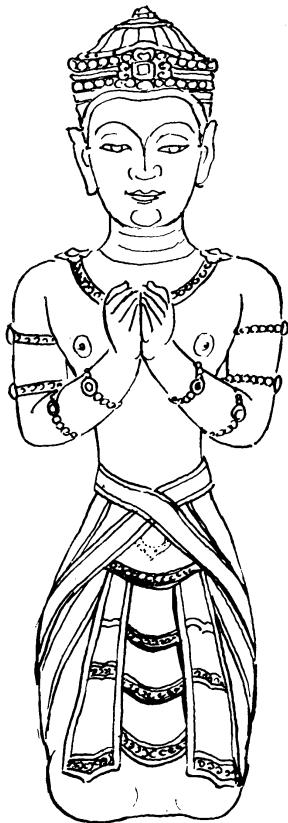
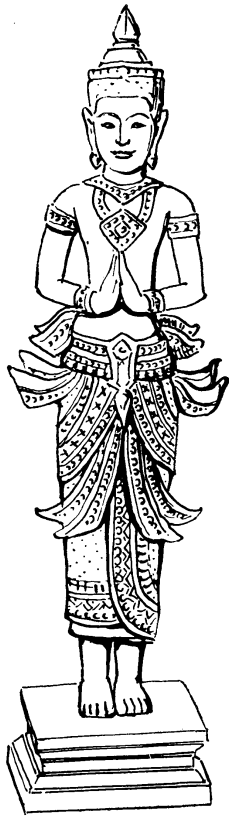

รูปหล่อสำริด สมัยเชียงแสน
ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Bronze figure.
Chiengsaen Period.
National Museum, Bangkok.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยเชียงแสน
เขียนเลียนแบบรูปหล่อสำริด ศิลปเชียงแสน
Costume of a man. Chiengsaen Period.
Based on a bronze figure, Chiengsaen Period.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยเชียงแสน

54.2510

ภาพลายเส้นเขียนเลียนแบบรูปหล่อสำริด ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

Costume of a man.

Chiengsaen Period.

Based on bronze figures in the National Museum, Bangkok.

รูปช้างมีความท่าย สำริด สมัยเชียงแสน

ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

An elephant with a mahout.

Bronze. Chiengsaen Period.
National Museum, Bangkok.

เทวรูปสำริด สมัยเชียงแสน
 ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร
Bronze figure of a goddess.
 Chiengsaen Period.
 National Museum, Bangkok.

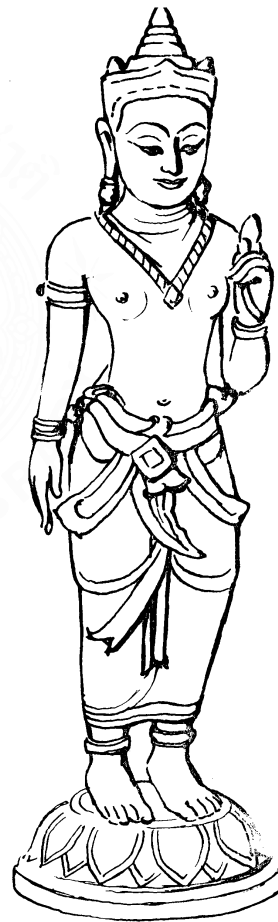

เครื่องแต่งกายสตรี สมัยเชียงแสน

ภาพลายเส้นเขียนเลียนแบบจากเทวรูปสำริด

Costume of a woman. Chiengsaen Period.

Based on the bronze figure of a goddess.

5.11.25
3A.25

ภาพลายเส้นเขียนเลียนแบบเทวรูปสำริด สมัยเชียงแสน

แสดงเครื่องแต่งกายบุรุษและสตรี

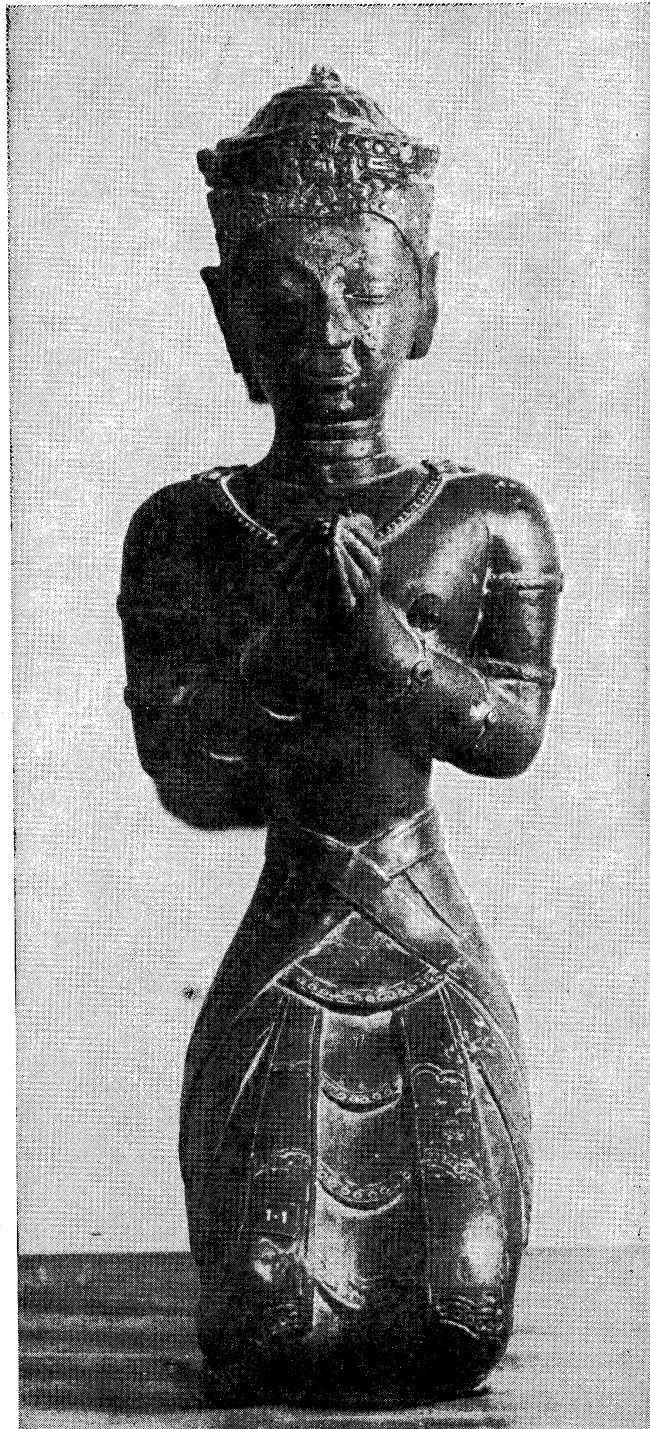

เทวรูปสำริด สมัยเชียงแสน ถ่ายให้เห็นด้านหลัง

Photo of bronze figures of gods.

Chiengsaen Period.

It shows the back side of the figures.

รูปสำริด ชาย สมัยเชียงแสน

Bronze figure of a man.

Chiengsaen Period.

เทวรูปสำริด สมัยเชียงแสน

Bronze figure of a god.
Chiengsaen Period.

รูปสำริด ชาย สมัยเชียงแสน

Bronze figure of a man.
Chiengsaen Period.

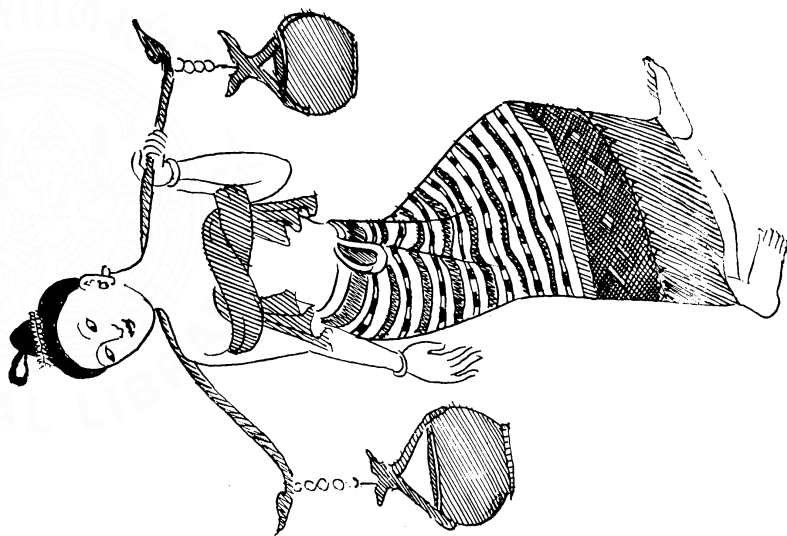

ภาพแสดงเครื่องแต่งกายชายหญิง สกลข้างภาคเหนือ

เขียนเลียนแบบจิตรกรรมฝาผนัง วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน

Costumes of the northern Thais.

Based on the mural paintings in the Phumin Monastery, Nan Province.

๙๖.ค. ๒๕๑๐
สกลช่างภาคเหนือ
วัดภูมินทร์ จ.น่าน

ภาพแสดงเครื่องแต่งกายหญิง

เขียนเลียนแบบจิตรกรรมฝาผนังในวัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน

Costume of a woman.

Based on the mural paintings in the Phumin Monastery, Nan Province.

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

สมัยสุโขทัย

พุทธศตวรรษที่ ๑๙ - ๒๐

นายเสรี นิลประพันธ์

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWINGS OF COSTUMES

SUKHOTHAI PERIOD

14th - 15th Centuries A.D.

Drawn by

MR. SERI NILPRAPHUN

สมัยสุโขทัย

ที่ตั้งของอาณาจักรสุโขทัย เจริญขึ้นบนดินแดนของอาณาจักรลพบุรีหรือขอม ลักษณะการแต่งกายของชายหญิงสมัยนี้ จึงปฏิรูปมาจากลพบุรีเป็นส่วนใหญ่ การแต่งกายของชาวสุโขทัยในชุดนี้ดำเนินเรื่องตามจารึกหลักที่ ๑ ที่กล่าวว่า “๑๒๑๔ ศก. ปีมะโรง พ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยนี้ ปลุกไม้ตาลนี้ได้สิบสี่เข้า จึงให้ช่างฟันชะการหินทั้งหว่างกลางไม้ตาลนี้ วันเดือนดับเดือนออกแปดวัน วันเดือนเต็มเดือนบังแปดวัน ฟุ้งปุ่ครุเถรมหาเถรขึ้นนั่งเหนือชะการนี้ สวดธรรมแก่อุบาสกฟุ้งท่วยจำศีลผิไชวันสวดธรรม พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขทัยขึ้นนั่งเหนือชะการหินให้ฟุ้งท่วยลูกเจ้าลูกขุน ฟุ้งท่วยถือบ้านถือเมืองกัน วันเดือนดับเดือนเต็ม ท่านแต่งช่างเผือกกระพัดลยาง เทียรย่อม ทองงาช้างชาวซือรจาศรี พ่อขุนรามคำแหงขึ้นขี่ไปนบพระ.....อรัญญิกแล้วเข้ามา”

การแต่งกายสตรี ส่วนมากนิยมนุ่งผ้ายาวครึ่งแข้ง รัดกลีบซับซ้อนมากขึ้น มีเข็มขัดขนาดใหญ่คาดทับ ประดับด้วยลวดลายละเอียดมาก ทั้งชายผ้าเป็นกาบขนาดใหญ่ ตรงด้านหน้าหรือยกเยื้องไปทางด้านข้าง บุคคลธรรมดาทั้งชายและหญิงมักนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบน หวีผมแสกยาวประบ่า มีผ้ารัดต้นคอ ผู้หญิงธรรมดาจะมีผ้าแถบคาดอก ใส่กำไลข้อมือ รัดแขนและกำไลข้อเท้า กรองคอทำเป็นลายหยักโดยรอบ

ลักษณะการแต่งกายของผู้ชาย การนุ่งผ้าเท่าที่ปรากฏหลักฐานในตุ๊กตาสังโลก และภาพลายเส้นบนแผ่นศิลาวัดศรีชุม จังหวัดสุโขทัย มักนิยมมีชายพกด้านหน้ายาวใหญ่ออกมามาก ทรงผมผู้ชายเกล้าสูงเป็นมวยอยู่เหนือศีรษะ มีเครื่องประดับต่าง ๆ.

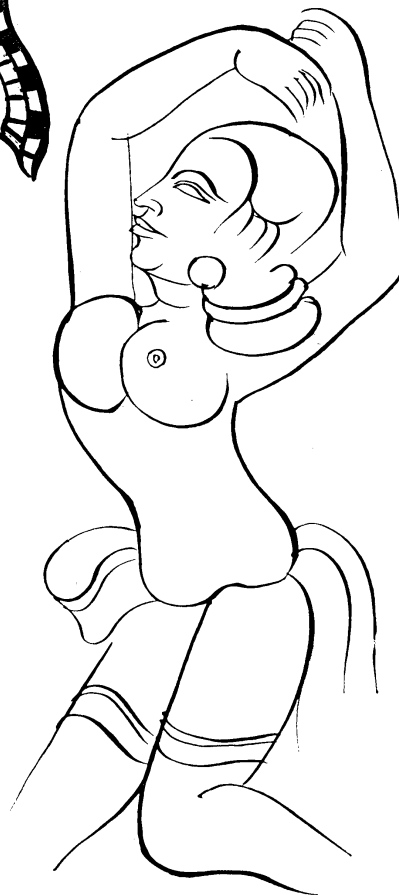
เครื่องแต่งกายกษัตริย์ สมัยสุโขทัย

Costume of a Monarch.

Sukhothai Period.

ลายเส้นแบบแผนศิลปะ
วัตถุจริง ของวัตถุศิลปะ

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

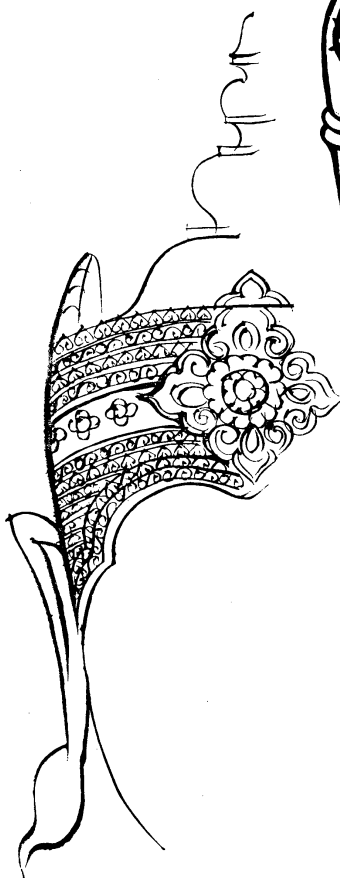

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

ลายผ้าได้จากลายมณฑป
พระธาตุ

ลายเส้นบนแผ่นศิลา
วัดศรีชุม ส. สุธะทัย.

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

ลายเส้นแบบระยองพระพุทธรูปมหาสารคาม
สมัยสุโขทัย อยู่ในพิพิธภัณฑ์สถาน
แห่งชาติ พระนคร.

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

ส่วนหนึ่งของภาพเขียนลายเส้นบนรอยพระพุทธรูปบาท

สำริด สมัยสุโขทัย

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร

Part of engravings on a Buddha foot-print.

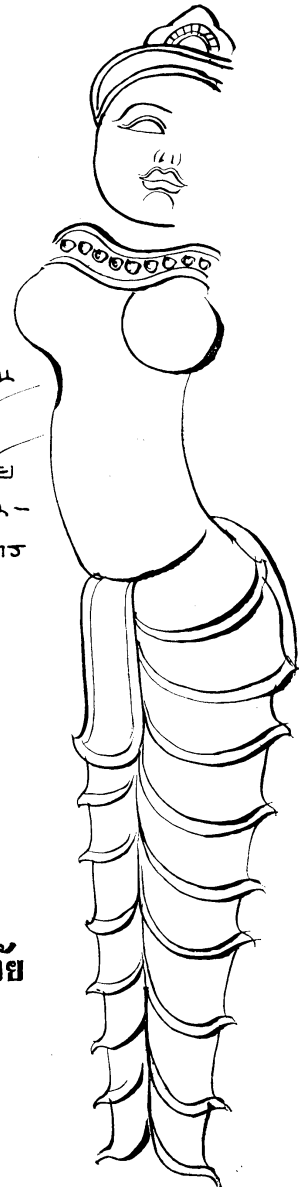
Bronze. Sukhothai Period.

National Museum, Bangkok.

ทรงผมได้มาจากลายเส้น ที่วัดศรีชุม
ม. สุโขทัย.

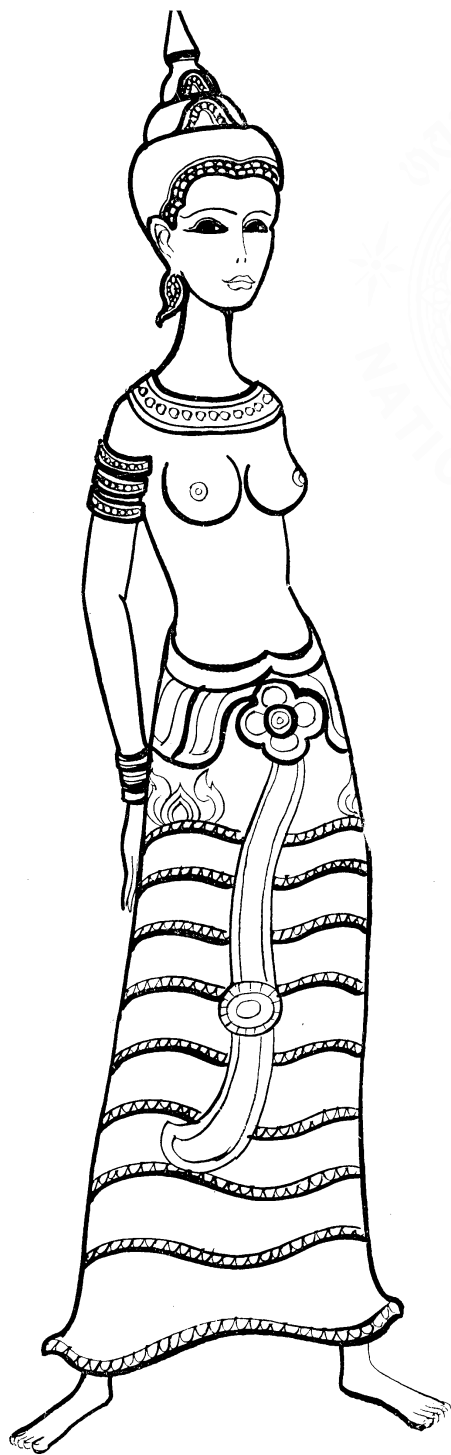
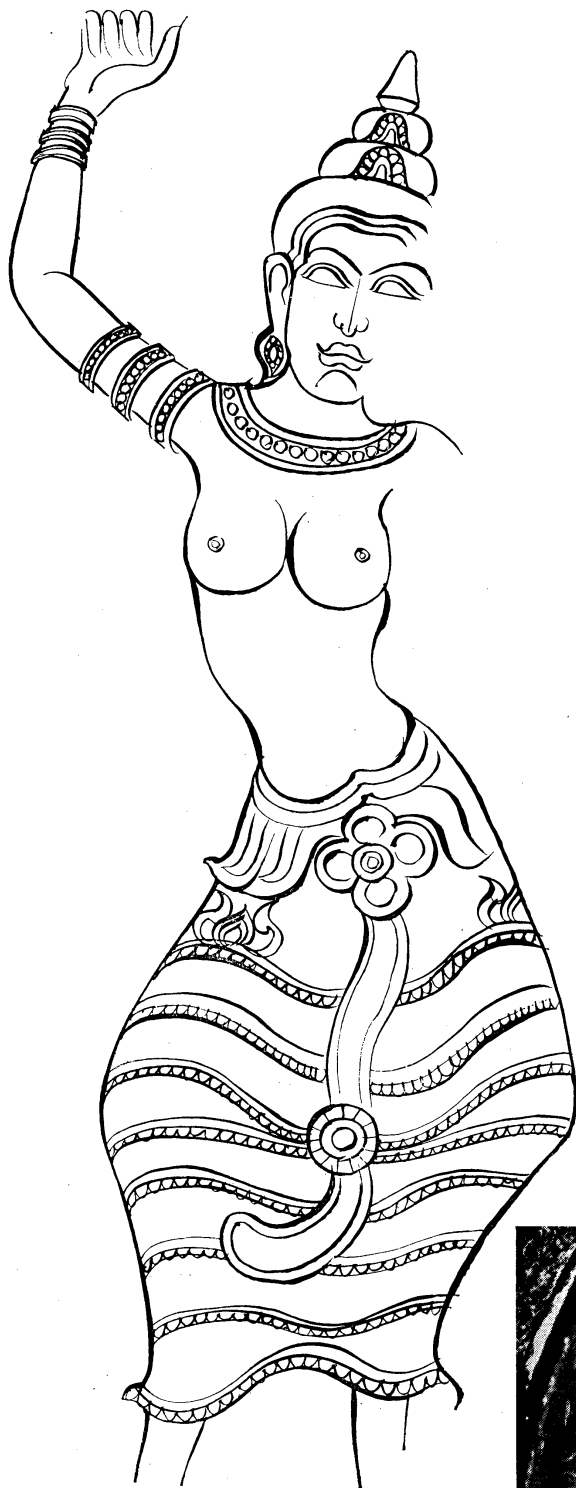

ผ้าถุงได้จากรูปหุ่น
ปั้นสมัยสุโขทัย
อยู่ในท้องสุโขทัย
พิพิธภัณฑ์สถาน
- แห่งชาติ พระนครศรีอยุธยา

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยสุโขทัย
Costume of a woman.
Sukhothai Period.

รูปนางฟ้าปูนปั้นสมัยสุโขทัย อยู่ในท้องสุโขทัย
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

ภาพลายเส้น

เขียนเลียนแบบ

ภาพปูนปั้นหน้าบัน

เจดีย์วัดมหาธาตุ

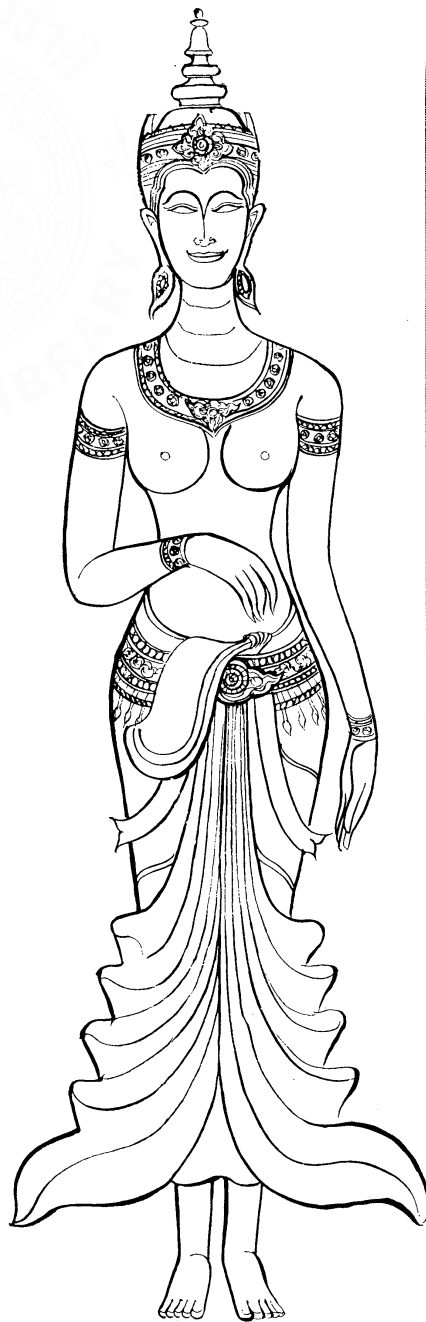
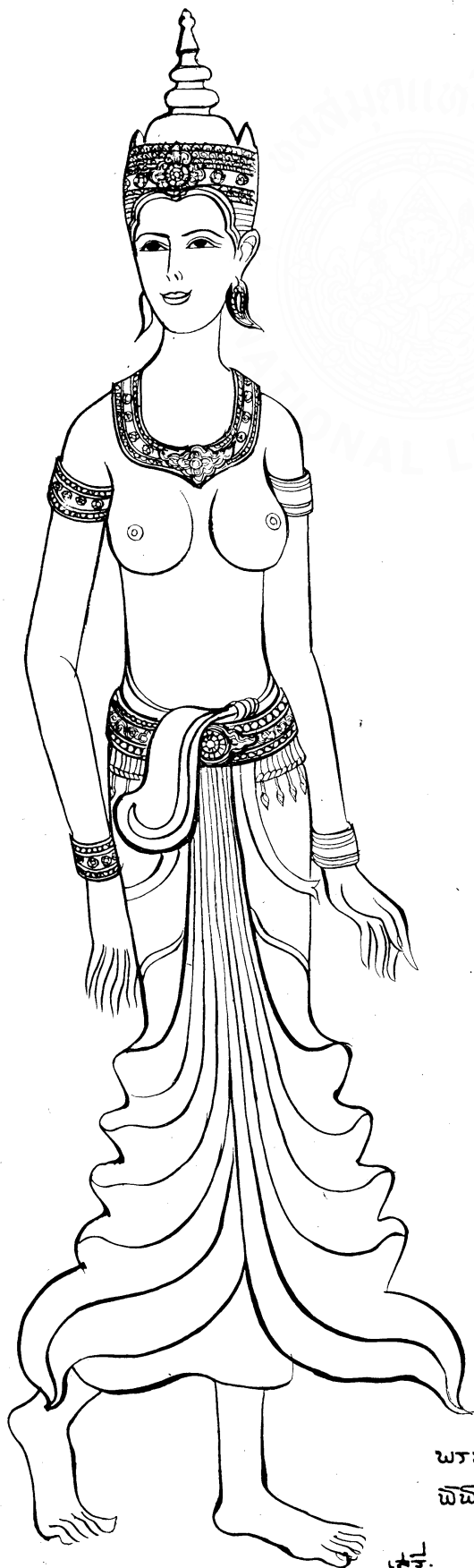
สุโขทัย

Drawings based on
stucco figures on a
pediment of the
Mahadhart Chedi.

Sukhothai Period.

๘๖

พระอุมา สำริด
สมัยสุโขทัย
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนคร

Uma. Bronze.
Sukhothai Period.
National Museum,
Bangkok.

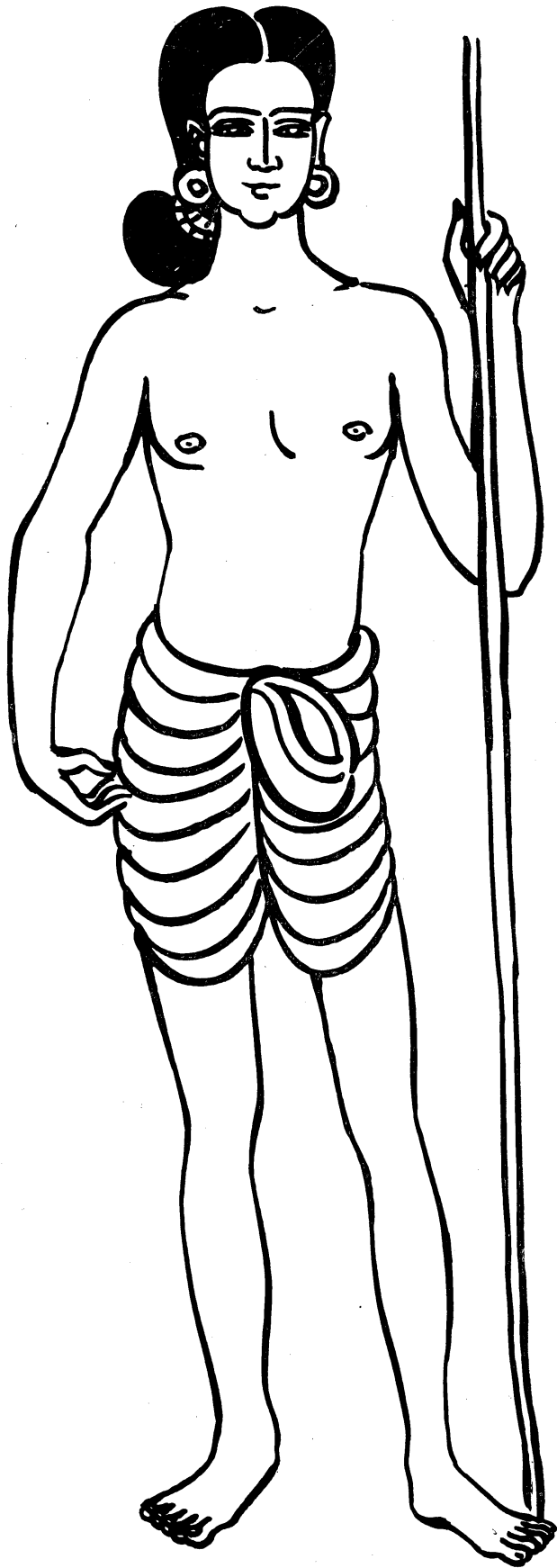
พระอุมา สมัยสุโขทัย อยู่ในห้องสุโขทัย
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร.

เครื่องแต่งกายสตรี สมัยสุโขทัย เขียนเลียนแบบ พระอุมา สำริด

Costume of a woman.

Sukhothai Period.

Based on the bronze figure of Uma.

ไม้

ลายเส้นแบบแฉ่งแฉ่ง วาดด้วย
สีน้ำเงินเข้ม.

เครื่องแต่งกายชาย สมัยสุโขทัย

Costume of a man.

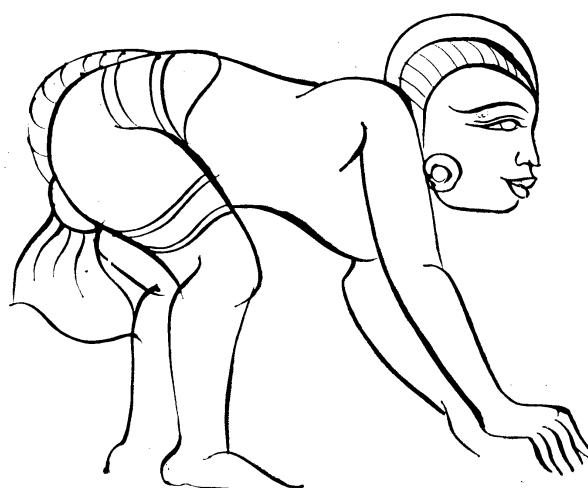
Sukhothai Period.

เครื่องแต่งกายสตรี สมัยสุโขทัย
Costume of a woman.
Sukhothai Period.

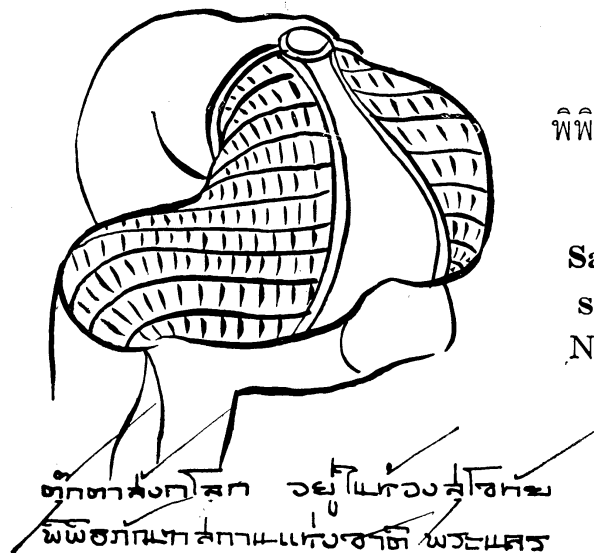
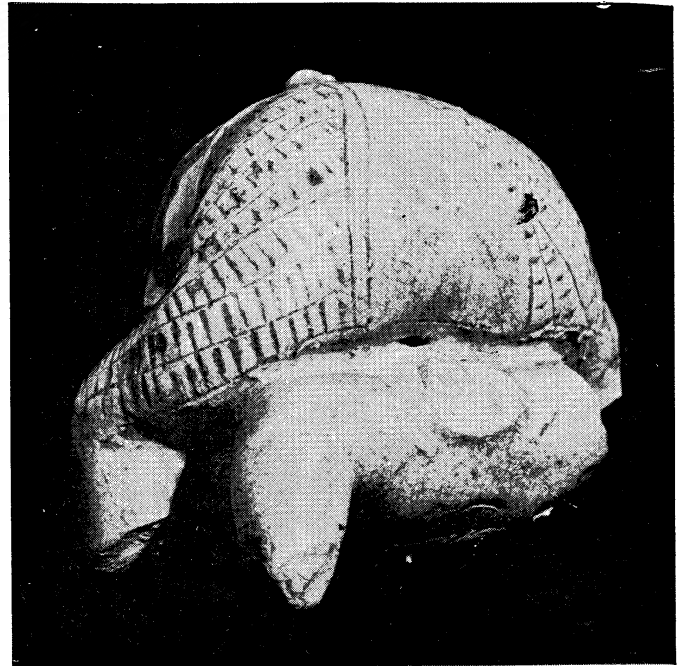
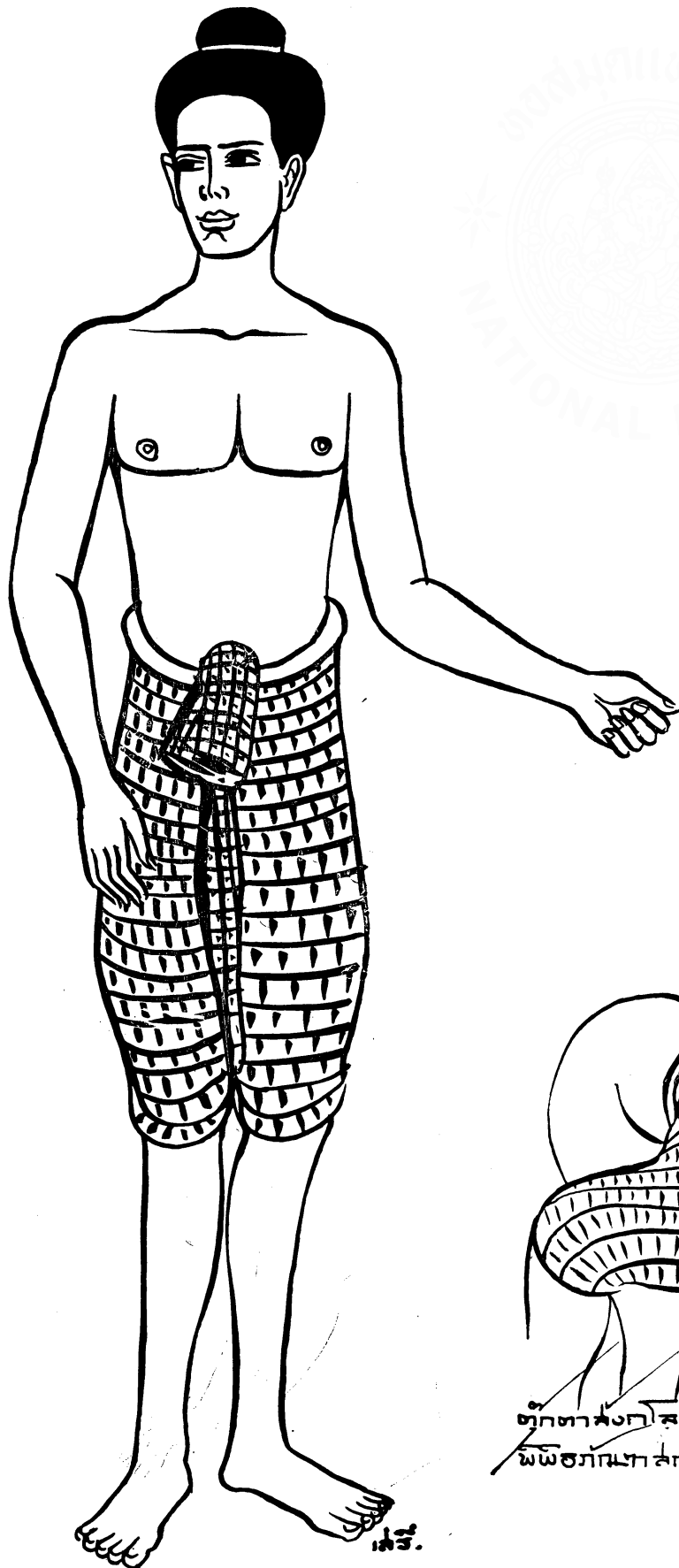
ลายเส้นแบบแผนที่ลา วัตรพิธีสม น. สุโขทัย

เครื่องแต่งกายชาย สมัยสุโขทัย

Costume of a man.

Sukhothai Period.

ตุ๊กตาสังกโลก

สมัยสุโขทัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

พระนคร

Sangkalok Doll.

Sukhothai Period.

**National Museum,
Bangkok.**

ตุ๊กตาสังกโลก อยู่ใต้วงล้อพระนคร
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

เครื่องแต่งกายชาย สมัยสุโขทัย

Costume of a man.

Sukhothai Period.

ตุ๊กตาสังกโลก

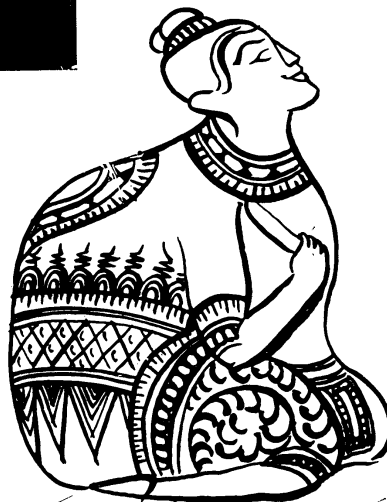
สมัยสุโขทัย

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร

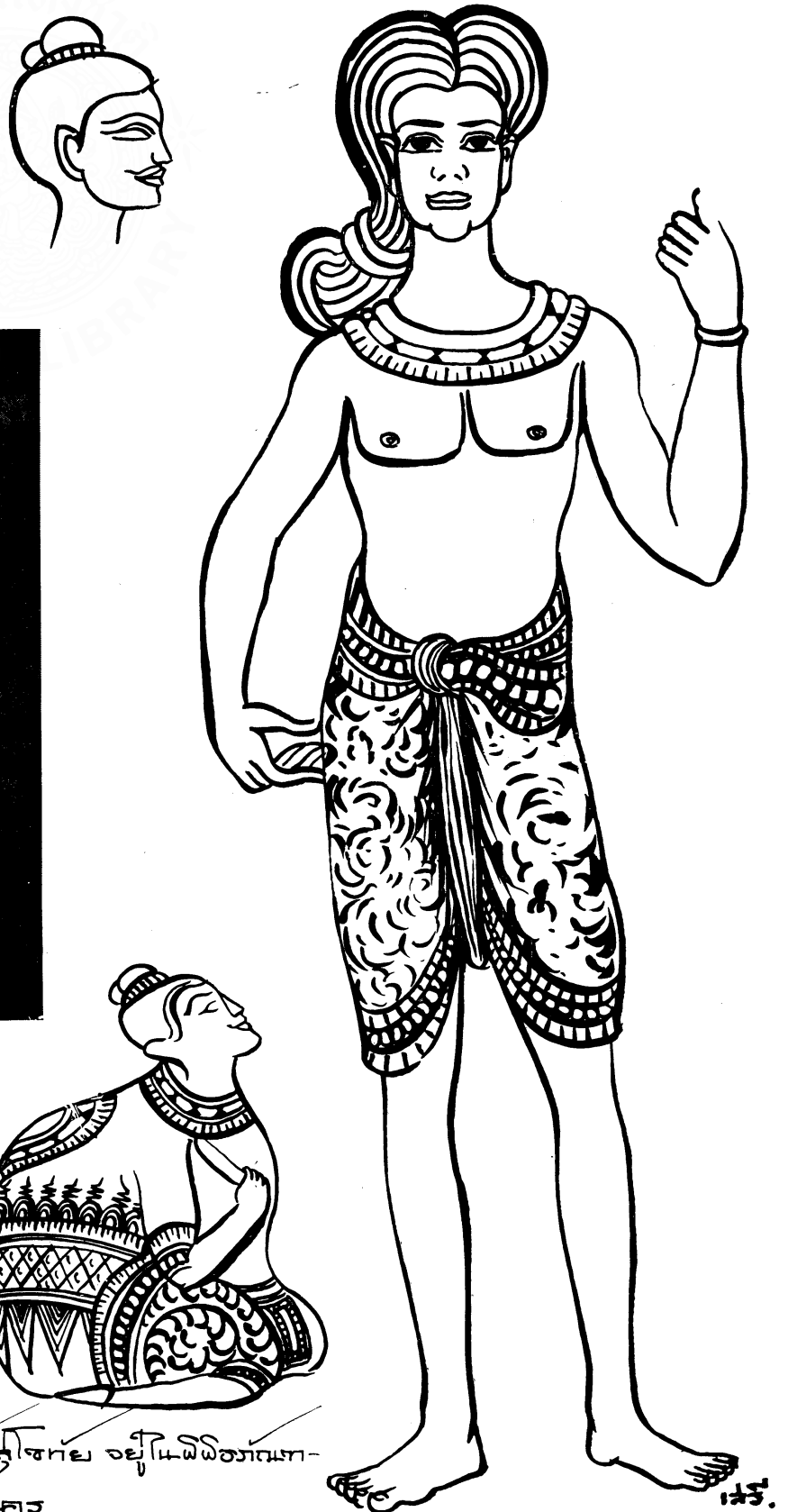
Sangkalok Doll.

Sukhothai Period.

National Museum, Bangkok.

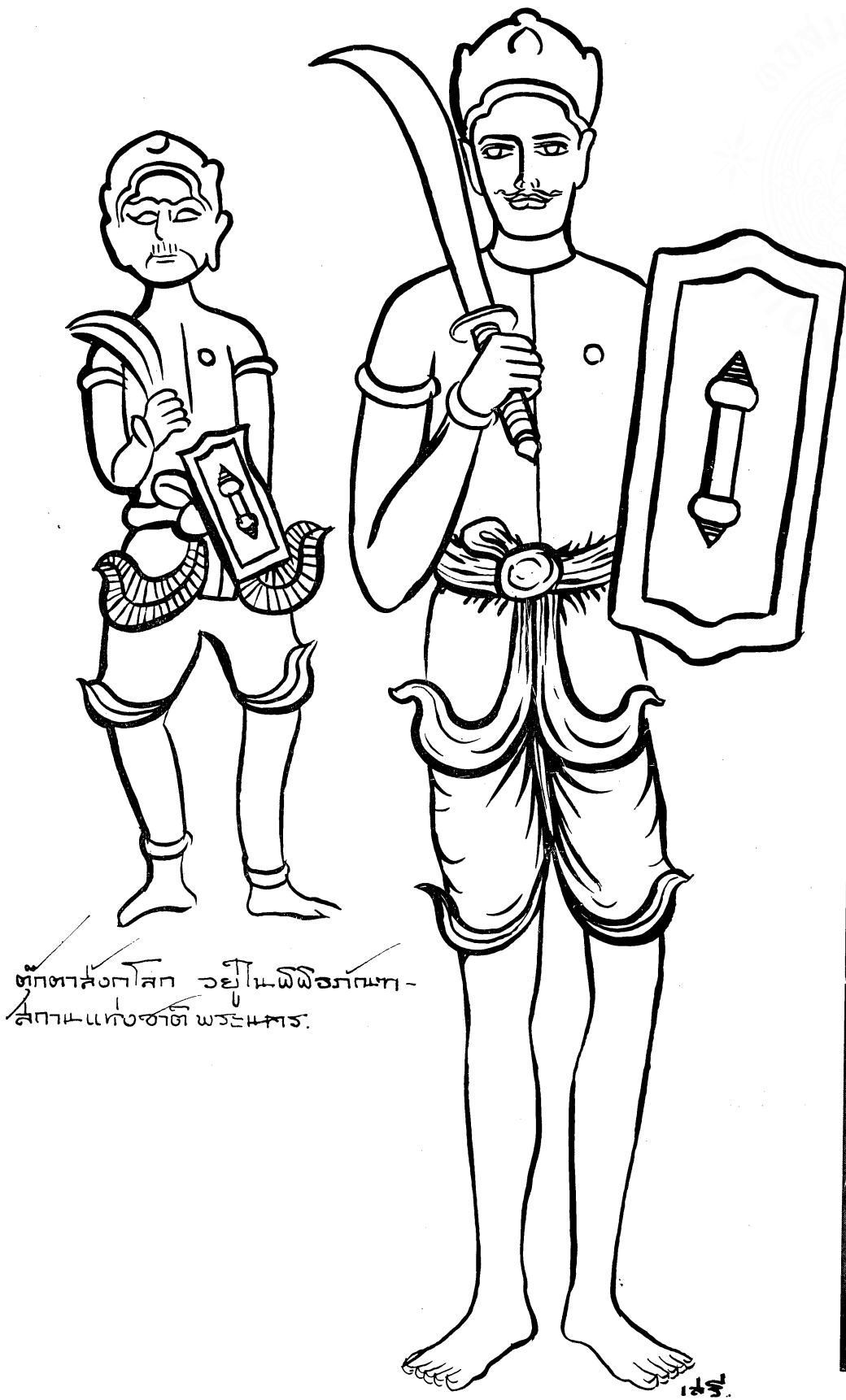

ตุ๊กตาสังกโลก สมัยสุโขทัย อยู่ในพิพิธภัณฑ์-
สถานแห่งชาติ พระนคร

เครื่องแต่งกายชาย สมัยสุโขทัย

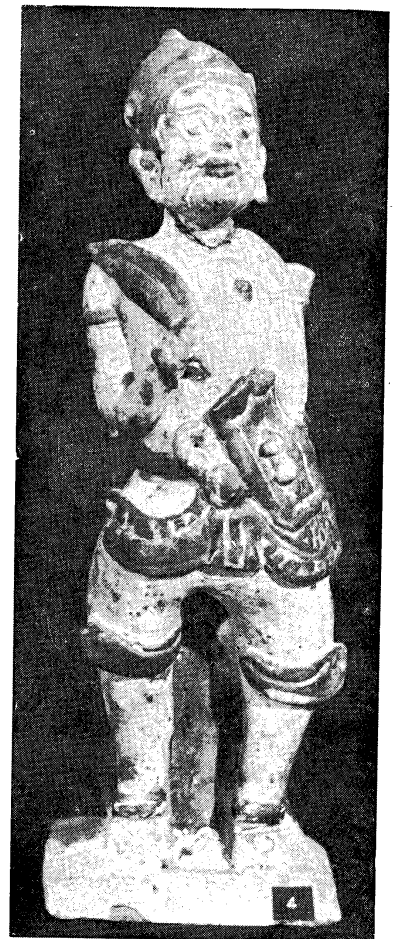
Costume of a man. Sukhothai Period.

ตุ๊กตาสังคโลก อยู่ในพิพิธภัณฑ์-
สถานแห่งชาติ พระนคร.

เครื่องแต่งกายนักรบ สมัยสุโขทัย
Uniform of a soldier. Sukhothai Period.

ตุ๊กตาสังคโลก
สมัยสุโขทัย
พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนคร

Sangkalok Doll.
Sukhothai Period.
National Museum,
Bangkok.

สมัยอยุธยา

อยุธยา เป็นราชธานีมีระยะยาวนานที่สุดของชาวไทยถึง ๔๑๗ ปี ระยะเริ่มแรกของกรุงศรีอยุธยาอยู่ในปลายพุทธศตวรรษที่ ๑๙ เป็นดินแดนที่เคยรับอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรืองล่องมาแล้วหลายยุคด้วยกัน ความปะปนในตำนานอารยธรรมต่าง ๆ ย่อมปรากฏอยู่เป็นอันมาก แต่ในขณะที่กรุงศรีอยุธยาได้เจริญขึ้น ชั้นแรกทีเดียวต้องมีอารยธรรมลพบุรีสอดแทรกอยู่เป็นส่วนใหญ่ แล้วต่อมาก็ได้รับอารยธรรมของไทยฝ่ายเหนืออีก คือ อารยธรรมของชาวสุโขทัย ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑ ลงมา

๑. สตรีไว้ผมยาวเกล้ามวยบนศีรษะ สวมเสื้อบางผ่าอก คอรูปสามเหลี่ยม แขนสั้นขลิบขอบسابเสื้อ ชายเสื้อปรกเอวย้ายรับกับสะโพก สวมกำไลแขนเป็นปลอก นุ่งผ้าโจงกระเบนยาวครึ่งแข้ง

๒. ส่วนชาวบ้านผมไว้ยาวประบ่าหัวแสกกลาง ไม่สวมเสื้อ ห่มผ้าสไบเฉียง ปีกอก นุ่งผ้าเชิงใต้สะดือยาวครึ่งแข้ง จีบหน้านางชักชายพวยยาวตกลงมาตรงกลาง

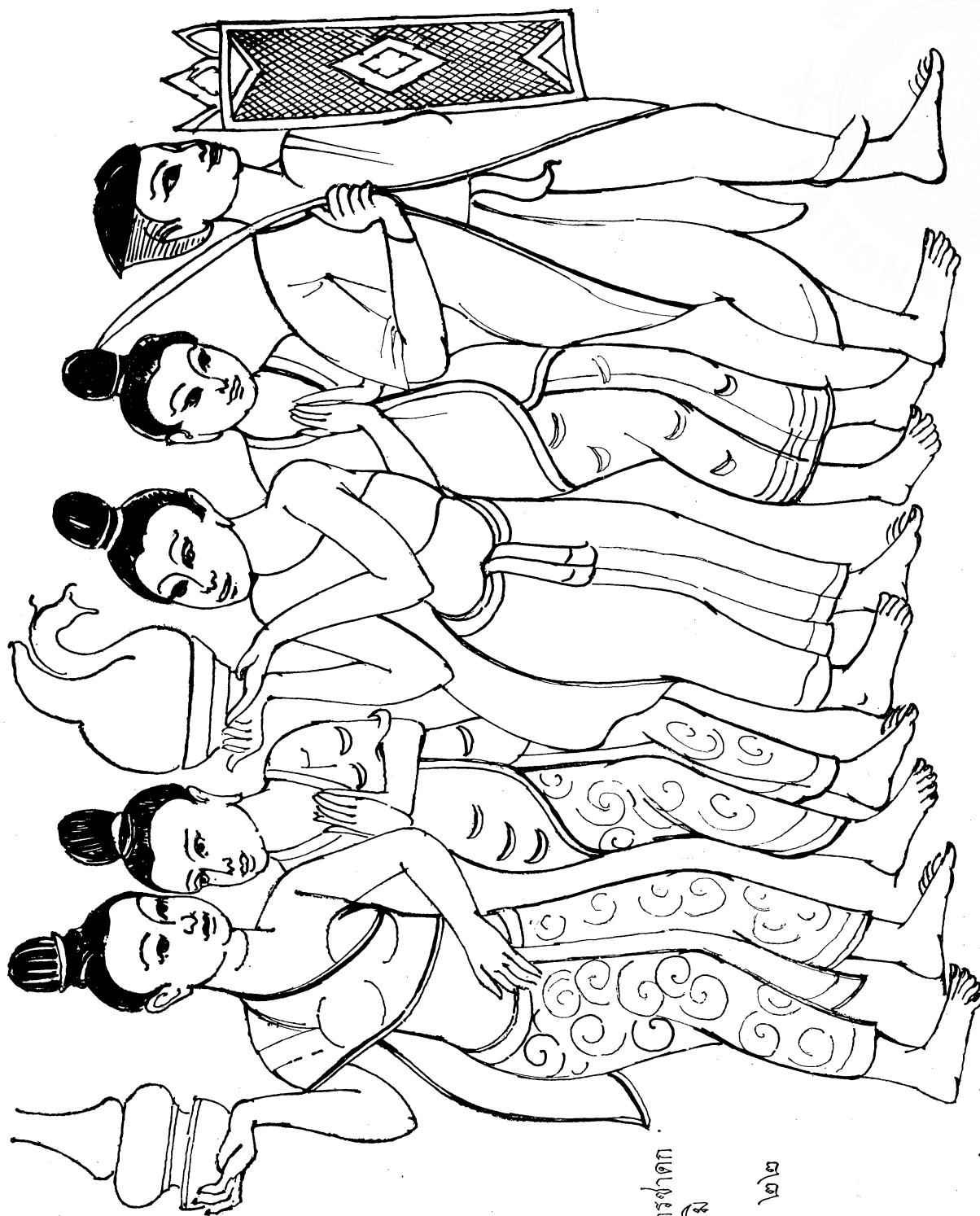
๓. แบบผมบางแบบเกล้าขึ้นไปแล้วคาตกลาง ปลอยให้ปลายบานออก หรือไว้ผมหัวแสกกลางไปรวมกันเป็นพุ่มตรงด้านหลัง ใส่สร้อยสังวาล แต่มีผ้าคล้องไหล่ ปีกอกทั้งสองข้าง นุ่งผ้าเชิงยาวครึ่งแข้ง จีบหน้าชักชายพวยยาวลงมาตรงกลางชวงขา การดำเนินชีวิตไว้ผมยาวเกล้ามวย ไม่สวมเสื้อแต่ห่มผ้าแบบตะเบงมานแทน โดยนุ่งผ้าโจงกระเบนเพื่อสะดวกแก่การทำงาน บางครั้งก็หยักครึ่งเหนือเข้า

๔. มีบางพวกนุ่งผ้าเชิงยาวครึ่งแข้ง จีบหน้านางและไว้ผมยาวประบ่า ตอนบนหัวแสกกลางเป็นรูปปีกนก (ผมปีก) ห่มผ้าสไบเฉียง นุ่งผ้าเชิงจีบหน้านางยาวครึ่งแข้ง

๕. สำหรับผู้ชายชาวอยุธยา ส่วนผมไว้ผมสั้นหัวแสกกลางคุดมรองทรง สวมเสื้อแขนสั้น เป็นเสื้อรัดรูปยาวปรกบั้นเอว ผ่าอก คอสามเหลี่ยมมีลายเกดัดประดับ ขอบسابเสื้อและขอบแขน สวมกำไลเป็นปลอก นุ่งผ้าโจงกระเบนสั้นเหนือเข้า ทับสนับเพลายาวครึ่งแข้ง

๖. ส่วนศิลปินทำทรงผมหัวแสกกลางทรงปีกนก โคนด้านข้างโดยรอบ สวมเสื้อคอกลมแขนสั้นปลอยชายทับกางเกงยาวครึ่งแข้งคล้ายสนับเพลา ผ่าคาตพุงปลอยชาย

๗. ผู้ชายชาวพื้นบ้าน ไว้ผมหัวมีผ้าคาดศีรษะ ปลอยผมปรกหน้าผาก สวมเสื้อแขนสั้นคอกลม นุ่งผ้าโจงกระเบนหยักครึ่งเหนือเข้า ทับชายเสื้อ.

จิตรกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก
จากสมุดภาพไตรภูมิ
ฉบับพิมพ์อยุธยา
ราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๒
หอสมุดแห่งชาติ

๑๕/๑๑/๑๐

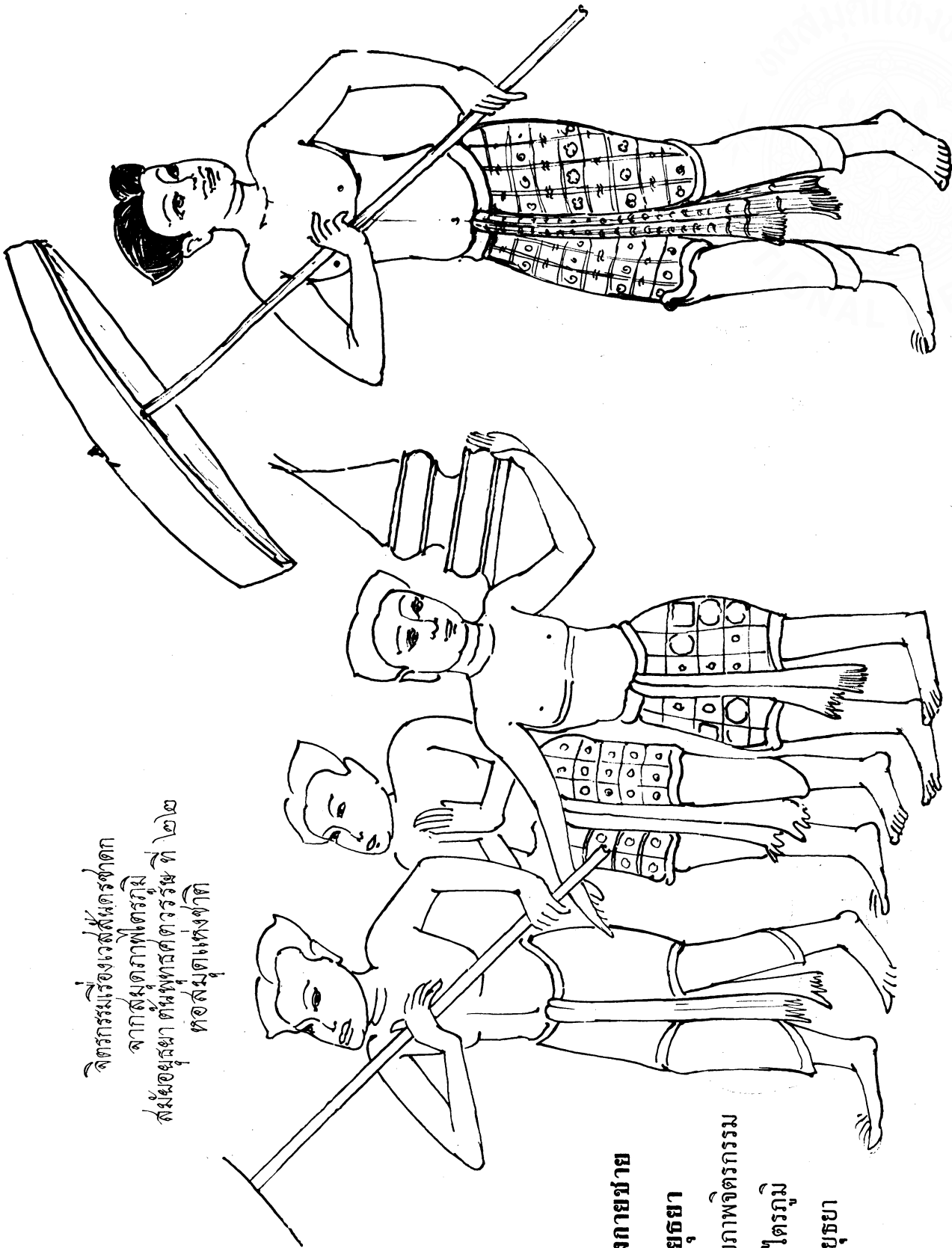
เครื่องแต่งกายชายและหญิง สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ สมัยอยุธยา

Costumes of a man and women.

Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript (Thai cosmology). Ayudhya Period

จิตรกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก
จากสมุดภาพไตรภูมิ
สมัยอยุธยา ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๒
หอสมุดแห่งชาติ

เครื่องแต่งกายชาย

สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรม

ในสมุดไตรภูมิ

สมัยอยุธยา

Costumes of men. Ayudhya Period.

Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript. Ayudhya Period.

เครื่องแต่งกายชายและหญิง สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ สมัยอยุธยา

Costume of a man and a woman.

Ayudhya Period.

Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript. Ayudhya Period.

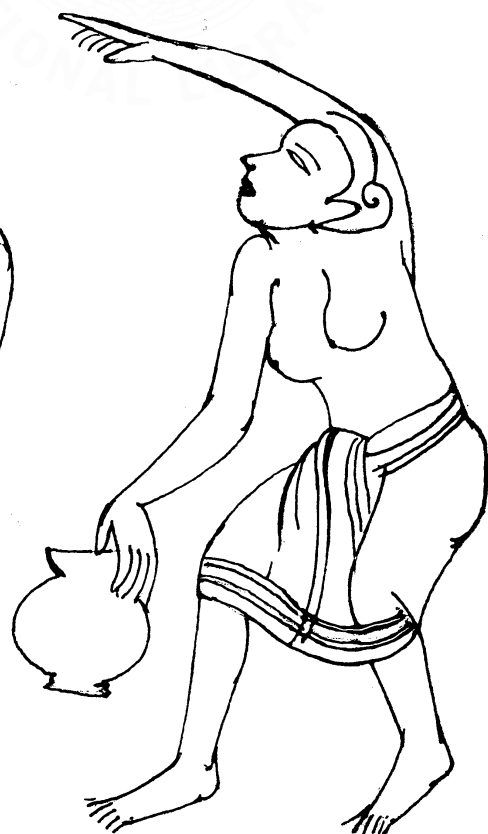
จิตรกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก
จากสมุดภาพเรื่องไตรภูมิ ฉบับ
สมัยอยุธยา
ราวต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๒
หอสมุดแห่งชาติ

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ

สมัยอยุธยา

Costumes of women. Ayudhya Period.
Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript.
Ayudhya Period.

จากแผนที่ไตรภูมิโลกสันฐาน
ว่าด้วยตอผนิรัชกถา ถึงเทวภค (เลขที่ ๕)
หอสมุดแห่งชาติ

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ

สมัยอยุธยา

Costumes of women. Ayudhya Period.

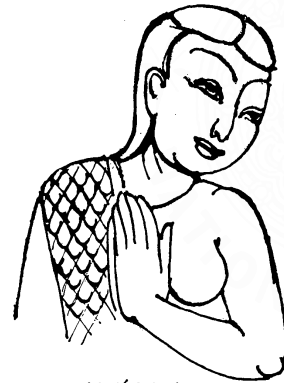
Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript.

Ayudhya Period.

เครื่องแต่งกายหญิง ในเวลาทำงาน
เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรม สมัยอยุธยา

Costume of a working woman.
Based on Ayudhya paintings.

ทรงผม
จากรูปสลักไม้ ธรรมาส์
วัดโพธิ์เชือก

ทรงผม
จากหนังสือพระมาลัย
สมัยอยุธยา พ.ศ. ๒๓๐๕
ในรัชกาลสมเด็จพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทร์
เลขที่ ๑๒๔
หอสมุดแห่งชาติ

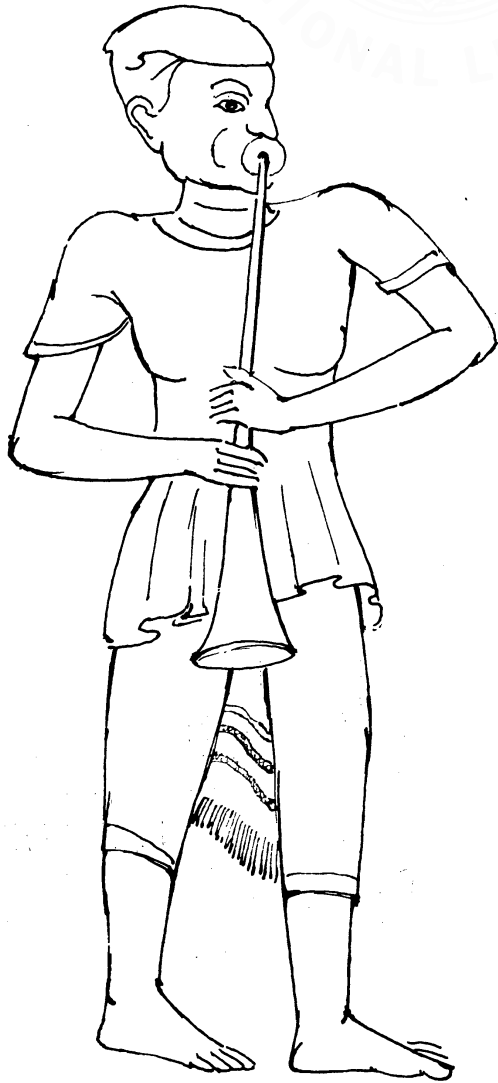
20/3.9/10

เครื่องแต่งกายหญิง สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบรูปไม้จำหลักและภาพจิตรกรรมในสมุดไทย สมัยอยุธยา

Costume of a woman.

Based on a woodcarving and paintings in a Thai manuscript. Ayudhya Period.

จิตรกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก
จากหนังสือไตรภูมิ สมัยอยุธยา
ต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๒
หอสมุดแห่งชาติ

๒๕/๑๑/๑๐

เครื่องแต่งกายชาย (นักดนตรี) สมัยอยุธยา

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไทย สมัยอยุธยา

Costume of a man (a musician). Ayudhya Period.

Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript. Ayudhya Period.

เครื่องแต่งกายชายและหญิง สมัยอยุธยา
เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ สมัยอยุธยา
Costume of a man and a woman.
Ayudhya Period.

Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript. Ayudhya Period.

จากหนังสือไตรภูมิสมัชชยชญา
 ตีพิมพ์ศตวรรษที่ ๒๒
 หอสมุดแห่งชาติ

๒๕/๑๑/๑๐

เครื่องแต่งกายชายในเวลาทำงาน สมัยอยุธยา
 เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไตรภูมิ สมัยอยุธยา

Costume of a working man.

Ayudhya Period.

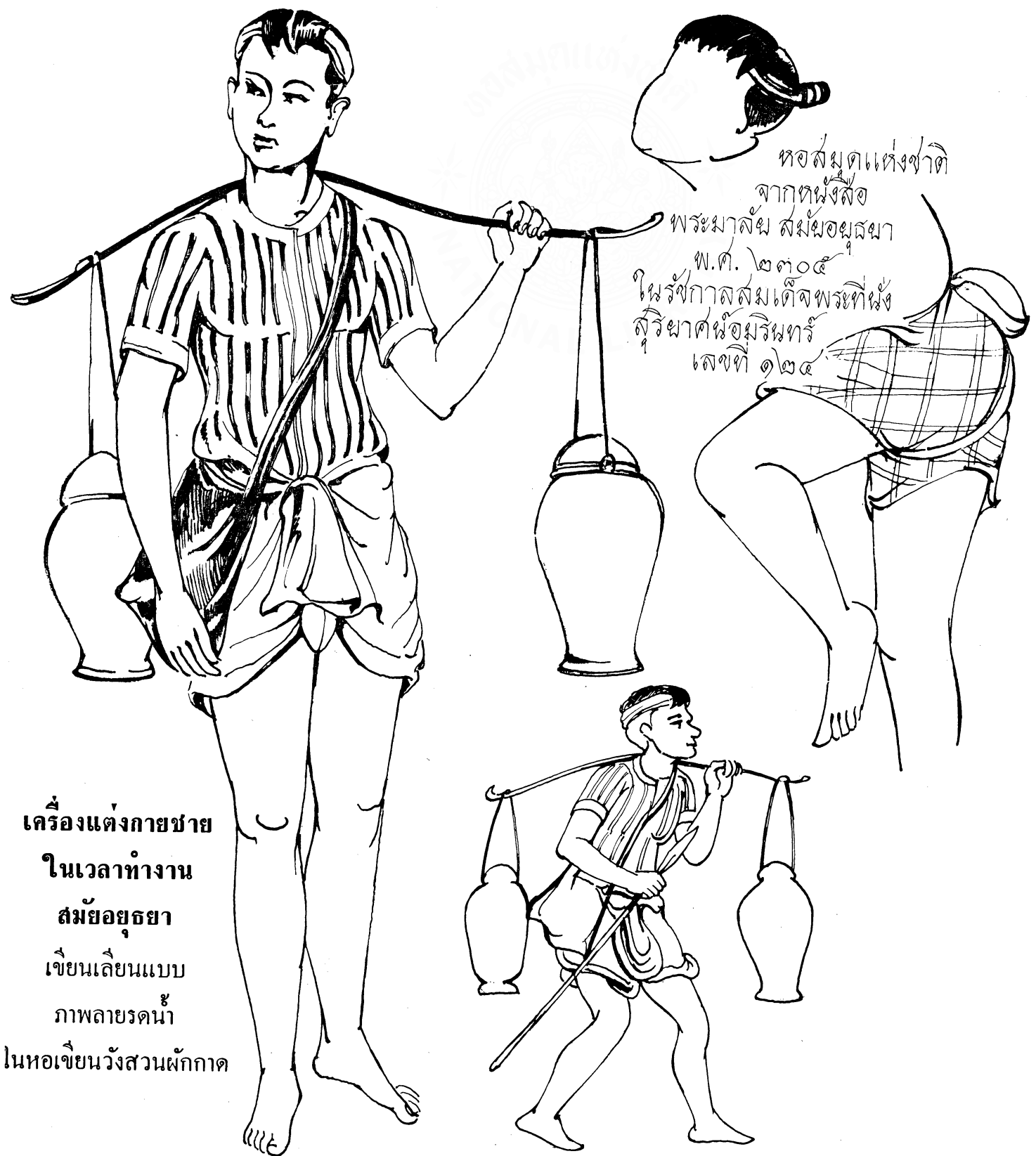
Based on the paintings in the Tri-phumi manuscript. Ayudhya Period.

เครื่องแต่งกายหญิง นำของไปทำบุญในวัด

เขียนเลียนแบบภาพจิตรกรรมในสมุดไทย สมัยอยุธยา

Costume of a woman taking food to offer to the monks in a monastery.
Based on paintings in a Thai manuscript. Ayudhya Period.

เครื่องแต่งกายชาย
ในเวลาทำงาน
สมัยอยุธยา
เขียนเลียนแบบ
ภาพลายรดน้ำ
ในหอเขียนวังสวันผักกาด

26/00/10

รูปที่ ๒๕ ฝาแฝดที่ ๑๑
หอเขียนวังสวันผักกาด

Costume of a working man.

Ayudhya Period.

Based on paintings on a laquered and gilt cabinet in Hor Khien,
Chumbhot - Pandip Museum, Bangkok.

ภาพแสดงเครื่องแต่งกาย

สมัยรัตนโกสินทร์

พ.ศ. ๒๓๑๐ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๗

นายทวีศักดิ์ เสนาณรงค์

ผู้เขียนเลียนแบบ

DRAWINGS OF COSTUMES

BANGKOK PERIOD

1767 A.D. - 1934 A.D.

Drawn by

MR. THAVEESAK SENANARONG

สมัยรัตนโกสินทร์

การแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์ ในระยะแรกคงมีลักษณะคล้ายคลึงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่ต่อมาภายหลังเมื่อได้ติดต่อกับชาวยุโรป และได้รับวัฒนธรรมตะวันตก แบบอย่างประเพณีและการแต่งกายจึงเปลี่ยนไปตามสมัยนิยม

ในรัชกาลที่ ๑ - ๓ ผู้ชายนิยมไว้ผมทรงมหาดไทยหรือทรงหลักแจว ไม่นิยมใส่เสื้อ นุ่งโจงกระเบน ผู้หญิงไว้ผมทรงปึก เพียงแต่ไม่ส้นเกรียนเหมือนผู้ชาย ห่มสไบทับเสื้อแบบแขนทรงกระบอก นุ่งผ้าโจงกระเบน ส่วนเจ้านายฝ่ายในนิยมห่มสไบปักนุ่งผ้าลายทอง

ในรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการติดต่อกับฝรั่งมากขึ้น การแต่งกายของข้าราชการฝ่ายชาย เริ่มใส่เสื้อเข้าผ้าและสวมรองเท้า ส่วนผู้หญิงห่มสไบ ใส่เสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าโจงกระเบน ถ้าเป็นเด็กนิยมเกล้าผมไว้เป็นจุก ใส่เสื้อคอกลมติดลูกไม้

ในรัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายหลังจากที่ได้เสด็จประพาสยุโรปแล้ว อิทธิพลการแต่งกายของฝรั่งได้เข้ามามาก เจ้านายฝ่ายในเปลี่ยนจากห่มสไบมาใส่เสื้อลูกไม้แขนพองแบบฝรั่ง ตกแต่งด้วยสร้อยคอยาว สวมถุงเท้ายาว ซึ่งเจ้านายและสตรีชั้นสูงเป็นผู้ริเริ่ม

ในรัชกาลที่ ๖ เครื่องแต่งกายได้วิวัฒนาการขึ้นเล็กน้อย ลักษณะเครื่องแต่งกายของละคอนได้เป็นที่นิยมกัน มีเครื่องประดับแบบต่าง ๆ บนศีรษะ

ในรัชกาลที่ ๗ เครื่องแต่งกายสตรีได้รับอิทธิพลแบบชาลส์ตัน ผู้หญิงใส่เสื้อไม่มีแขน นุ่งผ้าถุงลายเชิง ตกแต่งด้วยสร้อยและตุ้มหูยาวแบบต่าง ๆ ผูกโบว์สวมกำไล ส่วนผู้ชายใส่เสื้อนอกคอปิด กระดุมห้าเม็ด นุ่งผ้าม่วงหรือกางเกงแพรจีน.

เครื่องแต่งกายสตรีในราชสำนัก

สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑-๓

Costume of a courtier.

Bangkok Period.

Used during the reigns of King Rama I – King Rama III.

เครื่องแต่งกายชาย

สมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑-๓

Costume of a man.

Bangkok Period.

Used during the reigns of King Rama I – King Rama III.

เครื่องแต่งกายหญิง
สมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๔

Costume of a woman.
BANGKOK PERIOD.

Used during the reign of King Mongkut.

110

เครื่องแต่งกายข้าราชการ
สมัยรัตนโกสินทร์ ในต้นรัชกาลที่ ๕

Uniform of a civil servant.

Bangkok Period.

Used during the reign of King Chulalongkorn.

เครื่องแต่งกายสตรี ในราชสำนัก
สมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๕

Costume of a courtier

Bangkok Period.

Used during the reign of King Chulalongkorn.

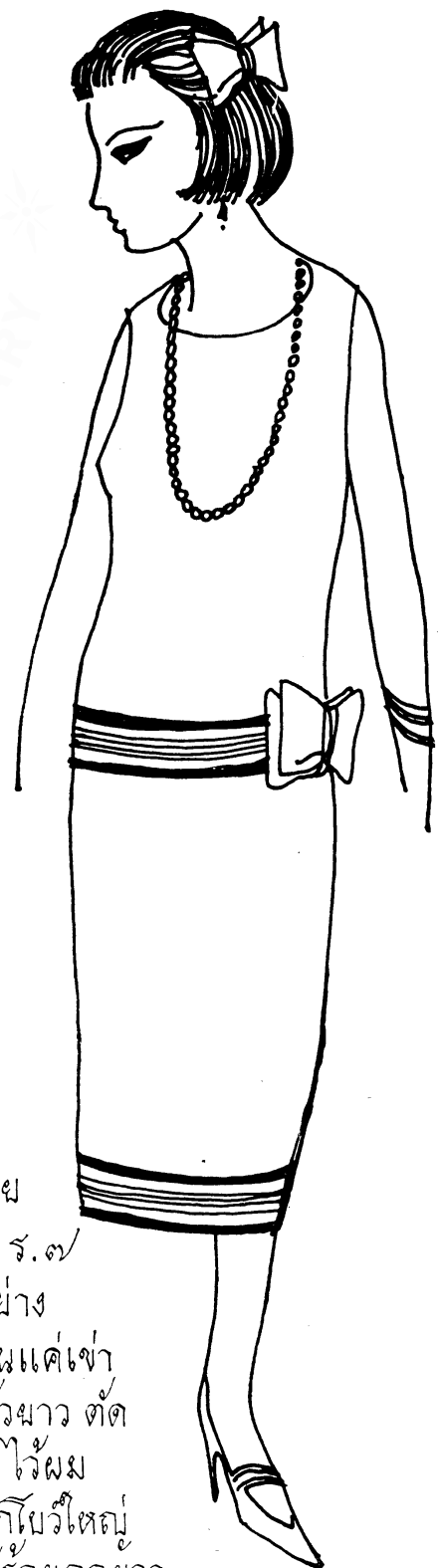
เครื่องแต่งกายสตรี

สมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๖

Costume of a lady.

Bangkok Period.

Used during the reign of King Vajiravudh.

เครื่องแต่งกายสตรี

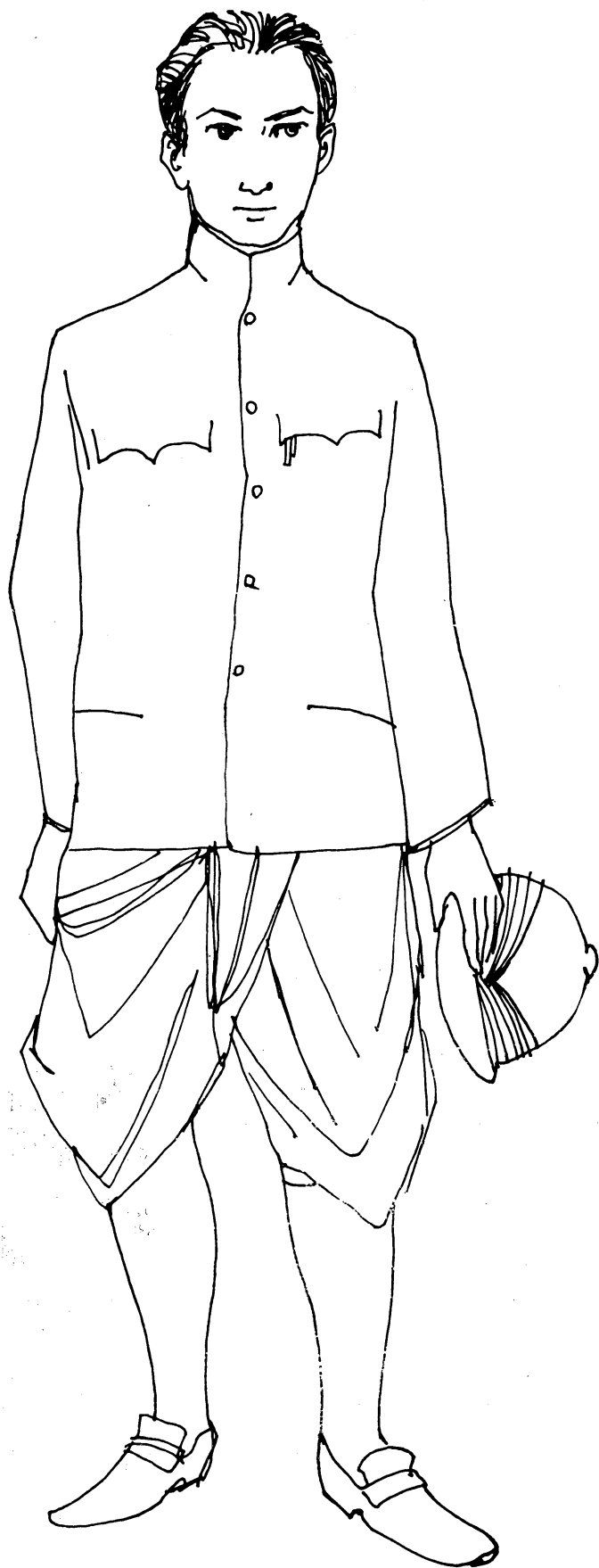
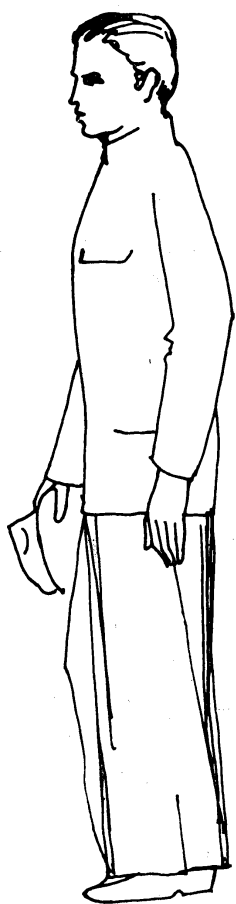
สมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๗

Costume of a woman.

Bangkok Period.

Used during the reign of King Prajadhipok.

เครื่องแต่งกายสตรีไทย
สมัยรัตนโกสินทร์ ใน ร.๗
สตรีเสื้อไหมแพรปักอย่าง
สิ้นเชิง เปลี่ยนมาพุ่งขึ้นแค่นี้
สวมเสื้อทรงกระบอกตัวขาว ตัด
แนวสมัยนิยมตะวันตก ไว้ผม
ที่เรียกว่า ซิงเกิ้ล ผูกโบว์ใหญ่
ใส่ ตุ่มหู กำไล และสร้อยคอขาว

เครื่องแต่งกายผู้ชายในสมัยรัชกาลที่ ๖-๗
 ผู้ชายใส่เสื้อที่เรียกว่า ราชปะแตน กระดุมห้าเม็ด
 ผูกโจงกระเบน หรือ กางเกงเพรซิพ
 สวมหมวกกะโล่ หรือ หมวกฝรั่ง

เครื่องแต่งกายชาย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลที่ ๖

Costumes of men.

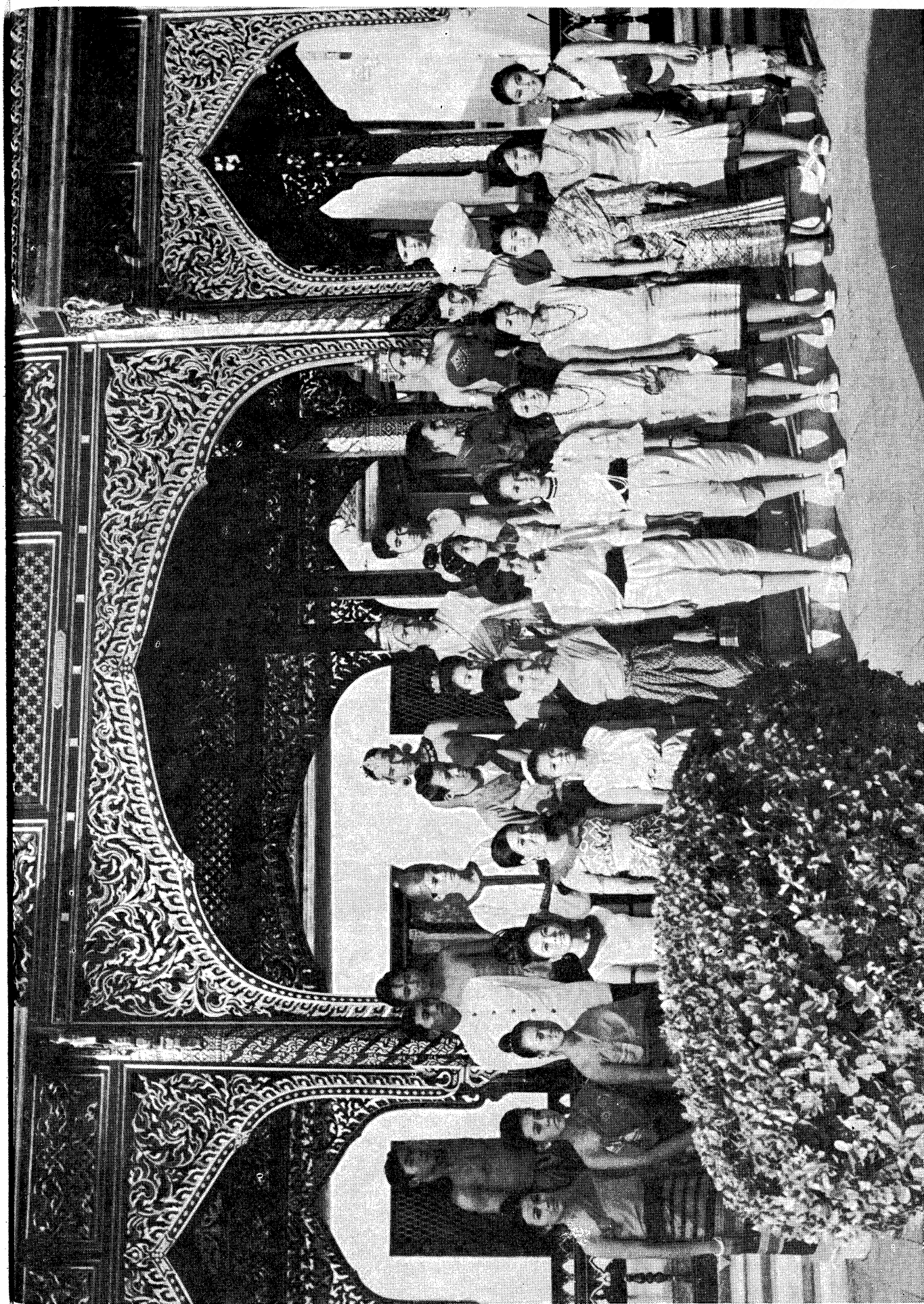
รูปถ่าย

การแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

PHOTOS

OF

MODELS WEARING COSTUMES USED THROUGH
THE HISTORICAL AND ARCHAEOLOGICAL PERIODS

รูปหมู่ของนักเรียนโรงเรียนนาฏศิลป์และโรงเรียนช่างศิลป์ กรมศิลปากร ผู้แสดงแบบเครื่องแต่งกายตามสมัยประวัติศาสตร์และโบราณคดี

Group of students of the School of Dramatic Arts and the School of Fine Arts,

(บน) รูปหมู่ผู้แสดงเครื่อง
แต่งกายสมัย
เชียงแสน

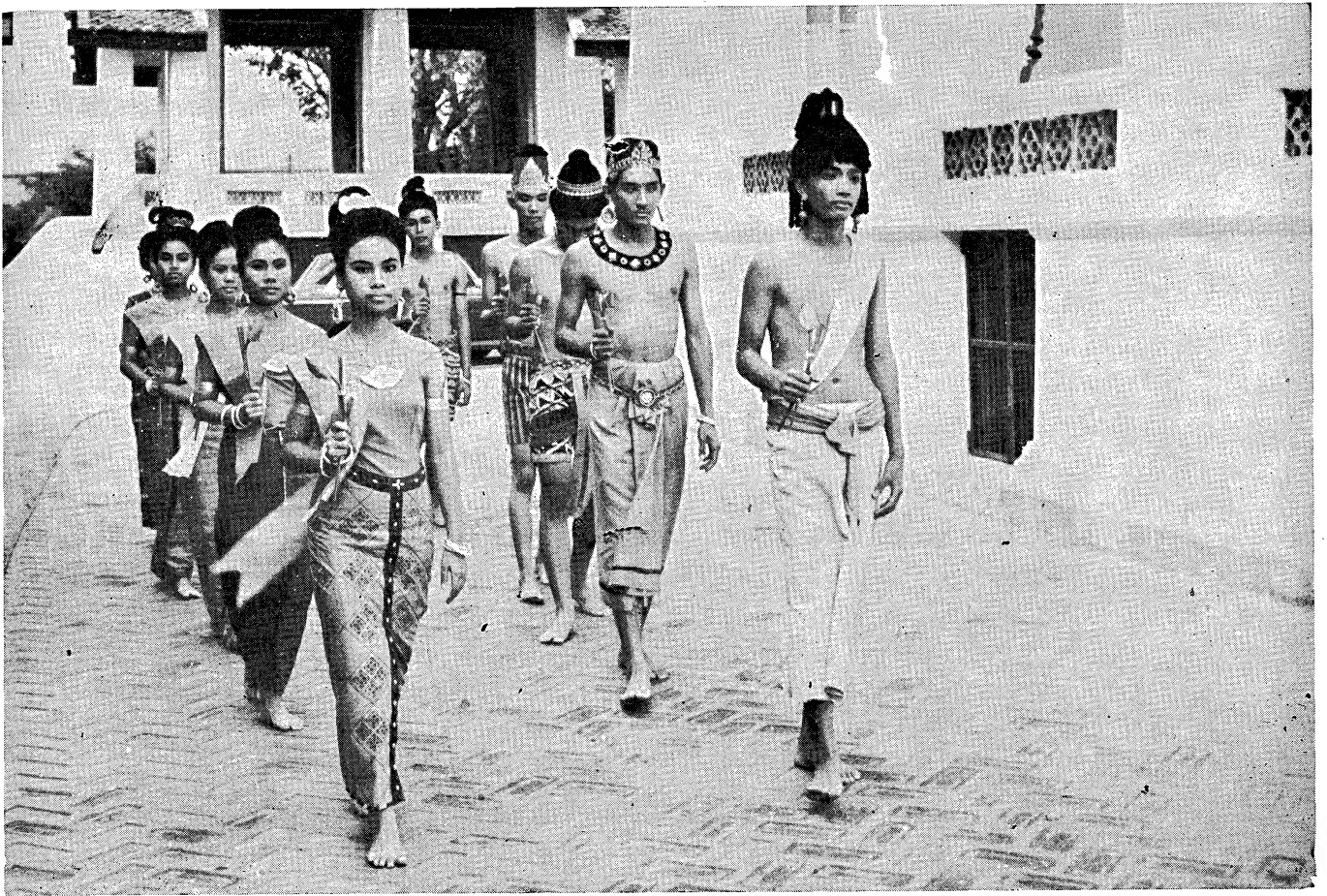
(Upper) Group of models
wearing costumes of
Chiengsaen Period.

(ล่าง) รูปหมู่ผู้แสดงเครื่อง
แต่งกายสมัย
รัตนโกสินทร์

(Below) Group of models
wearing costumes of
Bangkok Period.

116

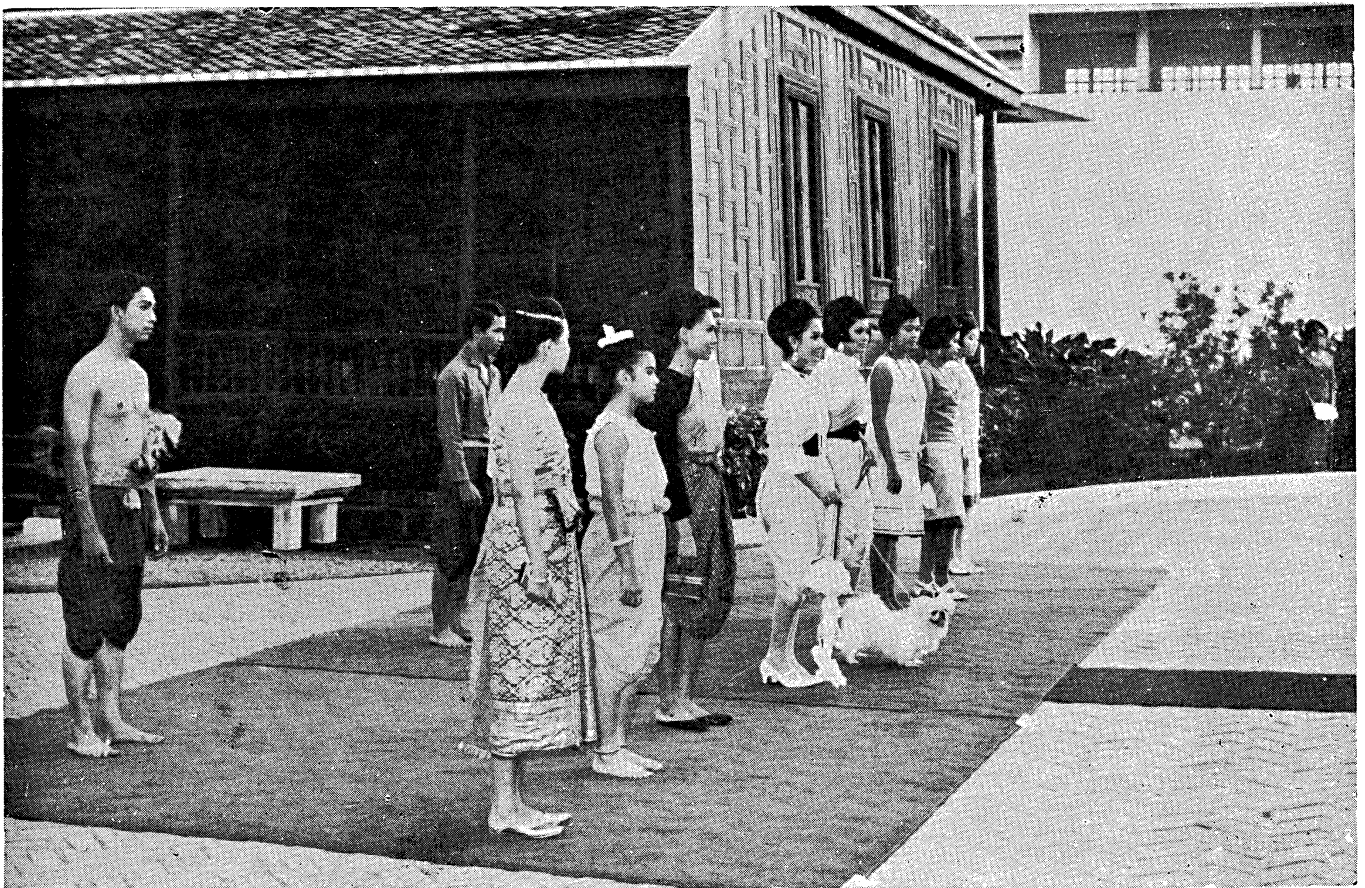

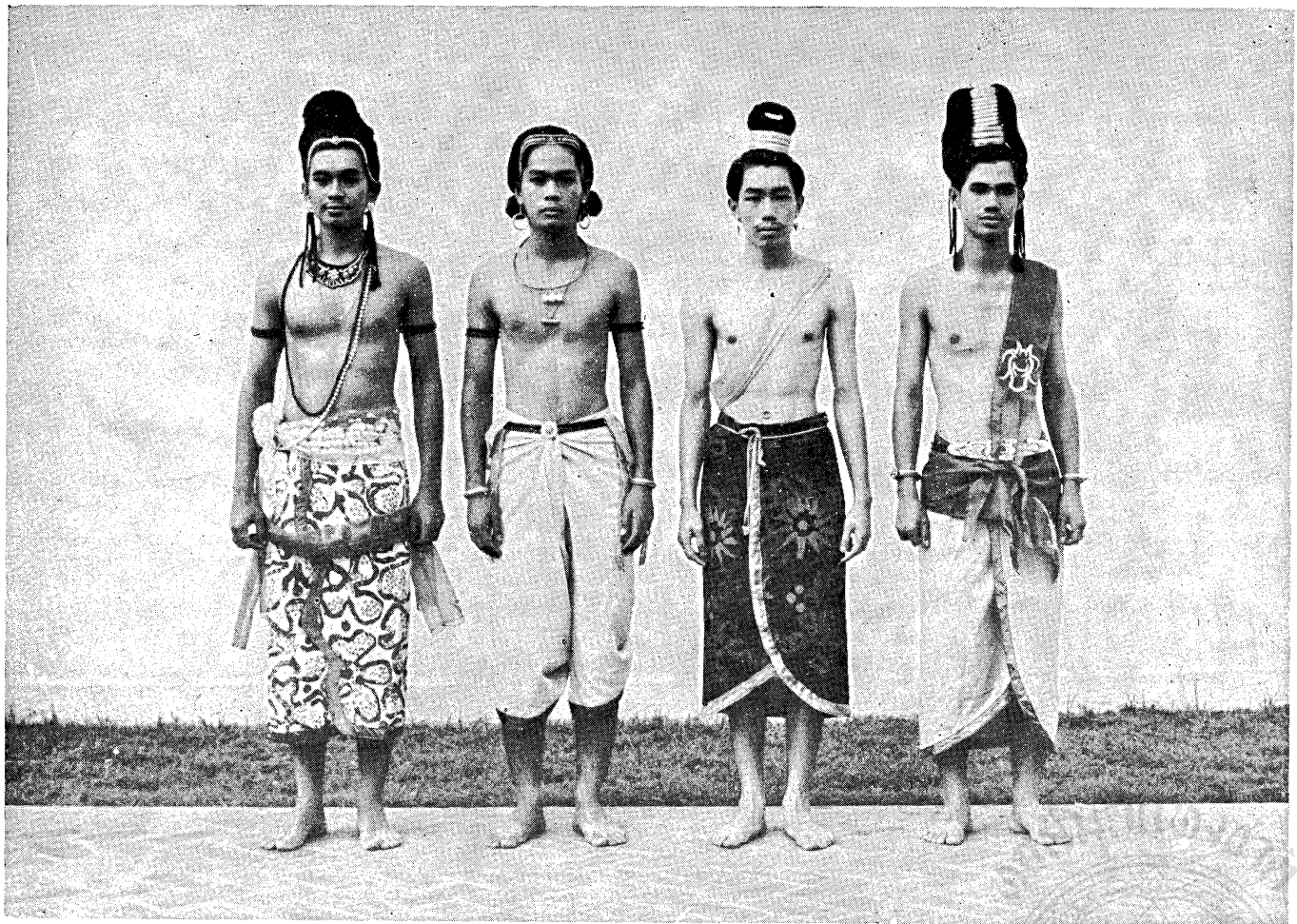
(บน) ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยทวารวดี

(ล่าง) ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยรัตนโกสินทร์ แต่ต้นถึงรัชกาลที่ ๗

(Upper) Models wearing Dvaravati costumes.

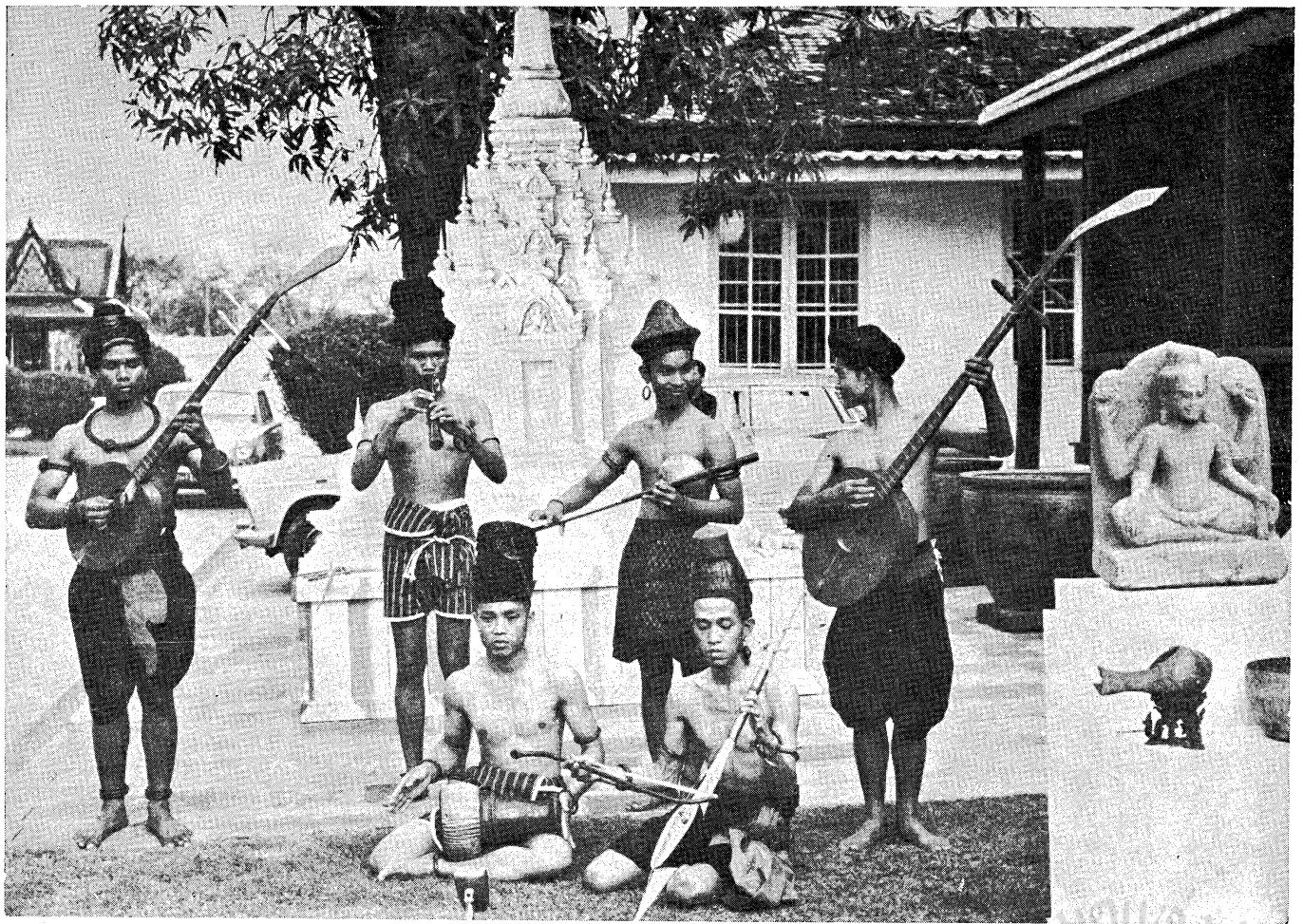
(Below) Models wearing costumes used from the early Bangkok period to the reign of King Prajadhipok.

ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยศรีวิชัย
Models wearing Srivijaya costumes.

ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยลพบุรี
Models in Lopburi costumes.

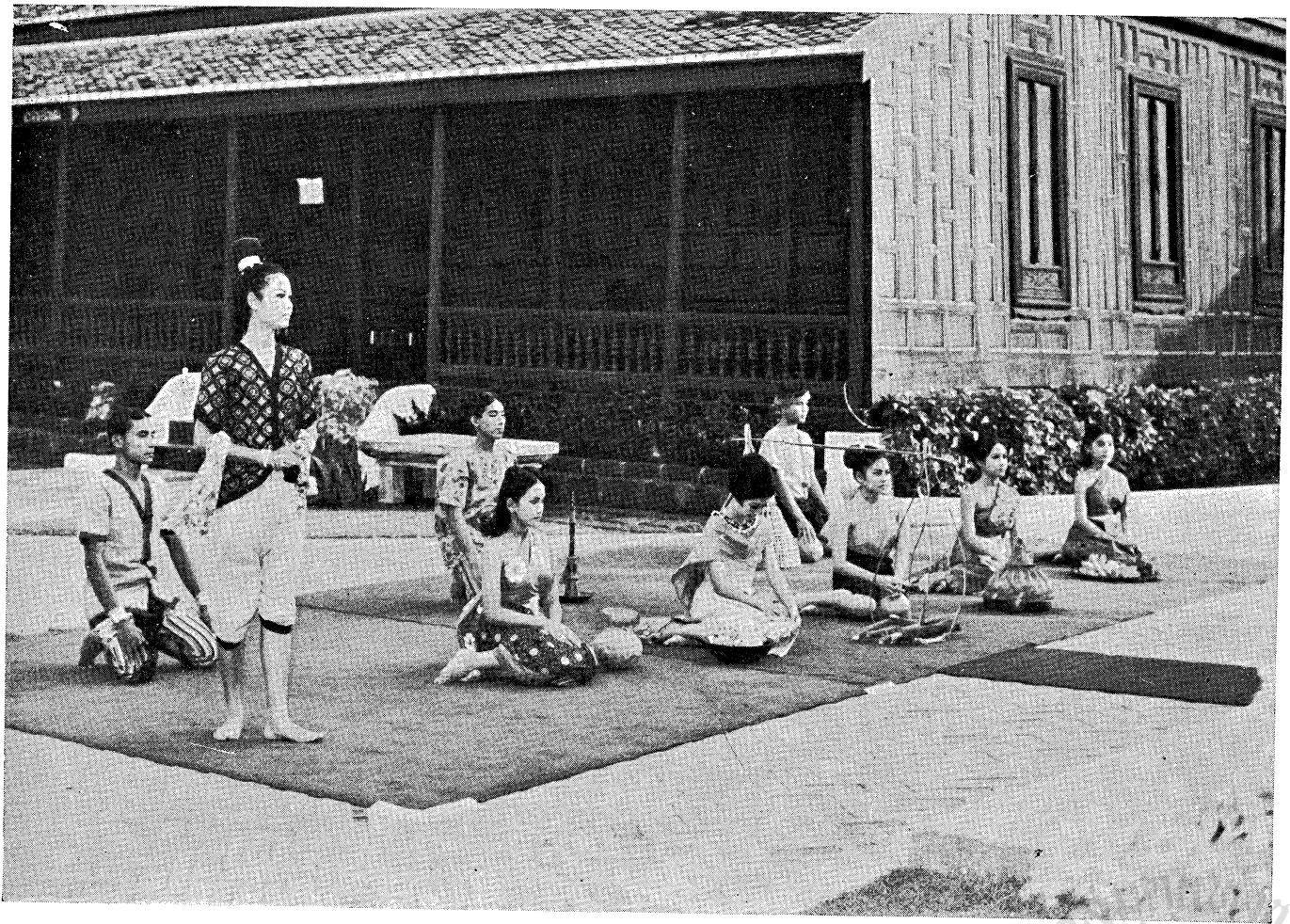
ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยเชียงแสน
Models wearing Chiengsaen costumes.

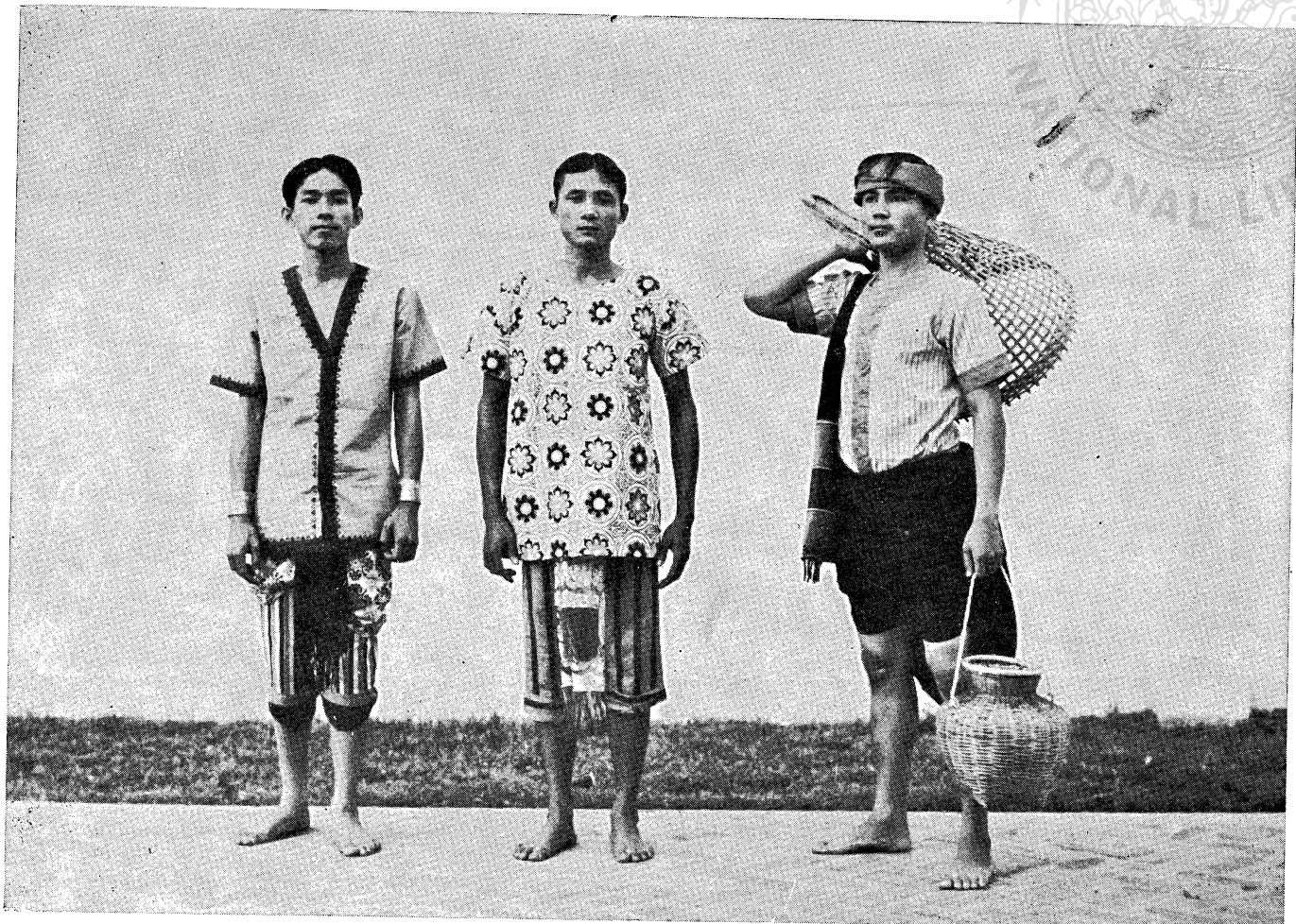

ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยสุโขทัย
Models wearing Sukhotnai costumes.

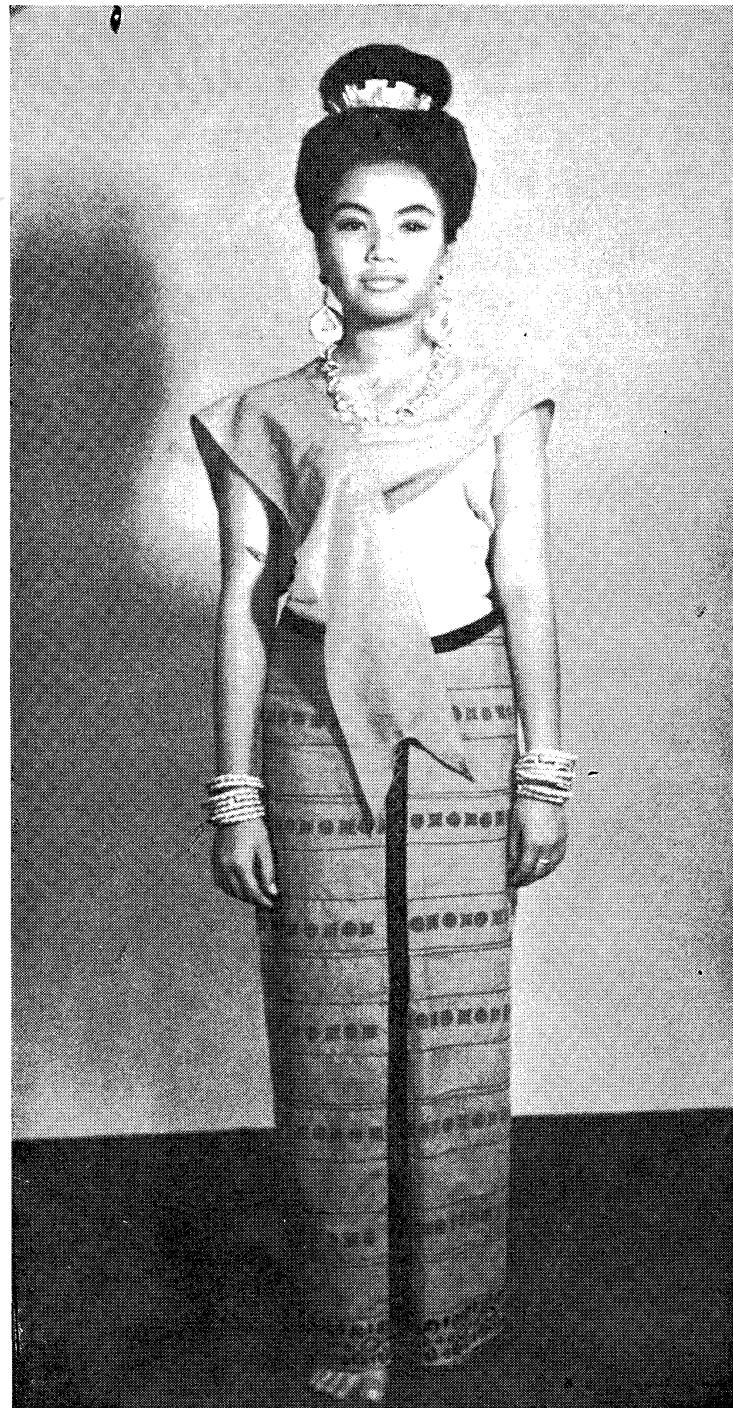

ผู้แสดงเครื่องแต่งกายสมัยอยุธยา
Models in Ayudhya costumes.

สมัยทวารวดี
DVARAVATI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวสามปอยดง อรรถวรรณา
model : Sampoydong Adtavana

ผู้แสดงแบบ : นางสาวสุชาดา สมภู
model : Suchada Sompoo

ผู้แสดงแบบ : นายอัถสสิทธิ์ กลั่นปรีชา
Model : Athasit Klunpreecha

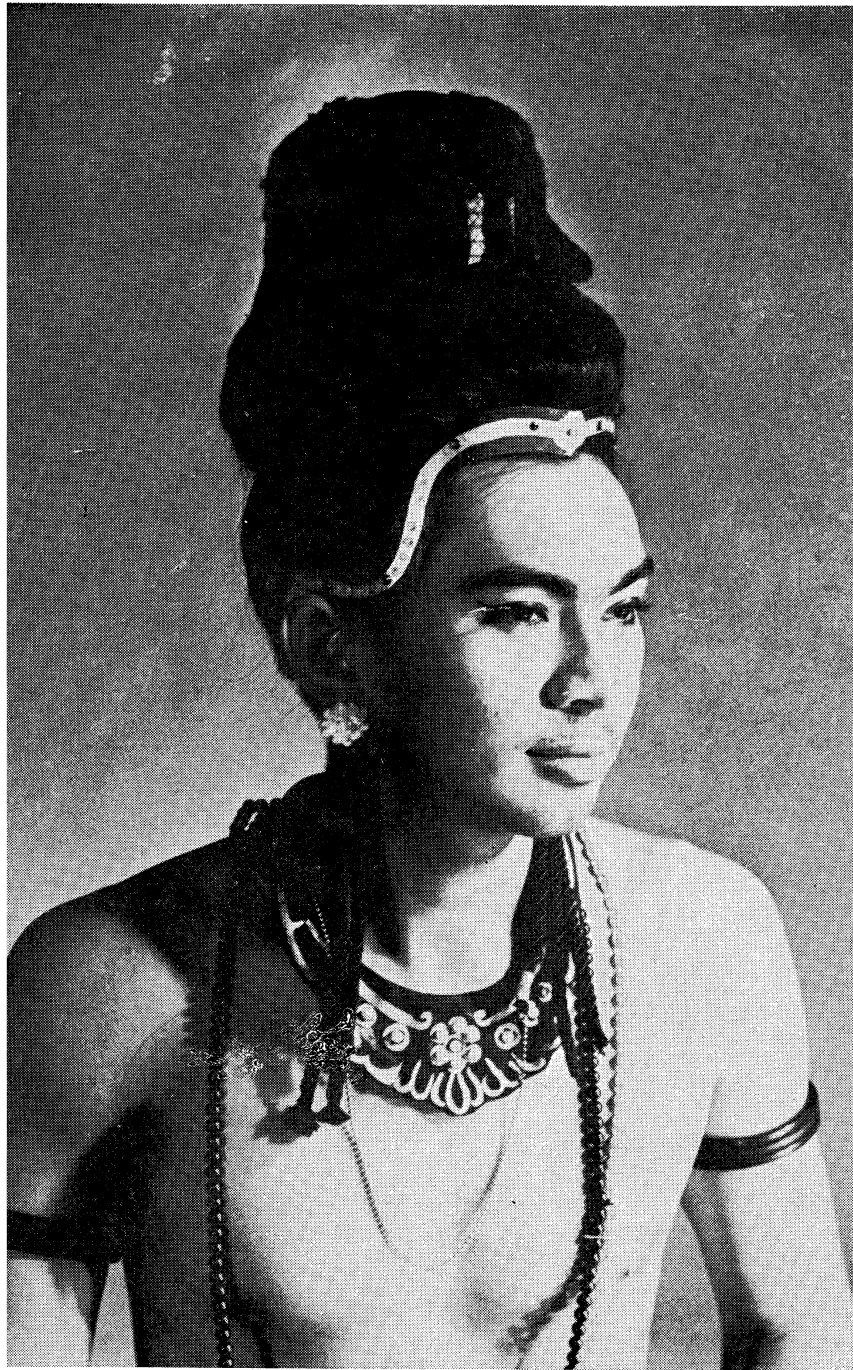
สมัยทวารวดี
 DVARAVATI PERIOD

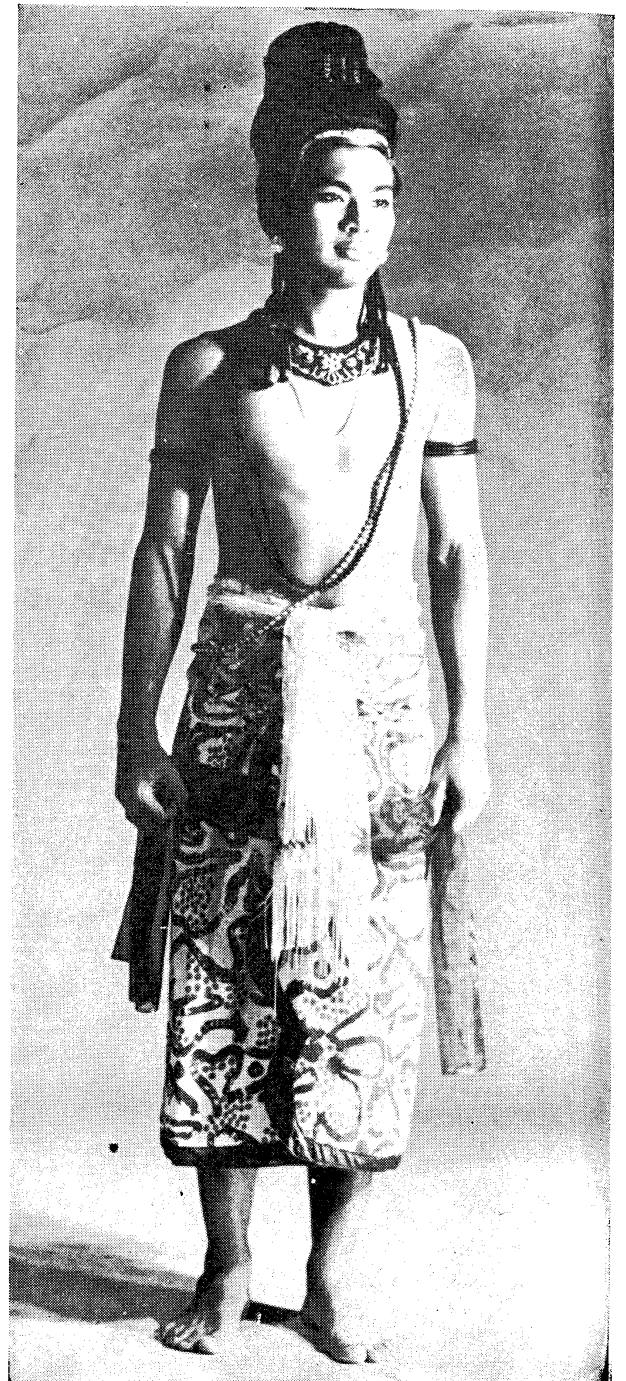
ผู้แสดงแบบ : นายวิชาวัฒน์สุข
Model : Vicha Watanasuk

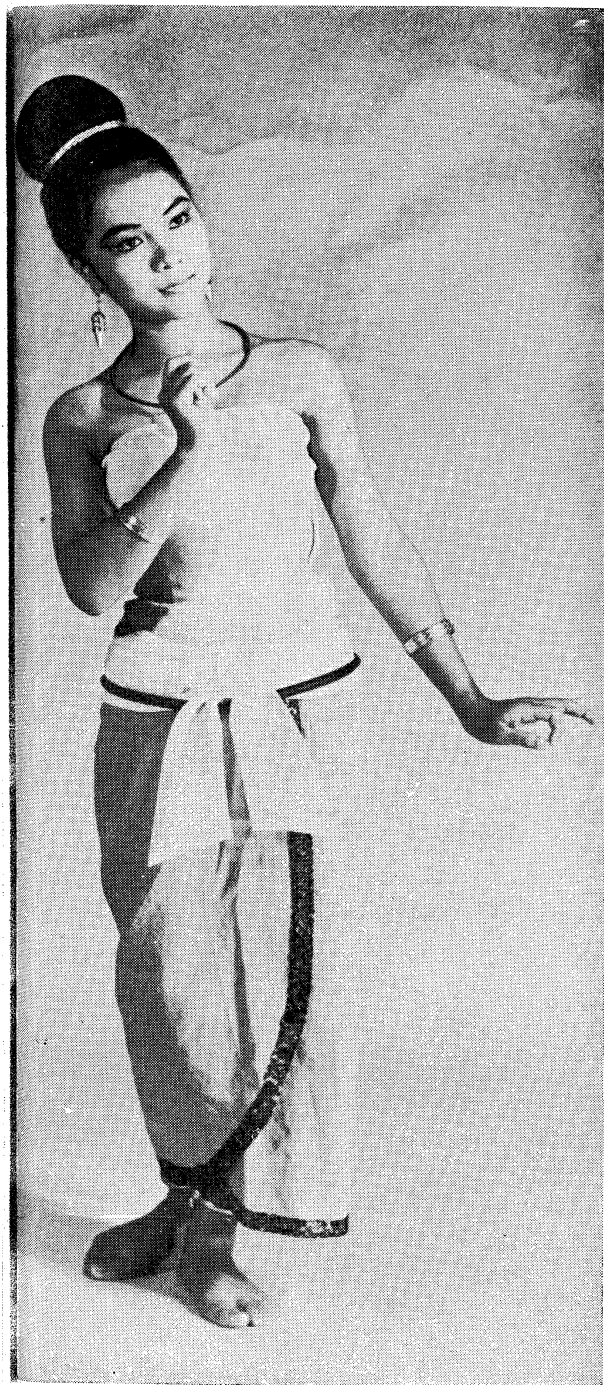

ผู้แสดงแบบ : นายขจิต เหล่าสุนทร
Model : Khachit Laosunthorn

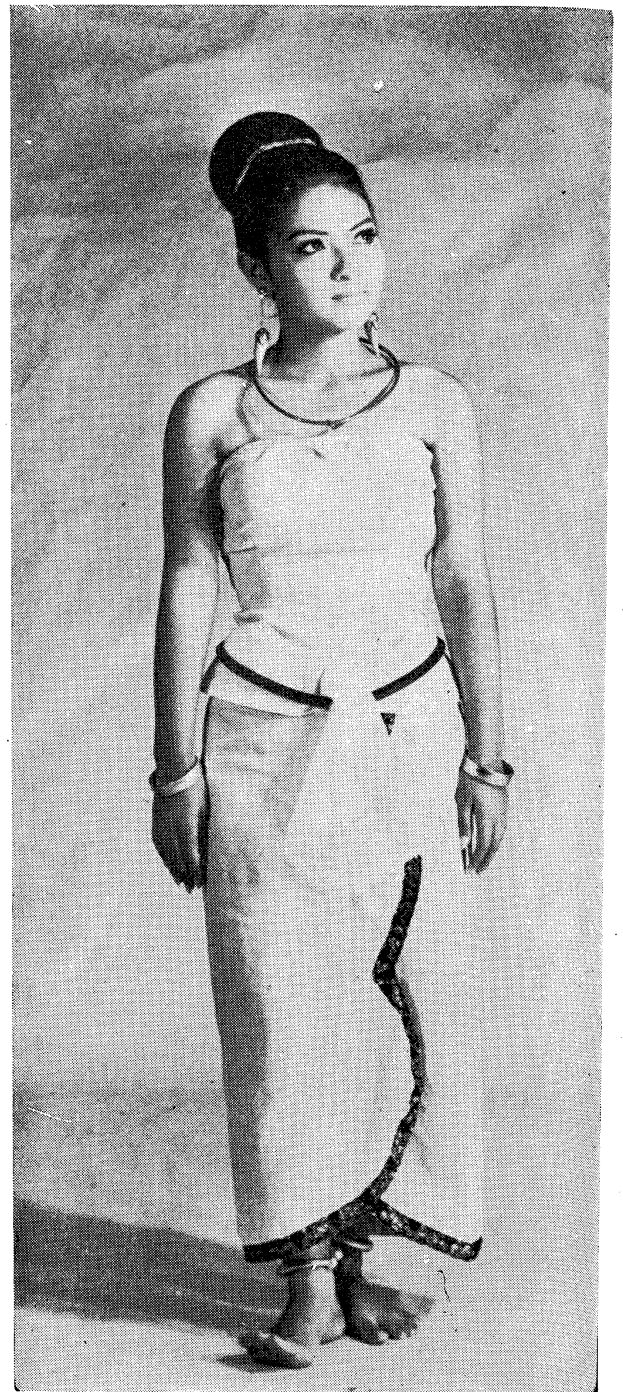

ผู้แสดงแบบ : นายเจียร ชื่นประภา
model : Chien Chuenprabha

ผู้แสดงแบบ : นางสาววัฒนาลัย ธรเสนา
Model : Wattanalai Tarasena

ผู้แสดงแบบ : นางสาวดวงสมร ล้วนกลิ่นหอม
Model : Duangsamorn Luanklinhorm

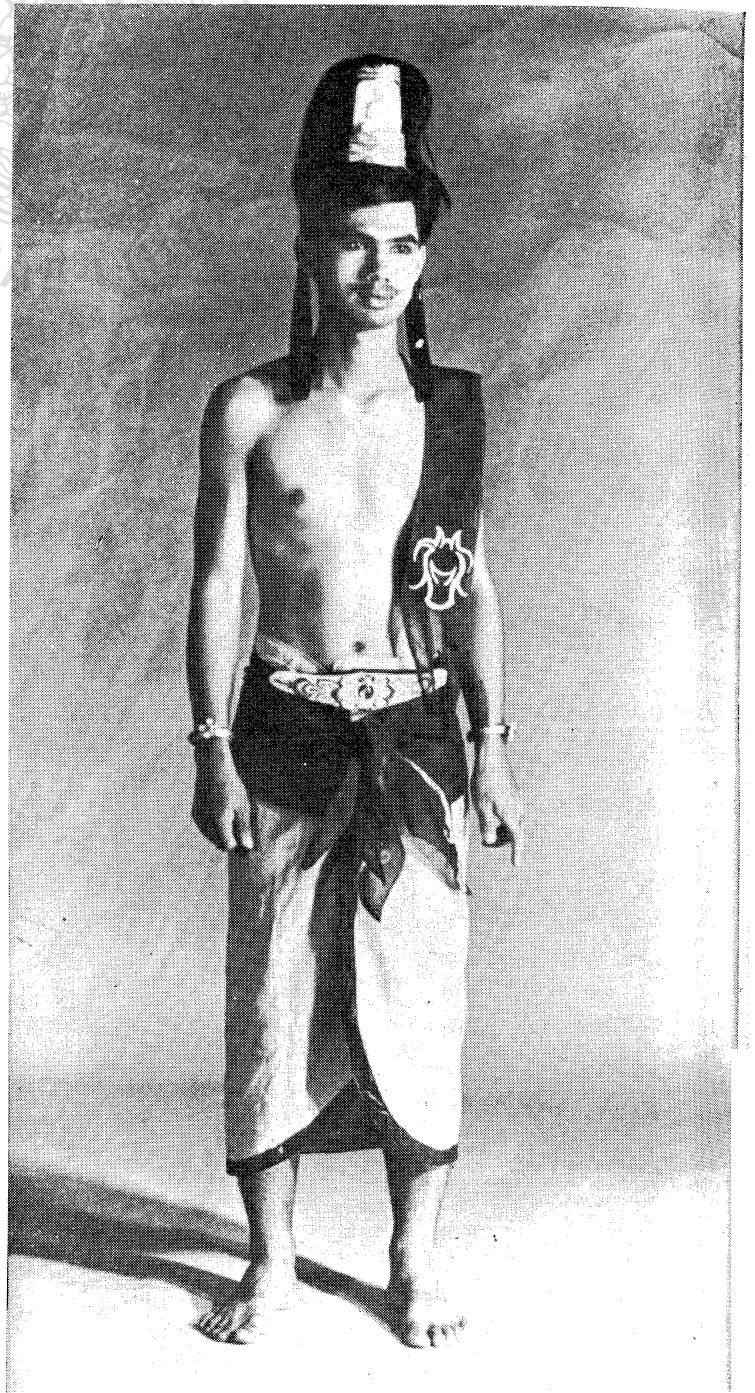
ผู้แสดงแบบ : นางสาวผุสดี เสตะจันท์
 Model : Busdee Setachandana

สมัยศรีวิชัย

SRIVIJAYA PERIOD

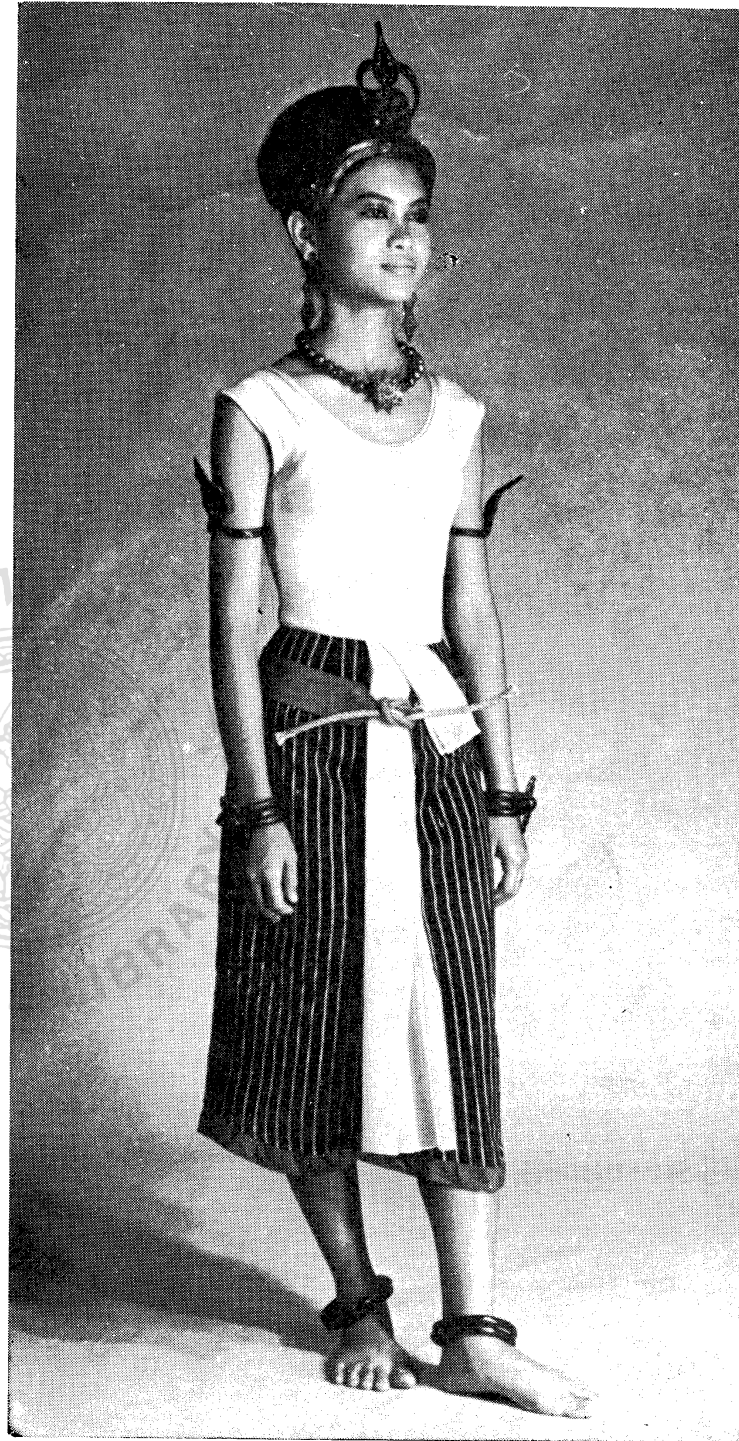

ผู้แสดงแบบ : นางสาววรรณะ สุขเกษม
Model : Vanna Sookasem

ผู้แสดงแบบ : นายพรพล ทิวะคะสิทธิ์
Model : Pornpol Tivasasit

สมัยลพบุรี
LOPBURI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวนิธวดี ไชยวสุ
Model : Nitivadee Jaivasu

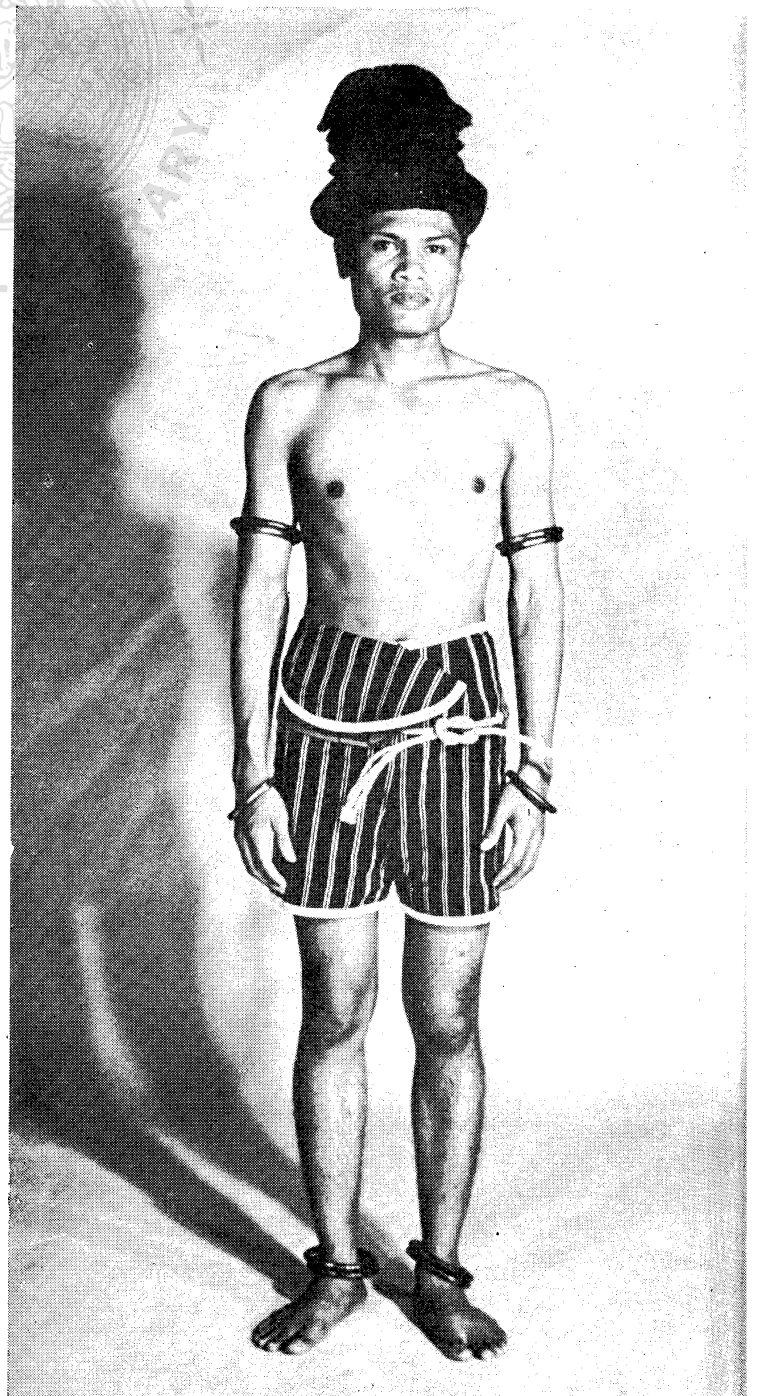
ผู้แสดงแบบ : นางสาวศรีจันทรา ทิพโกมุท
Model : Srijantra Thipgomut

สมัยลพบุรี
LOPBURI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวโบศรี เรืองนนท์
Model : Baisri Ruengnond

ผู้แสดงแบบ : นายสุรพล หนูจ้อย
Model : Surapol Noojoi

สมัยเชียงแสน
CHIENSAEN PERIOD

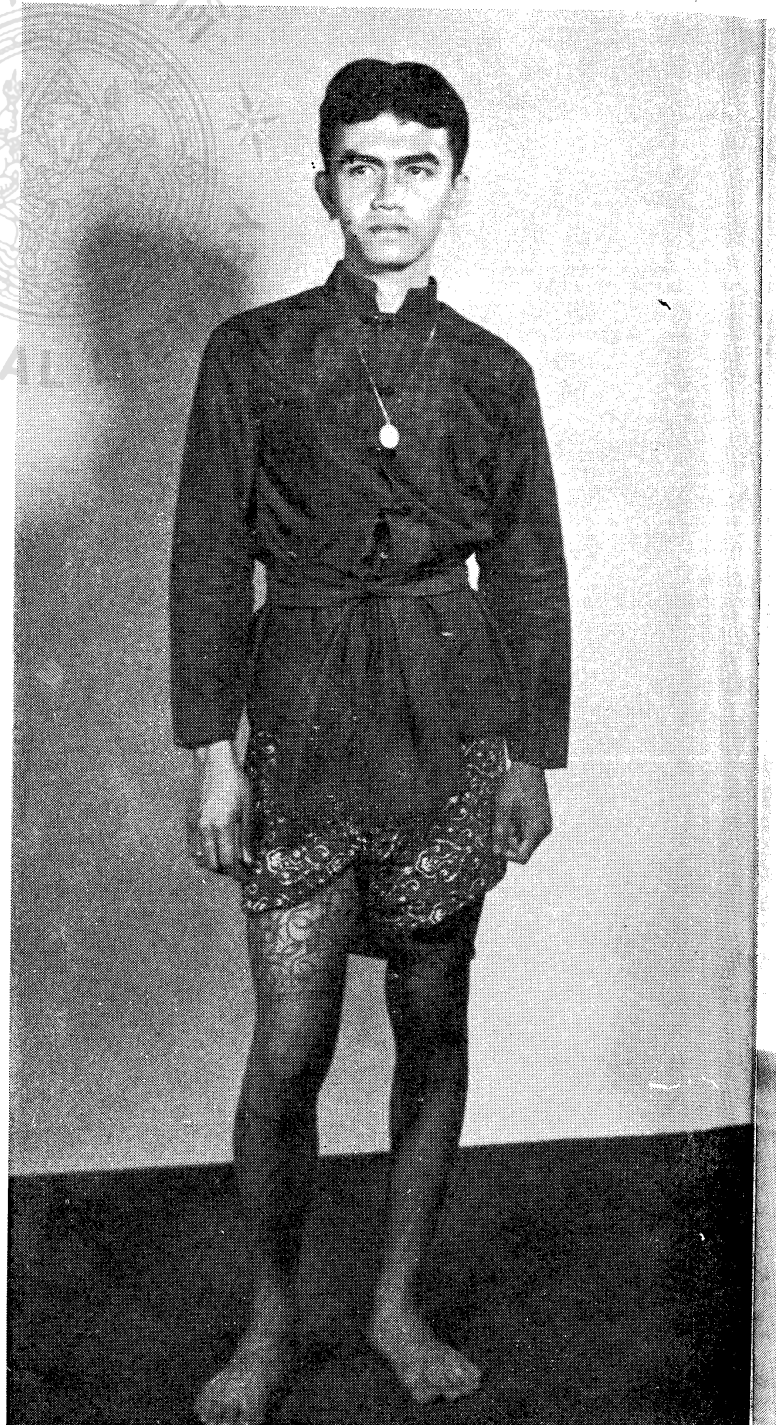

ผู้แสดงแบบ : นางสาวนกวัลย์ สดุดี
Model : Khanokvan Sadudee

ผู้แสดงแบบ : นายสุวิทย์ รัตนานันท์
Model : Suwit Rattananan

สมัยเชียงแสน
CHIENGSAEN PERIOD

แสดงแบบ : นางสาวสุกัญญา ธรรมานนท์
Model : Sugunya Thanmanond

ผู้แสดงแบบ : นายสุรพงษ์ อุทเหเกตุ
Model : Surapong Unahakate

สมัยเชียงแสน
CHIENGSAEN PERIOD

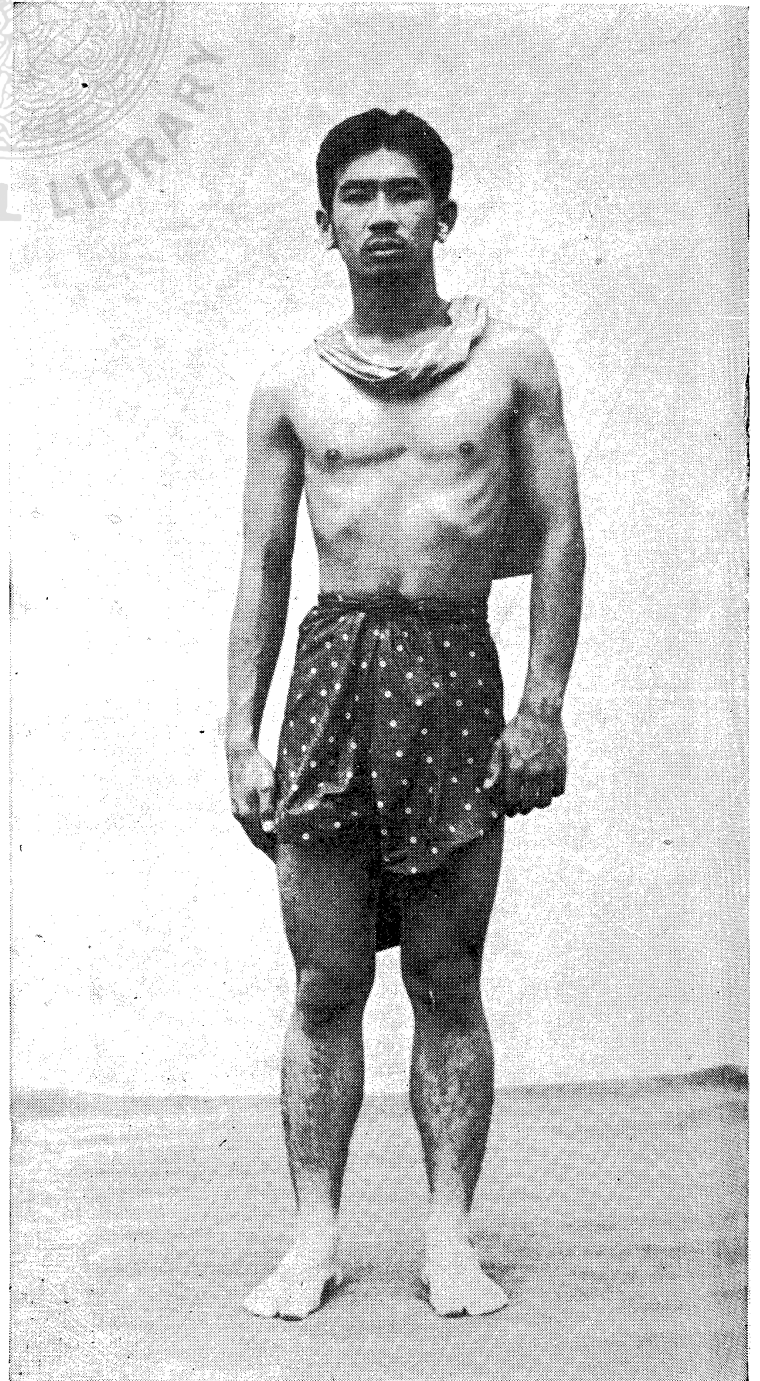

ผู้แสดงแบบ : นางสาวชลีย์ บุนนาค
Model : Chavalee Bunnag

ผู้แสดงแบบ : นายเกษมสันต์ จำปาศรี
Model : Kasemsunt Chumpasri

สมัยเชียงแสน
CHIENGSAEN PERIOD

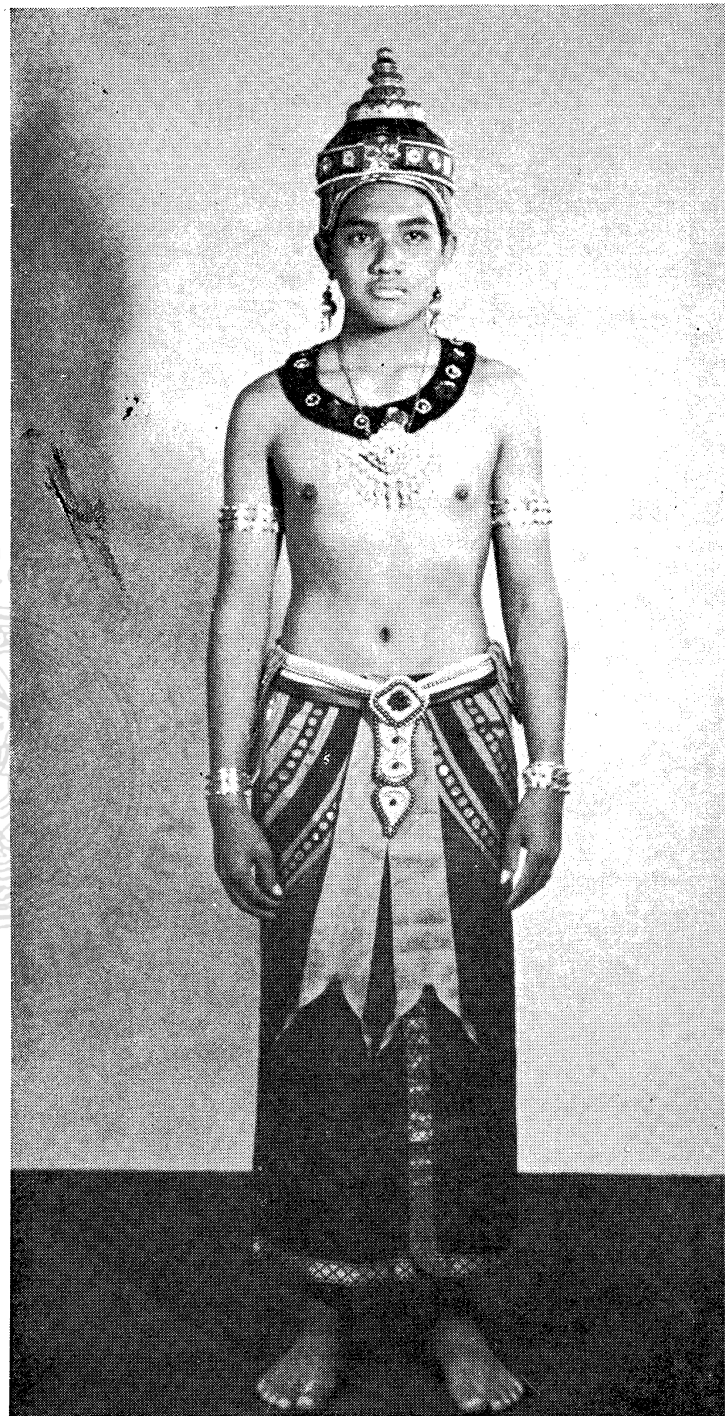

ผู้แสดงแบบ : นางสาวกนกวรรณ กัลยาณมิตร
Model : Kanokvan Gunlayanamit

ผู้แสดงแบบ : นายอรรถศาสตร์ ตูลารักษ์
Model : Attasart Tularak

สมัยเชียงแสน
CHIENSAEN PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นายเมธี บุรีภักดิ์
Model : Metee Buripuckdee

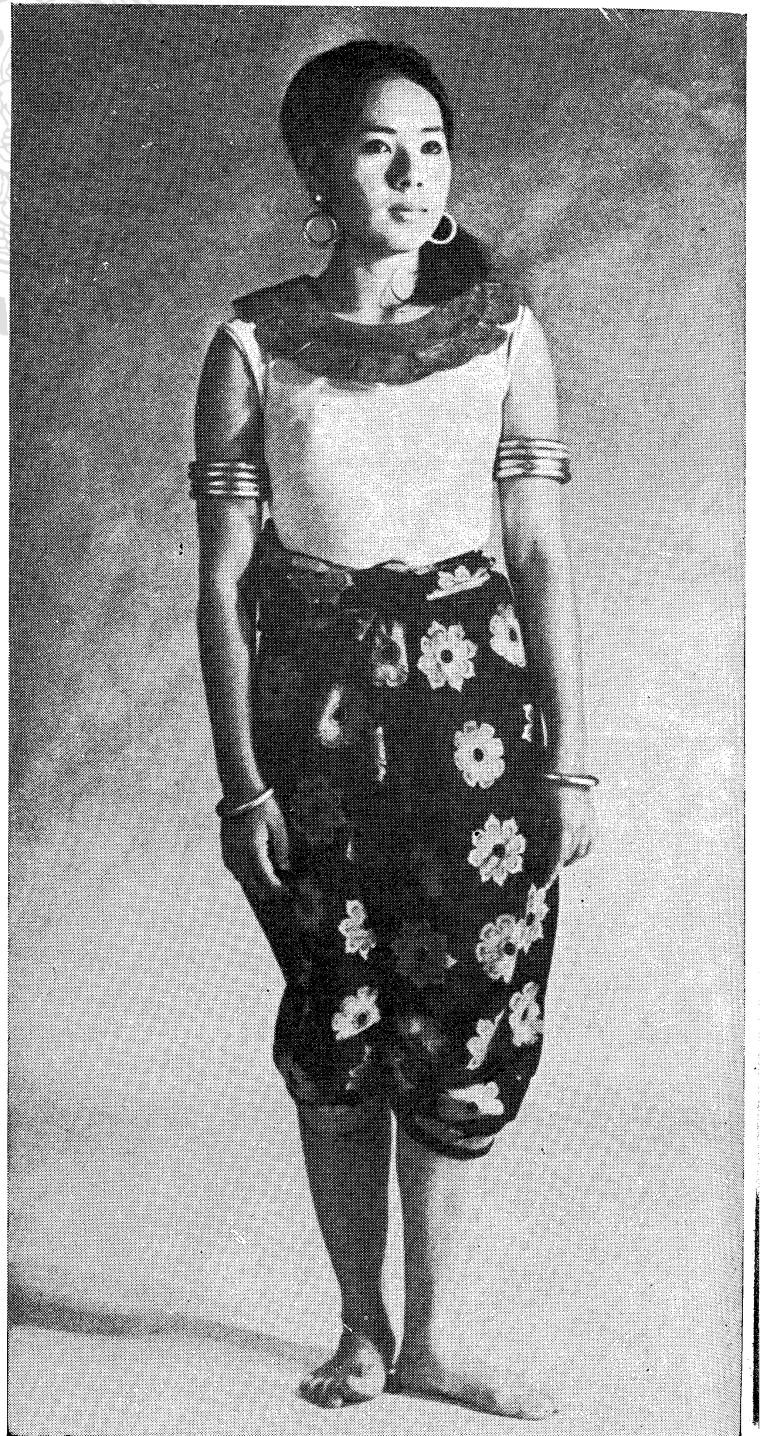

สมัยสุโขทัย
SUKHOTHAI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวนฤมล พ่วงบุญมาก
Model : Naruemol Puangboonmaak

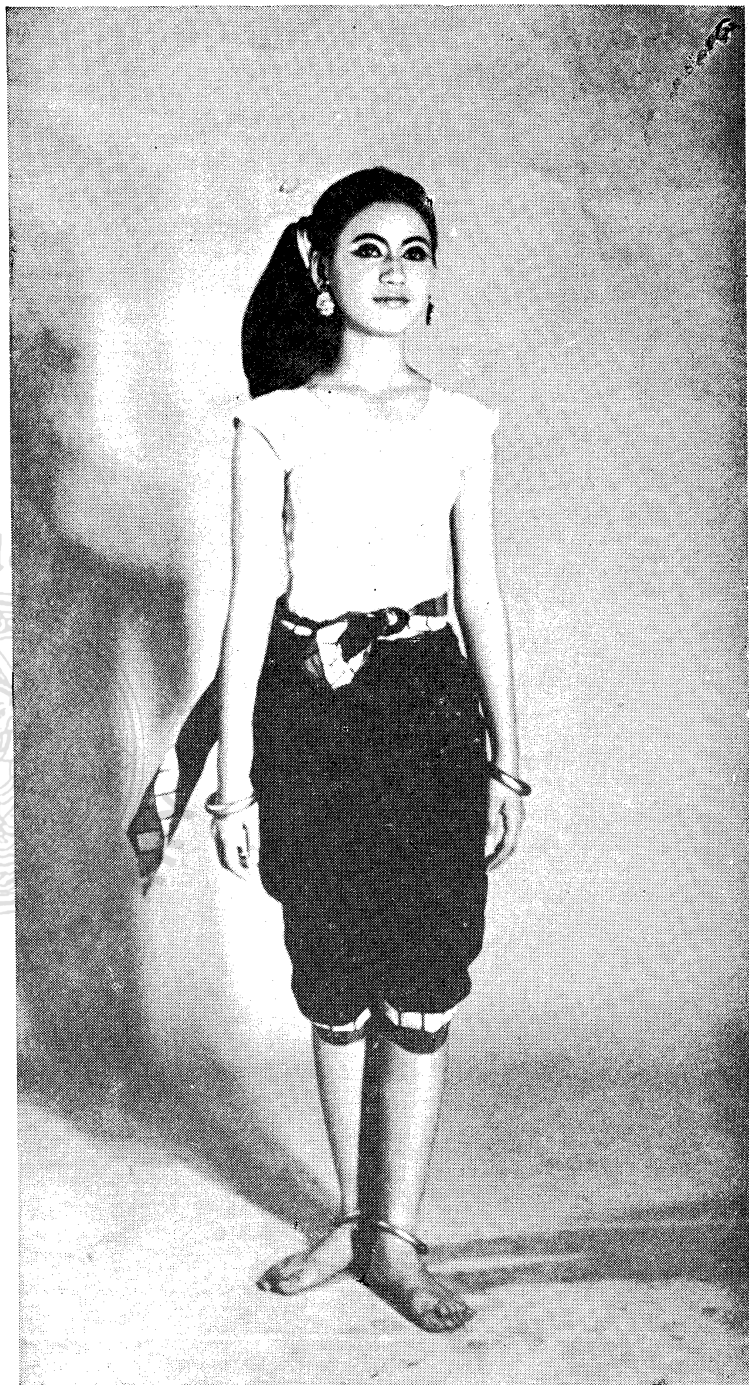
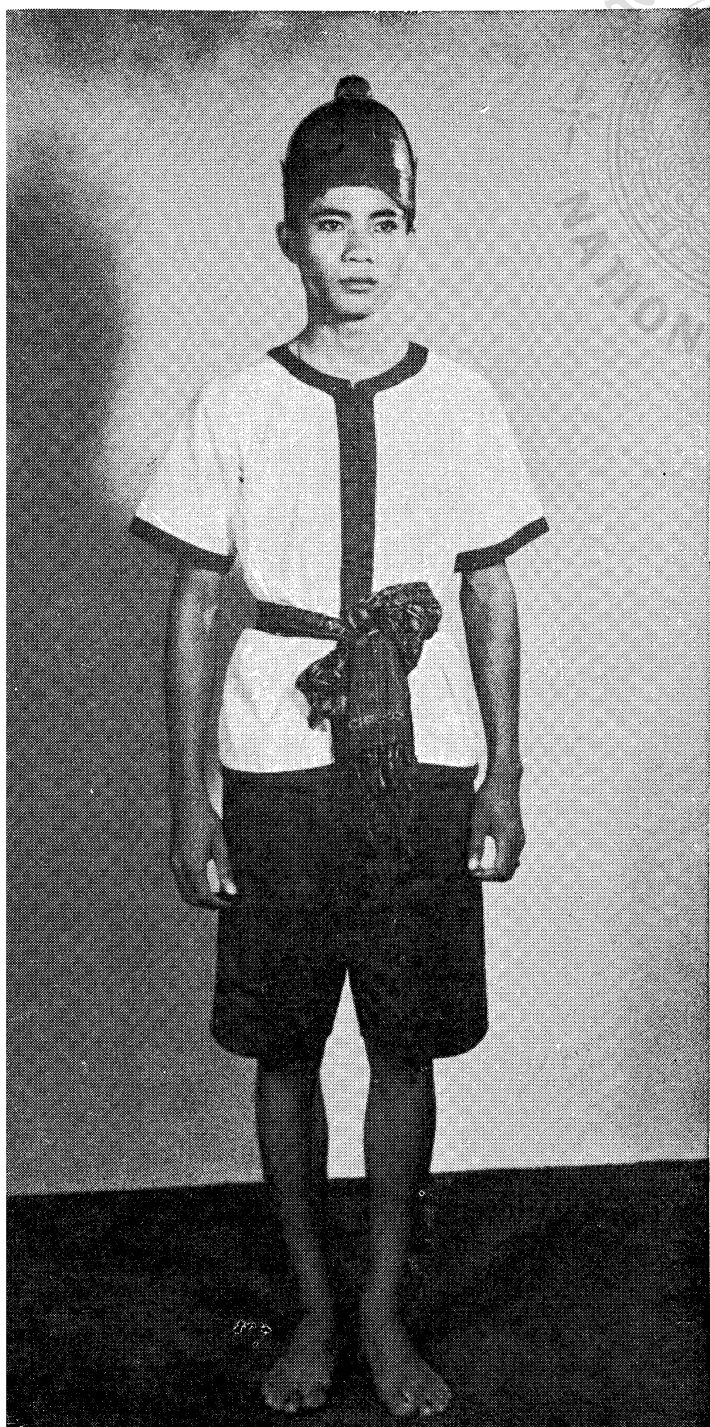
สมัยสุโขทัย
SUKHOTHAI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นายกนกลักษณ์ ดิษยวรรณะ
Model : Kanokluk Disyawanthana

ผู้แสดงแบบ : นางสาวอุมาพร อมาตยกุล
Model : Umaphorn Amatayakul

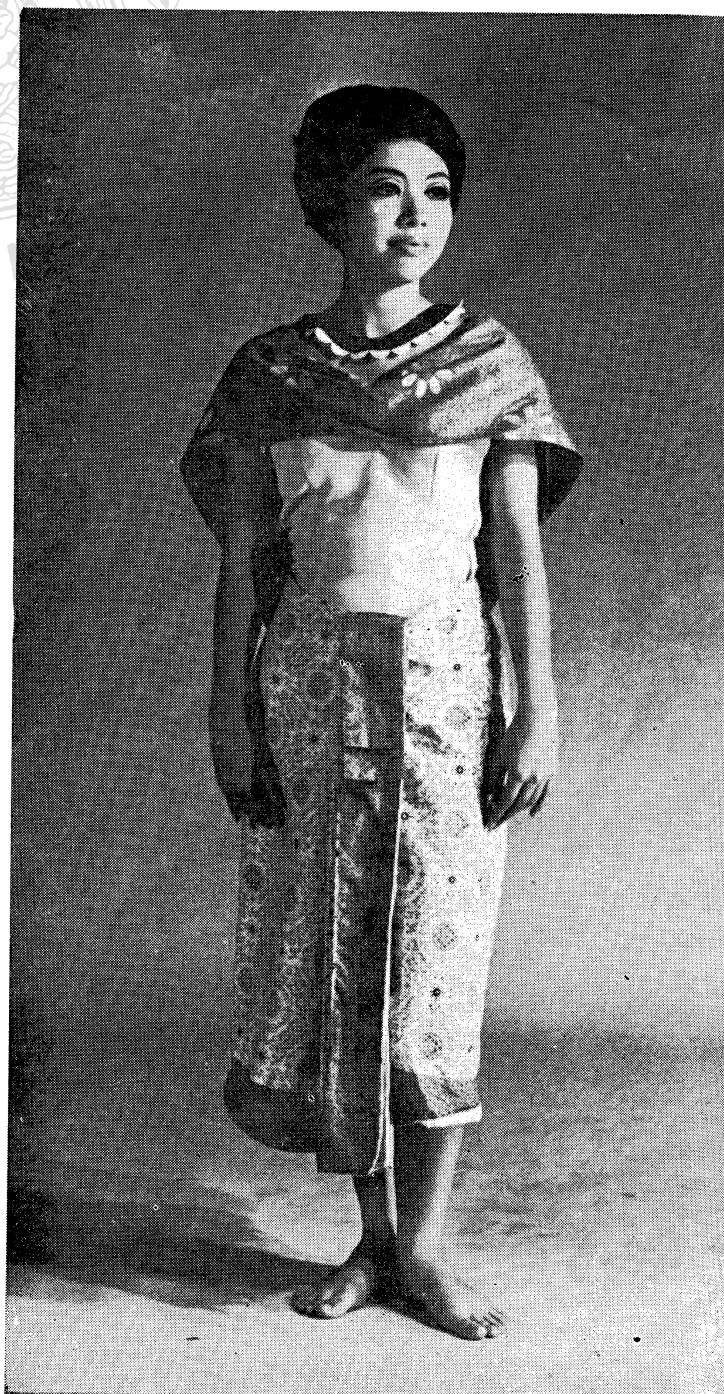
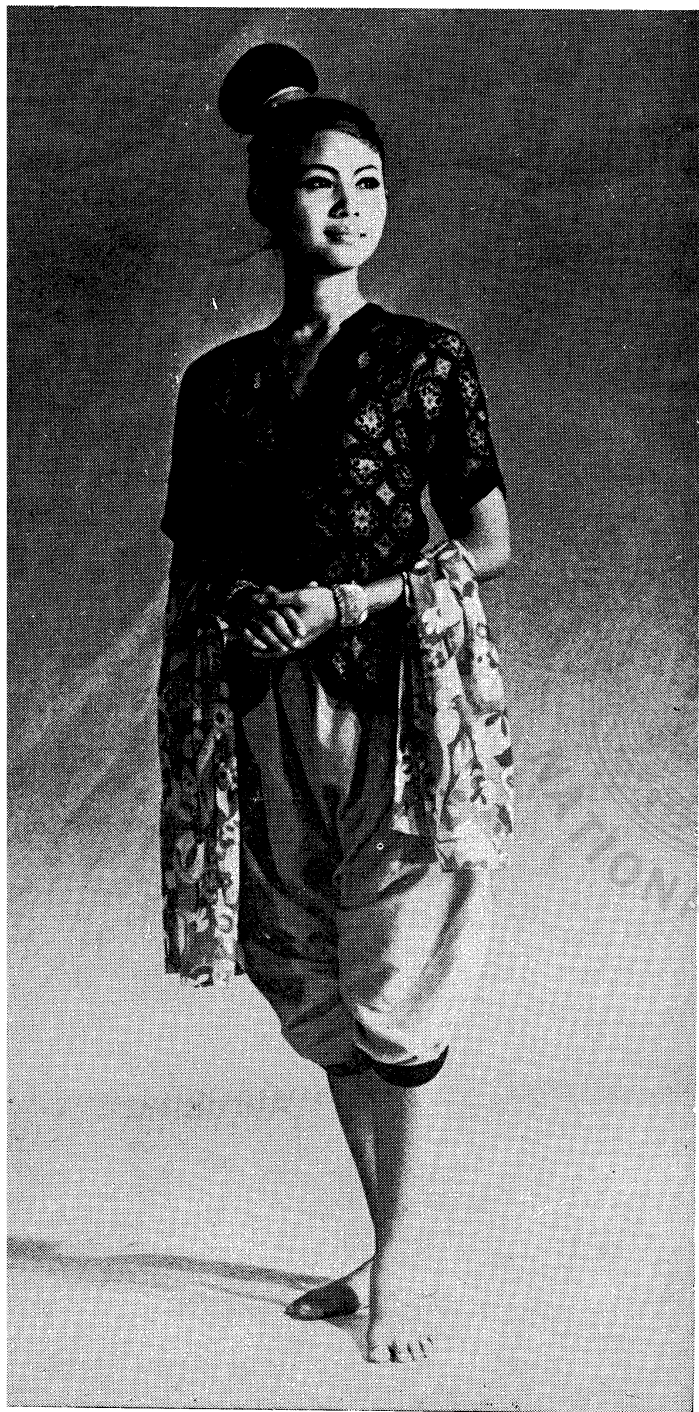
สมัยสุโขทัย
SUKHOTHAI PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวภินันท์ ปุรณะสุคนธ์
Model : Abhinan Puranasukont

ผู้แสดงแบบ : นายภูวนารถ ปุรณะสุคนธ์
Model : Bhuvanat Puranasukont

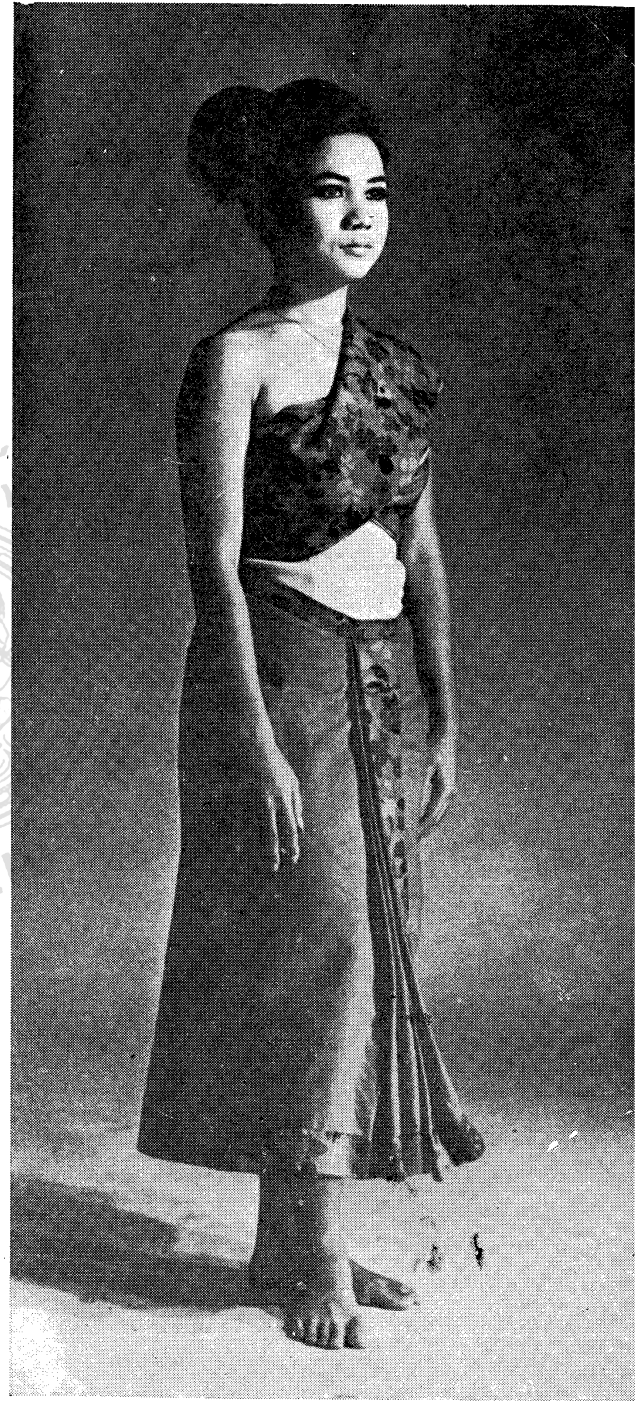
สมัยอยุธยา
AYUDHYA PERIOD

แสดงแบบ : นางสาวกรรณิการ์ ชุสุวรรณ
Model : Kanika Chusuvan

ผู้แสดงแบบ : นางสาวรัชนี ท่วนมีบุญ
Model : Rachanee Tuanmeeboon

สมัยอยุธยา
AYUDHYA PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวสมพิศ จ้าววัง
Model : Sompith Chavang

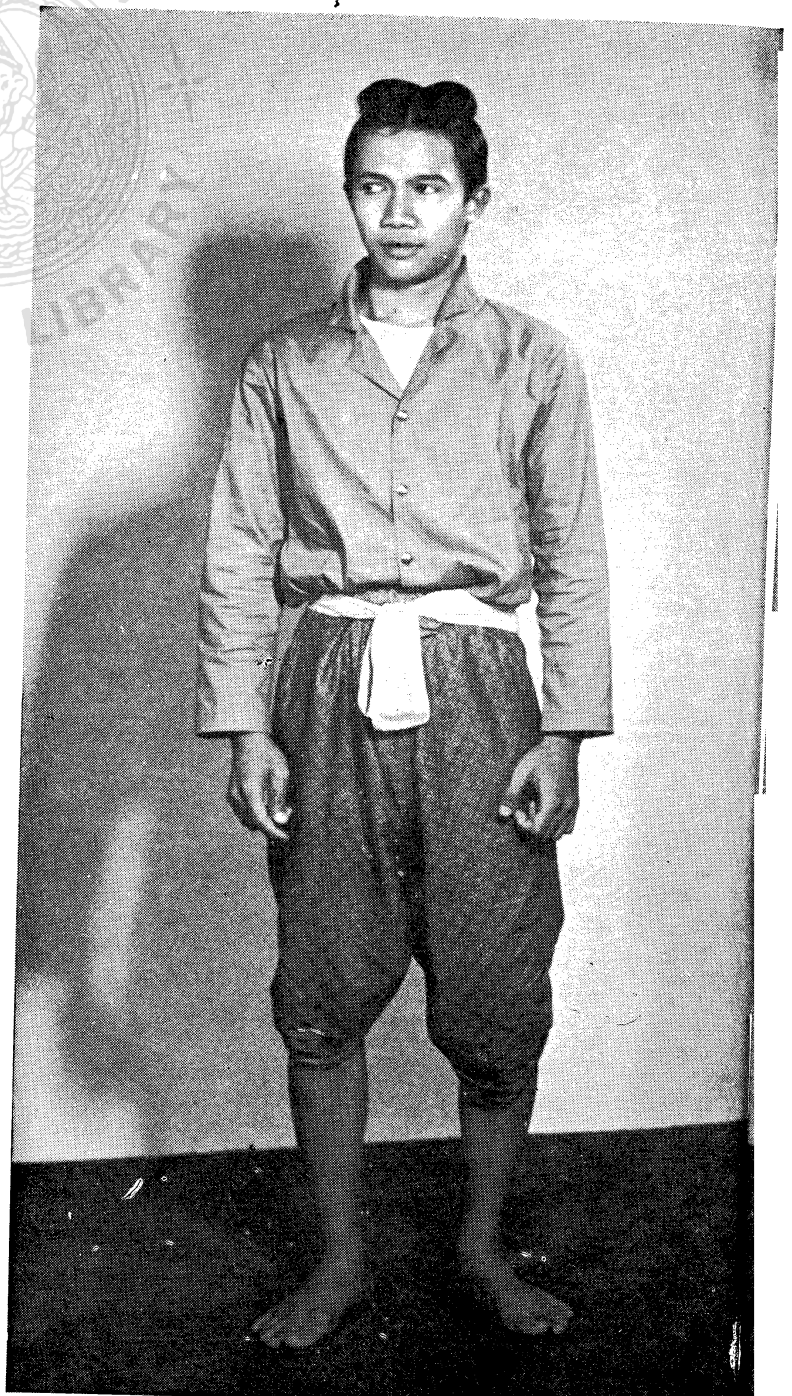
ผู้แสดงแบบ : นายประสิทธิ์ ปิ่นแก้ว
Model : Prasit Pinkeo

สมัยรัตนโกสินทร์

BANGKOK PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวเวนิกา บุนนาค
Model : Venika Bunnag

ผู้แสดงแบบ : นายพรชัย ฉิมพิบูลย์
Model : Pornchai Chimpibul

สมัยรัตนโกสินทร์
BANGKOK PERIOD

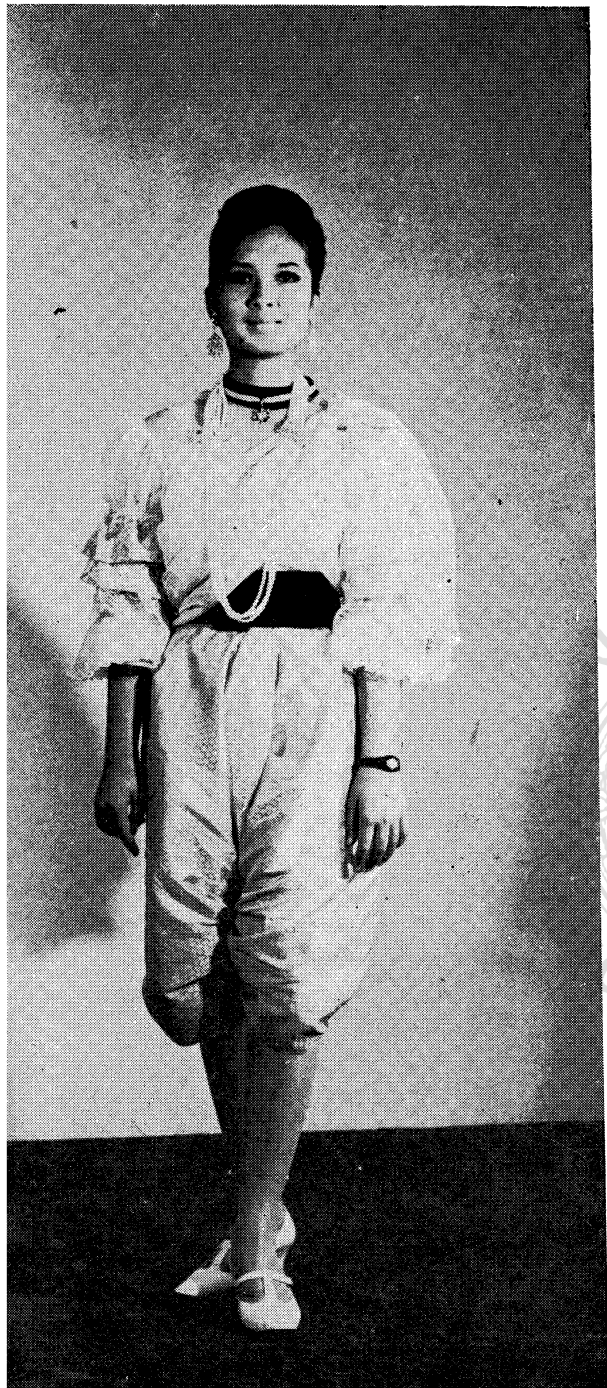
ผู้แสดงแบบ : นางสาวสุนทรี พุกะพงษ์
เด็กหญิงน้ำเพชร สุรการ

Model : Suntari Pookapong
Numpetch Surakarn

ผู้แสดงแบบ : นายโกวิทย์ เถระพัฒน์

Model : Kovit Therapat

สมัยรัตนโกสินทร์
BANGKOK PERIOD

ผู้แสดงแบบ : นางสาวอัจฉรา สุภาไชยกิจ
Model : Achara Supachaiyakit

ผู้แสดงแบบ : นางสาวบุสดี วัฒนารณชัย
Model : Busdee Vatanaronchai

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ถนนพหลโยธิน พระนคร โทร. ๗๑๔๖๔
นายกระชาง บุณยเกตุ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๑๔
